

**T.C.
İZMİR KATİP ÇELEBİ ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
HALK SAĞLIĞI HEMŞİRELİĞİ ANABİLİM DALI**

**ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNDE İNTERNET
BAĞIMLILIK DÜZEYLERİNİN SAĞLIK ÜZERİNE
ETKİLERİNİN İNCELENMESİ**

NAZİFE KAPLAN

**HALK SAĞLIĞI HEMŞİRELİĞİ
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

DANIŞMAN

Yrd. Doç. Dr. Betül AKTAŞ

2016 - İZMİR

**T.C.
İZMİR KATİP ÇELEBİ ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
HALK SAĞLIĞI HEMŞİRELİĞİ ANABİLİM DALI**

**ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNDE İNTERNET
BAĞIMLILIK DÜZEYLERİNİN SAĞLIK ÜZERİNE
ETKİLERİNİN İNCELENMESİ**

NAZİFE KAPLAN

**HALK SAĞLIĞI HEMŞİRELİĞİ
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

DANIŞMAN

Yrd. Doç. Dr. Betül AKTAŞ

2016 - İZMİR

KABUL VE ONAY SAYFASI

Sağlık Bilimleri Enstitü Müdürlüğüne;

İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Bölümü (Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı) Tezli Yüksek Lisans Programı Çerçevesinde yürütülmüş olan bu çalışma, aşağıdaki jüri tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Savunma Tarihi : 29/12/2016

Tez Danışmanı:Yrd. Doç. Dr. Bettül AKTAŞ

İzmir Katip Çelebi Üniversitesi

Üye :Doç. Dr. Yasemin TOKEM

İzmir Katip Çelebi Üniversitesi

Üye : Doç Dr. Aynur Uysal TOROMAN

Ege Üniversitesi

Üye : Doç. Dr. Medine YILMAZ

İzmir Katip Çelebi Üniversitesi

Üye : Doç. Dr. Hatice YILDIRIM SARI

İzmir Katip Çelebi Üniversitesi

ONAY : Butezi, Enstitü Yönetim Kurulu'nca belirlenen yukarıdaki jüri üyeleri tarafından uygun görülmüş ve kabul edilmiştir.

Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Bu araştırmanın planlama aşamasından yazım aşamasına kadar fikir ve görüşleriyle beni destekleyen ve beni yönlendiren değerli danışman hocam Yrd. Doç. Dr. Betül Aktaş'a destekleri için, tüm kalbimle teşekkür ederim.

Tez izleme komitemde yer alan, önerileri ile tez yazımına yön veren ve tezime olan önemli katkılarından dolayı değerli hocalarım Doç. Dr. Medine Çalışkan Yılmaz, Doç. Dr. Aynur Uysal Toraman, Doç. Dr. Yasemin Tokem ve Doç. Dr. Hatice Yıldırım Sarı'ya en içten teşekkürlerimi sunarım.

İzmir Milli Eğitim Müdürlüğü, Selim Diniz Ortaokulu, Çifte Havuzlar Ortaokulu, Tekel Ortaokulu, Güzeltepe Ortaokulu ve Hikmet Kaşerci Ortaokulu çalışanlarına, öğrencilerine ve ebeveynlerine araştırmaya katılımlarından dolayı teşekkürlerimi sunarım.

Verilerin toplanma aşamasında ve tüm çalışma zamanlarımda bana olan yardımlarından ve desteklerinden dolayı arkadaşlarım Ümran ve Emin Toğuşlu'ya, Orkun Erkayıran'a teşekkür ederim.

Tüm yüksek lisans eğitim sürecimde varlıklarını, desteklerini hiç eksik etmeyen ve bana sürekli güç veren annem, babam, kardeşim ve Gökçin Karabulut 'a tüm kalbimle sonsuz teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

Kabul ve Onay	ii
Önsöz	iii
İçindekiler	iv
Simgeler ve Kısaltmalar	vii
Tablolar Dizini	viii
Yemin Metni	x
1. GİRİŞ	1
1.1. Problemin Tanımı ve Önemi	1
1.2. Araştırmanın Amacı	5
1.3. Araştırma Soruları	5
2. GENEL BİLGİLER	6
2.1. İnternet ve İnternet Bağımlılığı	6
2.1.1. İnternet Kavramı	6
2.1.2. Dünya’da ve Türkiye’de İnternet Kullanımı	7
2.1.3. İnternet Bağımlılığı Kavramı	9
2.1.4. İnternet Bağımlılığının Belirtileri	11
2.1.5. İnternet Bağımlılığı Tanı Ölçütleri	12
2.1.5.a. Goldberg’in İnternet Bağımlılığı İçin Tanı Ölçütleri	13
2.1.5.b. Young’ın İnternet Bağımlılığı İçin Tanı Ölçütleri	14
2.1.5.c. Shapira ve Arkadaşlarının İnternet Bağımlılığı İçin Tanı Ölçütleri	15
2.1.5.d. Beard ve Wolf’ın İnternet Bağımlılığı İçin Tanı Ölçütleri	16
2.2. Ortaokul Öğrencilerinde İnternet Kullanımının Sağlık Üzerine Etkileri	17
2.2.1. İnternet Kullanımının Sağlık Üzerine Olumlu Etkileri	18
2.2.1.a. Fiziksel Gelişime Etkisi	18
2.2.1.b. Bilişsel Gelişime Etkisi	18
2.2.1.c. Psiko-Sosyal Gelişime Etkisi	20
2.2.2. İnternet Kullanımının Sağlık Üzerine Olumsuz Etkileri	21
2.2.2.a. Fiziksel Etkileri	21
2.2.2.b. Bilişsel Etkileri	23
2.2.2.c. Psiko-Sosyal Etkileri	24

2.2.3. Okul Sağlığı Hemşiresi ve İnternet Bağımlılığındaki Rolü	25
3. GEREÇ VE YÖNTEMLER	28
3.1. Araştırmanın Türü	28
3.2. Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Zaman	28
3.3. Araştırmanın Evreni ve Örnekleme	30
3.4. Araştırmaya Alınma Kriterleri	32
3.5. Veri Toplama Araçları ve Verilerin Toplanması	32
3.5.1. Veri Toplama Araçları	32
3.5.1.a. Kişisel Bilgi Anket Formu	32
3.5.1.b. İnternet Bağımlılık Ölçeği	33
3.5.1.c. Aile Kişisel Bilgi Formu	33
3.5.1.d. Aile-Çocuk İnternet Bağımlılık Ölçeği	34
3.5.2. Verilerin Toplanması	34
3.6. Araştırmanın Değişkenleri	35
3.7. Verilerin Analizi	35
3.8. Etik İlkeler	36
3.9. Araştırmanın Sınırlılığı ve Genellenebilirliği	36
4. BULGULAR	37
4.1. Demografik Özelliklere Yönelik Tanımlayıcı Bulgular	37
4.2. Öğrencilerin Demografik Özellikleri İle İnternet Bağımlılık Ölçek Puanlarının Analizlerine Yönelik Bulgular	43
4.3. Öğrencilerin Demografik Özellikleri İle Aile Çocuk İnternet Bağımlılık Ölçek Puan Ortalaması Analizlerine Yönelik Bulgular	45
4.4. Öğrencilerin İnternet Kullanımı Özellikleri İle Aile Çocuk İnternet Bağımlılık Ölçek Puan Ortalaması Analizlerine Yönelik Bulgular	51
4.5. Öğrencilerin Sağlık Durumunu Etkileyen Faktörler İle Aile Çocuk İnternet Bağımlılık Ölçek Puan Ortalaması Analizlerine Yönelik Bulgular	56
5. TARTIŞMA	63
5.1. Öğrencilerin İnternet Bağımlılık Ölçeği ve Aile- Çocuk İnternet Bağımlılık Ölçeğine İlişkin Bulguların İncelenmesi	63
5.2. Öğrencilerin Sosyodemografik Özelliklerine Göre İnternet Bağımlılık Durumlarının İncelenmesi	64

5.3. İnternet Bağımlılığının Sağlık Üzerine Etkisinin İncelenmesi	70
6. SONUÇ ve ÖNERİLER	73
6.1 Sonuç	73
6.2. Öneriler	75
ÖZET	76
ABSTRACT	78
KAYNAKLAR	80
EKLER	93
Ek 1. Kişisel Bilgi Formu	93
Ek 2. İnternet Bağımlılık Ölçeği	96
Ek 3. Aile Kişisel Bilgi Formu	97
Ek 4. Aile- Çocuk İnternet Bağımlılık Ölçeği	99
Ek 5. Etik Kurul İzni	100
Ek 6. Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formu	101
Ek 7. Ölçek İzinleri	103
Ek 8. İzmir İl Milli Eğitim Müdürlüğü İzni	105
ÖZGEÇMİŞ	106

Simgeler ve Kısaltmalar Dizini

AÇİBÖ : Aile Çocuk İnternet Bağımlılık Ölçeği

BKİ :Beden Kitle İndeksi

DSÖ : Dünya Sağlık Örgütü

İBÖ : İnternet Bağımlılık Ölçeği

T.C. : Türkiye Cumhuriyeti

TÜİK : Türkiye İstatistik Kurumu

WHO : World Health Organization

Tablolar Dizini

- Tablo 1: 2007-2015 Yılları Arasında Bilgisayar ve İnternet Kullanım Oranı
- Tablo 2: Araştırma Süreci
- Tablo 3 : Örnekleme Alınan Okullara Göre Öğrenci Sayısı
- Tablo 4: Öğrencilerin Sosyodemografik Özellikleri
- Tablo 5: Öğrencilerin Ebeveyn Özellikleri
- Tablo 6: Öğrencilerin Günlük Yaşamlarına ve İnternet Kullanımlarına İlişkin Genel Özellikleri
- Tablo 7: İnternet Bağımlılık Ölçeği (İBÖ) Puan Aralıklarına İlişkin Dağılımlar
- Tablo 8: Aile-Çocuk İnternet Bağımlılık Ölçeği (AÇİBÖ) Puan Aralıklarına İlişkin Dağılımlar
- Tablo 9: İnternet Bağımlılık Ölçeği (İBÖ) İle Aile Çocuk İnternet Bağımlılık Ölçeği (AÇİBÖ) Arasındaki İlişki
- Tablo 10: Öğrencilerin İnternet Bağımlılık Ölçek (İBÖ) Puan Ortalamasının Okul Sosyo Ekonomik Düzeylerine Göre Karşılaştırılması
- Tablo 11: Öğrencilerin İnternet Bağımlılık Ölçek (İBÖ) Puan Ortalamasının Öğrenim Şekillerine Göre Karşılaştırılması
- Tablo 12: Öğrencilerin İnternet Bağımlılık Ölçeği (İBÖ)Puan Ortalamalarının Cinsiyete Göre Karşılaştırılması
- Tablo 13: Öğrencilerin Sınıf Düzeylerine Göre İnternet Bağımlılık Ölçeği (İBÖ) Puan Ortalamasının Karşılaştırılması
- Tablo 14: Öğrencilerin Yaşlarına Göre İnternet Bağımlılık Ölçeği (İBÖ) Puan Ortalamasının Karşılaştırılması
- Tablo 15: Öğrencilerin Beden Kitle İndeksi (BKİ) Persentiline Göre İnternet Bağımlılık Ölçek (İBÖ) Puan Ortalamasının Karşılaştırılması
- Tablo 16: Öğrencilerin Sürekli İlaç Kullanma Durumlarına Göre İnternet Bağımlılık Ölçek (İBÖ) Puan Ortalamasının Karşılaştırılması
- Tablo 17: Öğrencilerin Gözlük Kullanma Durumlarına Göre İnternet Bağımlılık Ölçek (İBÖ) Puan Ortalamasının Karşılaştırılması

- Tablo 18: Öğrencilerin Kendilerine Göre Okul Başarı Durumuyla İnternet Bağımlılık Ölçek (İBÖ)Puan Ortalamasının Karşılaştırılması
- Tablo 19: Öğrencilerin İnternet Bağımlılık Ölçek (İBÖ) Puan Ortalamasının Boş Zamanlarını Değerlendirme Aktivite Durumuna Göre Değerlendirilmesi
- Tablo 20: Öğrencilerin İnternet Bağımlılık Ölçek (İBÖ) Puan Ortalamasının Bazı İnternete Erişim Özelliklerine Göre Değerlendirilmesi
- Tablo 21: Öğrencilerin İnternet Bağımlılık Ölçek (İBÖ) Puan Ortalamasının İnterneti Kullanımlarına Göre Karşılaştırılması
- Tablo 22: Öğrencilerin İnternet Bağımlılık Ölçek (İBÖ) Puan Ortalamasının İnternet Kullanırken Ebeveynleri Tarafından Denetleme Durumuna Göre İncelenmesi
- Tablo 23: Öğrencilerin İnternet Bağımlılık Ölçek (İBÖ) Puan Ortalamasının İnterneti Kullanım Amacına Göre İncelenmesi
- Tablo 24: Öğrencilerin İnternet Bağımlılık Ölçek (İBÖ) Puan Ortalamasının Sahip Oldukları Sosyal Ağ Sayısına Göre Karşılaştırılması
- Tablo 25: Öğrencilerin İnternet Bağımlılık Ölçek (İBÖ) Puan Ortalamasının Günlük Aktivite Aksatma Durumuna Göre İncelenmesi
- Tablo 26: Öğrencilerin İnternet Bağımlılık Ölçek (İBÖ) Puan Ortalamasının Bazı Fiziksel Problemlere Göre İncelenmesi
- Tablo 27: Öğrencilerin İnternet Bağımlılık Ölçek (İBÖ) Puan Ortalamasının İnternet Kullanırken Yemek Yeme Alışkanlıklarına Göre İncelenmesi
- Tablo 28: Öğrencilerin İnternet Bağımlılık Ölçek Puan Ortalamasının Uyku Durumuna Göre İncelenmesi

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum '**Ortaokul Öğrencilerinde İnternet Bağımlılık Düzeylerinin Sağlık Üzerine Etkilerinin İncelenmesi**' adlı çalışmanın tarafımdan, akademik kurallara ve etik değerlere uygun olarak yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Tarih

29/12/2016

Nazife KAPLAN

1. GİRİŞ

1.1. Problemin Tanımı Ve Önemi

İnternet, dünya çapında milyarlarca kullanıcı, milyonlarca bilgisayar ve binlerce ağdan oluşan, kullanımı gün geçtikçe hızla artan, önemli ilerlemeler ve gelişmeler sağlayan bir iletişim aracıdır (1,2). Bu bağlamda internet; öğrenme, araştırma, iletişim, eğitim, alışveriş ya da akla gelebilecek her türlü ortam olarak nitelendirilebilir (3). İnternet sunduğu pek çok imkan nedeniyle insan yaşamını kolaylaştırmakta, çeşitlendirmekte, zenginleştirmekte ve geliştirmektedir. İnternetin insanın günlük hayatına sunmuş olduğu olumlu katkılar, sağladığı olanaklar ve çeşitlilik beraberinde uygunsuz kullanıma bağlı problemlerli insan davranışlarının da ortaya çıkmasına neden olmaktadır (4).

İnternetin gelişerek hızlı bir şekilde yayılmasıyla birlikte internet kullanım yaşının giderek düştüğü ve buna ek olarak internet kullanım sıklığı ve internet kullanıcı sayısının arttığı gözlenmiştir (5). Dünyada internet kullanım istatistikleri incelendiğinde ciddi bir şekilde arttığı görülmektedir. Verilere göre 30 Haziran 2014 tarihi itibarıyla dünya çapında internet kullanıcı sayısı 3.035.749.340 olarak belirlenmiştir. Dünyanın % 42.3'ü internet kullanmaktadır (6).

Dünya çapında 25 Avrupa ülkesinde, internet kullanan 9 ile 16 yaş arası 25.142 çocuk ve ebeveynlerinden birisi ile yapılan Avrupa-çevrimiçi Çocuklar Araştırma Projesine göre: Araştırmaya katılan çocukların % 93'nün haftada en az bir kez çevrimiçi oldukları, % 60'ının neredeyse her gün çevrimiçi oldukları bu bağlamda internet kullanımının çocukların günlük yaşantısının bir parçası olduğu; çocukların internet kullanma yaşının gitgide küçüldüğü; internette en çok okul işleri, kısa video dosyaları izlemek, anlık ileti göndermek gibi çok değişik türde ve potansiyelde çevrimiçi etkinlikler yaptıkları; 9 ile 16 yaş çocuklarının % 59'nun sosyal paylaşım

sitesinde profile sahip oldukları, bu çocukların % 26'sının herkese açık profile sahip oldukları, % 43'nün profillerini gizli tuttıkları, % 28'inin profillerinin bir kısmını gizledikleri; internet kullanımının artması ile çocukların bilişim okur-yazarlığı ve güvenlik yeteneklerinin geliştiği, çocukların % 56'sının sosyal paylaşım sitesindeki profillerinin gizlilik ayarlarını değiştirebilmekte olduğu, internet sitelerinin kalitesini karşılaştırabildiği veya istenmeyen mesajları engelleyebildiği belirlenmiştir (7, 8).

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) 2013 yılın da 6-15 yaş grubu çocuklarda bilişim teknolojileri kullanımı ve medya araştırmasına göre, 6-15 yaş grubu çocukların bilgisayar, internet ve cep telefonu kullanımına ortalama başlama yaşlarını; bilgisayar kullanma sekiz, internet kullanıma dokuz, cep telefonu kullanıma on yaş olarak belirtmiştir (8).

Avrupa Çevrimiçi Çocuklar Projesi'nin Türkiye ile ilgili bulgularına göre çalışma grubundaki 9- 16 yaş arasındaki çocukların interneti kullanmaya ortalama 10 yaş civarında başladıkları ve günde 1-1,5 saat internet kullandıkları belirlenmiştir. İnternetin en çok okul ile ilgili işler için kullanıldığı (% 92), öte yandan oyun oynamak (% 49), haberleri takip etmek (% 40), eğlence ve video klip izlemek (% 59), müzik ya da film indirmek (% 40), akranlar ile sosyal ağlarda paylaşımda bulunmak (% 48) gibi etkinliklerin de yaygın olduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca Türk çocuklarının Avrupa'daki yaşlılarına göre internet kullanımı esnasında iletişim tabanlı faaliyetleri daha az gerçekleştirdikleri belirtilmiştir (9).

İnternet kullanımının hızla artması sonucu kontrolsüz kullanımlar ortaya çıkmış ve buna bağlı olarak patolojik internet kavramı gündeme gelmiştir. İnternet bağımlılığı terimi de ilk kez Goldberg (1996) tarafından patolojik internet kullanımını nitelendirmek için kullanılmıştır (10, 11). Young (1996) internet bağımlılığını kullanıcının internet kullanımını, kontrol becerisini, ilişkisel, mesleki ve sosyal becerisini problemlere sebep olacak derecede etkileyen yeni ve genellikle tanınmamış klinik bir bozukluk olarak tanımlamıştır (12,13).

İnternet bağımlılığı genel olarak, internet başında uzun zaman geçirmek anlamına gelmektedir. İnternetin aşırı kullanımı çocukların psikososyal gelişimleri ve davranışları üzerine zararlı etkileri olduğu araştırmalar ile ortaya konmaktadır. İnternet bağımlılığı sebebiyle çocuklar ve gençler zamanının büyük bir kısmını internet başında geçirmekte, bu nedenle de sosyal, fiziksel gelişimleri ve psikolojik durumları olumsuz etkilenebilmektedir. Çeşitli kesitsel çalışmalar internet bağımlılığının, çocuklarda birçok yaşam tarzı ile ilgili faktörler üzerinde olumsuz etkisi olduğunu göstermiştir; bu olumsuzlukların başında düzensiz beslenme, fiziksel inaktivite, uyku bozuklukları, alkol ve tütün kullanımında artış gelmektedir. Bazı çalışmalar, uzun süreli internet kullanımından kaynaklanan yaşam tarzındaki değişikliklerin internet bağımlılarının büyüme ve gelişmesi üzerinde olumsuz etkisi olabileceğini bildirmiştir (14, 15,16, 17, 18).

Çocuklarda 7-14 yaşı içine alan ilköğretim dönemi; büyüme ve gelişmenin hızlı olduğu, yaşam boyu sürebilecek davranışların büyük ölçüde olduğu bir dönemdir. Ülkemizde bu dönem ilköğretim ve ortaokul olmak üzere iki bölüme ayrılır (19). İlköğretim kademesi 6-14 yaşlar arasındaki sekiz (4+4) yıllık dönemdir. Bu sekiz yıllık dönemin ilk 4 yılı ilköğretimin birinci kademesini (ilköğretim), sonraki 4 yıl ise ikinci kademesini (ortaokul) oluşturur (20). Bu dönem Freud'a göre gizil döneminin karşılığıdır. Bu dönemde çocuk yaşantılarından bazı sonuç çıkarabilecek biçimde düşünmeye başlar, yetişkinlerin kullandığı alet, araç vb. şeyleri kullanma denemelerine girişir. Sürekli etkinlik durumundadır. Bir şeyler yapar ve ortaya çıkarır. Eğer bu çabalarına karşı çıkılırsa çocuk yaptıklarının değersizliğine inanır ve aşağılık duygusuna kapılır. Bu dönemde çocuk, kendi başına ya da diğer çocuklarla oynadığı oyunlar aracılığıyla dünyayı algılamaya ve onun bir bölümünü kendi denetimi altına almaya çalışır (21, 22).

Ortaokul çocuklarının bilgisayar önünde uzun süre geçirmesi çocuklarda görme problemlerine, duruş ve oturuş pozisyonlarına bağlı olarak kas-iskelet sistemi hasarlarına, elektromanyetik radyasyon problemlerine, yaratıcı ve zihinsel gelişim risklerine, dil becerilerinde gerilemeye ve bazı çocuklarda epilepsi nöbetlerine ayrıca okumaya dayalı akademik başarıda düşmeye, beyin gelişiminde problemlere, sosyal gelişimde olumsuzluklara da neden olabilmektedir (23).

İnternet kullanımının ortaokul öğrencileri üzerinde etkisinin araştırıldığı bir araştırmanın bulgularına göre; öğrencilerin internet bağımlısı olmasını, arkadaşlarının internet bağımlısı olmasının etkilediği sonucuna varılmış ve internet kullanımına bağlı sağlık sorunları ise şu şekilde belirtmişlerdir: Göz yorgunluğu (% 67.5), sırt ağrısı (% 37.3), baş ağrısı (% 34.06), yorgunluk (% 23.72), konsantrasyon güçlüğü (% 13.1), eklem ağrısı (% 11.9) (24).

Kim ve Chun (2005)'in üç ortaokul ve üç lisenin ikinci sınıf öğrencileri ile yaptığı bir çalışmada ise internet bağımlılığı olan kişilerin sağlıklı yaşam biçimlerini algılama durumlarının zayıf olduğu sonucuna varmışlardır (15). Sun ve arkadaşları (2005), Kaliforniya'da 2373'ü yedinci sınıf öğrencisiyle yaptıkları çalışmada internet bağımlılığının beden kitle indeksi ile ilişkisinin olmadığını ve ailelerin çocukların üzerinde internet kullanımında denetimsiz olduğu sonucuna varmıştır (25). Hong Kong'ta yapılan bir çalışmada da ortaokul öğrencilerinin internet bağımlılıklarını azaltmada ailelerin bilgilendirilmesi gerektiği belirtilmiştir (26).

İnternetin çocuklar ve tüm insanlar için pek çok faydasının olduğu aşikardır. Fakat olumlu sonuçlarının yanı sıra uzun süre ve kontrolsüz kullanımına bağlı çocuklar üzerinde kalıcı hasarlar bırakmakta ve hatta bağımlılık oluşturması da göz ardı edilemez bir problemdir. Güvenlik açıklarının çok olduğu diğer bir değişle güvenli olmayan bu ağı çok küçük yaşlarından itibaren kullanmaya başlayan çocuklarımızı korumak ilk başta ailelerin görevidir (27). Özellikle ortaokulda kendini göstermeye başlayan internet bağımlılığı sonucunda çocukta yalnızlık/sosyal izolasyon yaşanmasına temel oluşturabilecek sosyal ve akademik olumsuzluklar, çocuğun sonraki dönemlerinde eğitim ve aile hayatında da olumsuzluklar yaşamasına sebep olabilecektir (28).

Okul, çocuklara ulaşmada en geniş alan olmakta ve koruyucu sağlık uygulamaları ve sağlıklı yaşam biçimi davranışları kazandırmada okul sağlığı hemşiresine önemli görevler düşmektedir.(29)

Okul, sağlık ile ilgili olumlu tutum ve davranışların geliştirilmesine ya da sağlık hizmetlerinin topluca sunulmasına elverişli bir ortam olması nedeniyle, sağlık hizmetleri için önemli bir kurumdur (30). Okul sağlığı hemşireleri öğrenciler ve ailelerle işbirliği içerisinde problemlerle internet kullanımını önlemeye yönelik olarak öğrencilerin sağlıklı internet kullanımını destekleyici bilgilendirme eğitimleri yaparak, öğrencilerin problemlerle internet kullanımını belirleyecek ve çözüm önerileri getirecek çalışmalar yürüterek öğrencilerin sağlıklarını korumaya ve geliştirmeye katkı sağlayabilirler (31).

Yapılan pek çok çalışma internet bağımlılığını tek taraflı değerlendirirken bu çalışmada hem aile hem çocuk bakış açısıyla internet bağımlılık düzeyi ve internet bağımlılık düzeyinin sağlığa yansımaları araştırılmıştır.

1.2. Araştırmanın Amacı:

Bu çalışmada ortaokul öğrencilerinde internet bağımlılık düzeylerinin sağlık üzerine etkilerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda ailenin de bu konuda görüşleri alınarak internet bağımlılık düzeyleri ve internet bağımlılık düzeylerine sosyo-demografik özelliklerin etkisi de incelenmiştir.

1.3. Araştırma Soruları

1. Ortaokul öğrencilerinin internet bağımlılık düzeyi nedir?
2. Ortaokul öğrencilerinin ailelerine göre internet bağımlılık düzeyi nedir?
3. İnternet bağımlılığı ortaokul öğrencilerinin sağlığını etkiler mi?

2. GENEL BİLGİLER

2.1. İnternet ve İnternet Bağımlılığı

2.1.1. İnternet Kavramı

İnternet terimi, uluslararası ağ anlamına gelen International Network sözcüklerinden üretilmiştir (32). İnternet; dünya üzerindeki mevcut milyonlarca ağın ortak bir protokol çerçevesinde iletişim kurmasını ve birbirleriyle kaynaklarını paylaşmasını sağlayan ağlar arası bir ağ olarak tanımlanmaktadır (33).

Günümüzde tüm dünyada kullanılan ve tüm dünyayı saran internetin temelleri, Sovyetler Birliği ile ABD arasında yaşanan soğuk savaş döneminde atılmıştır. Olabilecek bir nükleer savaşta askeri iletişim sağlamak ve ana bilgisayardaki bilgileri diğer bilgisayarlara aktarmak amacıyla gündeme gelen bir kavramdır. İnternet konusunda, ABD Savunma Bakanlığı'nın bir kuruluşu olan ARPA (Advanced Research Projects Agency)'nin desteği ile çalışmalara başlanmış ve 1969 yılında dört ayrı şehirdeki bilgisayar arasında bilgi transferi gerçekleştirilerek sistemin ilk adımı atılmıştır. Ardından ARPANET adı verilen askeri bilgisayar ağı kurulmuştur (34).

1960'lı yıllarda ilk olarak ortaya atılan internet fikri, 1970-1983 yılları arasında ARPANET projesi kapsamı çerçevesinde laboratuvar ortamında denenmiş ve devamında tüm dünyayı kapsayacak şekilde 1984-1995 yılları arasında genişlemeye başlamıştır. Bu süreçte internetin ticari boyutunun fark edilmesi de genişlemede önemli bir etken olmuş ve internet sadece araştırmacılara ve sınırlı boyutta hükümetlere yönelik bir ağ olmaktan çıkarak dünya yüzeyinde 1995 rakamları ile 10 milyon bilgisayarı kapsayan bir ağa dönüşmüş, 16 milyon kullanıcı internetin nimetlerinden faydalanmaya başlamıştır (35). Bu gün ise bu rakam milyarlarla ifade

edilmektedir. İnsanlar yaratıcı fikirleri için yeni bir zemin oluşturan internette her gün “yeni” olan bir şeyle karşılaşmak mümkün olmaktadır.

2.1.2. Dünya’da ve Türkiye’de İnternet Kullanımı

Dünyada internet kullanımı istatistikleri incelendiğinde ciddi bir şekilde artış görülmektedir. 30 Haziran 2014 tarihi itibariyle dünya çapında internet kullanıcı sayısı 3.035.749.340 olarak belirlenmiştir. Yani Dünya’nın % 42.3’ ü internet kullanmaktadır (6).

Avrupa-çevrimiçi Çocuklar Araştırma Projesine göre: Araştırmaya katılan çocukların % 93’nün haftada en az bir kez çevrimiçi oldukları, % 60’ının neredeyse her gün çevrimiçi oldukları bu bağlamda internet kullanımının çocukların günlük yaşantısının bir parçası olduğu; çocukların internet kullanma yaşının gitgide küçüldüğü; internette en çok okul işleri, kısa video dosyaları izlemek, anlık ileti göndermek gibi çok değişik türde ve potansiyelde çevrimiçi etkinlikler yaptıkları; 9 ile 16 yaş çocuklarının %59’nun sosyal paylaşım sitesinde profile sahip oldukları, bu çocuklarda % 26’nın herkese açık profile sahip oldukları, % 43’ünün profillerini gizli tuttıkları, % 28’inin profillerinin bir kısmını gizledikleri; internet kullanımının artması ile çocukların bilişim okur-yazarlığı ve güvenlik yeteneklerinin geliştiği, çocukların % 56’sının sosyal paylaşım sitesindeki profillerinin gizlilik ayarlarını değiştirebilmekte olduğu, internet sitelerinin kalitesini karşılaştırabildiği veya istenmeyen mesajları engelleyebildiği belirlenmiştir (7).

Türkiye’de Türkiye İstatistik Kurumu tarafından 16-74 yaş grubundaki bireylerde bilgisayar kullanımı ve internet kullanım oranları ile ilgili yapılan araştırmada bilgisayar kullanım oranının % 54.8’ e, internet kullanım oranının % 55.9’a yükseldiği görülmektedir. Bu oranlar erkeklerde % 64 ve % 65.8 iken, kadınlarda % 45.6 ve % 46.1’dir. Bilgisayar ve İnternet kullanım oranlarının

erkeklerde daha yüksek olduğu görülmektedir. Tablo 1’deki veriler incelendiğinde internet kullanım oranının yıllar itibari ile sürekli artış gösterdiği söylenebilmektedir. Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması sonuçlarına göre 2015 yılında Türkiye genelinde internet erişim imkanına sahip hanelerin oranının % 69.5 olduğu görülmektedir. Bu oran 2014 yılında % 60.2 olarak gözlenmiştir (36).

Tablo 1: 2007-2015 Yılları Arasında Bilgisayar ve İnternet Kullanım Oranı

(%)	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Bilgisayar Kullanımı (Toplam)	33.4	38.0	40.1	43.2	46.4	48.7	49.9	53.5	54.8
Erkek	42.7	47.8	50.5	53.4	56.1	59.0	60.2	62.7	64.0
Kadın	23.7	28.5	30.0	33.2	36.9	38.5	39.8	44.3	45.6
İnternet Kullanımı (Toplam)	30.1	35.9	38.1	41.6	45.0	47.4	48.9	53.8	55.9
Erkek	39.2	45.4	48.6	51.8	54.9	58.1	59.3	63.5	65.8
Kadın	20.7	26.6	28.0	31.7	35.3	37.0	38.7	44.1	46.1
Hanelerde İnternet erişimi	19.7	25.4	30.0	41.6	42.9	47.2	49.1	60.2	69.5

Kaynak: TÜİK, 2015

2015 yılı Türkiye istatistik kurumunun araştırmalarına göre internet kullanımının en fazla evde olduğu dikkat çekmektedir. İnterneti 2015 yılının ilk çeyreğinde internet kullanan 16-74 yaş grubu bireylerin % 79.1’ i evde kullandıklarını ifade etmişlerdir. Bunu sırası ile % 38.7 ile işyeri, % 30.2 ile akraba, arkadaş evleri, % 23.3 ile alışveriş merkezi, havaalanı, vb. kablosuz bağlantının yapılabildiği yerler ve % 14.3 ile internet kafe takip etmektedir (36). Aynı çalışmada internetin kullanım amaçları incelendiğinde, 2014 yılının ilk çeyreğinde internet kullanan bireylerin % 78.8’i sosyal paylaşım sitelerine katılım amacıyla kullandıklarını ifade ederken, bunu % 74.2 ile online haber, gazete ya da dergi

okuma, % 67.2 ile mal ve hizmetler hakkında bilgi arama, % 58.7 ile oyun, müzik, film, görüntü indirme veya oynatma, % 53.9 ile e-posta gönderme-alma takip etmiştir. İnterneti 2014 yılında kullanan bireylerin kişisel amaçla kamu kurum/kuruluşları ile iletişimde internet kullanma oranı % 53.3 olmuştur. (8).

2013 yılı Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması'nda 6-15 yaş grubu genel olmak üzere, yaş grupları arasındaki farklılıkları daha iyi belirleyebilmek adına 6-10 ve 11-15 yaş grubu ayrımı yapılarak bilgisayar, internet ve cep telefonu kullanımı, kullanım amaçları ve kullanım sıklığı yanında medya ile ilişkileri de irdelenmiştir (8).

TÜİK 2013 yılı 6-15 yaş grubu çocuklarda bilişim teknolojileri kullanımı ve medya araştırmasına göre, 6-15 yaş grubu çocukların bilgisayar, internet ve cep telefonu kullanımına ortalama başlama yaşlarını; bilgisayar kullanımına 8, internet kullanıma 9, cep telefonu kullanıma 10 yaş olarak belirtilmiştir (8). Aynı çalışmaya göre ilköğretim öğrencilerinin internet kullanım oranı % 50.8'dir, erkek öğrenciler kızlara göre daha çok internete girmekte ve çocukların % 45.6'sı hemen her gün interneti kullanmaktadır. Avrupa Çevrimiçi Çocuklar Projesi'nde Türkiye'de 9- 16 yaş arasındaki çocukların interneti kullanma yaşı ortalama 10 olarak belirlenmiş ve günde ortalama 1- 1,5 saat internet kullandıkları görülmüştür. (9).

2.1.3. İnternet Bağımlılığı Kavramı

İnternet bağımlılığı teriminin standart bir tanımı bulunmamaktadır. Bazı araştırmacılar “bağımlılık” ifadesinin sadece kimyasal madde bağımlıları için kullanılması gerektiğini savunurken, benzer tanı kriterleri kumar bağımlılığı gibi başka sorunlu davranışları tanımlamak için de kullanılmıştır. Bağımlılık terimi popüler kullanımda herhangi bir madde veya eylemle ilişkilendirilebilir. İnsanların yemeğe, sigaraya, kumar oynamaya, alışverişe, ise, oyuna, sekse “bağımlı”

olabilecekleri söylenir. İnternet bireyin teknoloji veya bilime olan ilgisinden bağımsız olarak hemen hemen herkesin kötüye kullanabileceği bir alan imkanı yaratmaktadır. Problemlerli internet kullanımı zihinsel meşguliyet ile birlikte interneti kişinin yaşamındaki en önemli şey hâline getirerek, söz konusu eylemi düşünce, duygu ve davranışlarda baskın kılmaktadır. (32, 37) .

İnternet bağımlılığı ilk olarak Young (1996) tarafından ortaya atılmış bir kavramdır (12, 38). Young (1996) internet bağımlılığını kullanıcının internet kullanımını, kontrol becerisini, ilişkisel, mesleki ve sosyal becerisini problemlere sebep olacak derecede etkileyen yeni ve genellikle tanınmamış klinik bir bozukluk olarak tanımlamıştır (12, 13). Ege Üniversitesi'nde "internet bağımlılığı" adıyla bir ders açılmış (İnternet resmen hastalık, 2006) ve Balıklı Rum Hastanesi artık "internet bağımlılarını" tedavi etmeye başlamıştır (38).

İnternet bağımlılığının; internetle ilgili aşırı bir zihinsel meşguliyeti içerdiği, doyum ihtiyacının sağlanabilmesi için gittikçe artan sürelerle internette kalma isteğinin/durumunun arttığı, yoksunluk durumunda sinirlilik, kaygı gibi duygu durumlarının ortaya çıktığı ve tüm bunların da bireyin çevresiyle ilişkilerine zarar verdiği bilinmektedir (39).

Ceyhan ve arkadaşlarına (2007) göre internet başında uzun süre kalan kişinin günlük yaşamında işlevsel bozukluklar ortaya çıkması bağımlılık belirtilerindendir ve bu bağlamda internet bağımlılığı, öğrencinin okulunu, yetişkinin de işini olumsuz yönde etkilemeye neden olabilmektedir (40). İnternet kullanıcısı, internet kullanım süresi ve amacı hakkında çevresindekilere yalan söyleyebilmektedir. İnternet bağımlısı, internette olmadığı zamanlarda da yarım kalan sohbetiyle veya oyunda geldiği seviyeyle zihnini sürekli meşgul edebilmektedir. İnternet bağımlısı bireyler, internet kullanmadıkları zaman benzer şekilde sigara, alkol bağımlılıklarında olduğu gibi aşırı sinirlilik, huzursuzluk, gerginlik gibi belirtiler gösterebilmektedirler (37).

Tüm bu durumlar bireylerin yaşamlarını olumsuz etkilemektedir. Bazı araştırmacılar internet kullanıcılarının internetin kendisine değil internette ilgi

duydıkları oyun, kumar, sohbet amaçlı siteler, alış veriş yapma gibi işlere bağımlı olduklarını söylemektedirler. İnternetin problemlili kullanımına bağılı dürtü kontrol bozukluğu yaygın olarak ortaya çıkmakta ve genel olarak internet kullanımını kontrol etmedeki yetersizlikten dolayı rahatsızlıklar ve fonksiyonel bozukluklar görülmektedir (41).

2.1.4. İnternet Bağımlılığının Belirtileri

Sağlıksız internet kullanımı ile ilgili yaşanan olumsuzlukları ifade etmek için internet bağımlılığının yanı sıra problemlili internet kullanımı kavramı da kullanılmaktadır. İnternet bağımlılığında diğeri kimyasal bağımlılıklardaki gibi net olarak bağımlılık belirtileri tanımlanamamaktadır.

Problemlili internet kullanımı bazı görüşlere göre, çevrimiçi ortamdaki eylemleri kontrol etmede güçlük olarak nitelendirilir ve genellikle aşağıdaki beş özelliikle tanımlanır;

1. Birey internet kullanımını sonlandırmaya niyetlense de, buna devam eder,
2. İnternet kullanımı kişinin düşünce ve davranışlarını yönetir,
3. İnternet kullanımı imkansız hale geldiğinde kişi hoş olmayan duygular hisseder,
4. İnterneti olumsuz duygulardan kaçmak için kullanır,
5. İnternet kullanımı kişinin başkaları veya kendisiyle çatışmasına neden olur (32, 38, 42).

Ögel (2012)'e göre bağımlılık belirtileri;

- Tolerans gelişimi
- Yoksunluk
- Başarısız bırakma girişimleri

- Zarar görmesine rağmen kullanmaya devam etme
- Tasarladığından fazla kullanmak, kontrol edememek
- Sorumluluklarını ve yükümlülüklerini yerine getirememe
- Zaman harcama
- Psikososyal işlevlerde bozulmadır (33).

İnternet insan hayatına gireli çok uzun zaman olmasa da internet bağımlılığı kültürel ve coğrafi farklılıklar gözetmeksizin hızlı bir şekilde yayılmaktadır. İlerleyen yıllarda ise belki diğer bütün bağımlılıklardan daha yaygın olmasında (diğer bağımlılıklardan etkili olan bireylerin biyolojik-psikolojik özelliklerinin ve sosyal çevre etkisine ek olarak) internetin kendi sahip olduğu özellikler ve kullanıcılarına sunduğu alternatifsiz imkanlar da söz konusudur (43).

Kentsel yaşamın bir sonucu olarak sosyal ilişkiler azalmıştır ve sanal iletişim özellikle ergenlerin temel iletişim unsuru haline gelmiştir. Yapılan araştırmalarda ise insanların sosyal bağlarını internet üzerinden kurmaya çalışmaları, yabancılarla kolaylıkla iletişim içinde bulunmaları, insanların sınır tanımadan, özgürce düşüncelerini, duygularını ifade edebilmeleri, kendilerini göstermek istedikleri yönlerini abartarak gösterebilmeleri, internet üzerindeki paylaşma ortamlarında diğerlerini gözetleme fırsatının olması internet bağımlılığının nedenleri olarak gösterilmiştir (44).

2.1.5. İnternet Bağımlılığı Tanı Ölçütleri

İnternet gibi ileri derecede sofistike bir teknolojik aracın bağımlılığın tanımlanması ve ayırıcı tanısının yapılması oldukça güçtür. Bu nedenle klinisyenlerin normal ve patolojik internet kullanımının sınırlarını çizmek açısından dikkatli ve deneyimli olmaları gerekir (45).

Herhangi bir sınıflama sistemine henüz girmediği ve üzerinde genel anlaşma sağlanmış bir tanımının olmaması nedeniyle kendine en yakın bozuklukmuş gibi düşünülen patolojik kumar oynama kriterleri Young (2007), tarafından modifiye edilerek sekiz maddelik bir değerlendirme ölçeği oluşturulmuştur (45). Ayrıca Goldberg (1999), tarafından geliştirilmiş yedi maddelik DSMIV tanı sistemine göre uyarlanmış bir tanı ölçeği de bulunmaktadır (46). Bunların dışında Beard (2001) ve Young'ın, (2007) 'internet bağımlılığı' tanı ölçütlerini düzenleyerek geliştirmişlerdir (45, 47).

2.1.5.a. Goldberg'in İnternet Bağımlılığı İçin Tanı Ölçütleri

İnternet bağımlılığı terimini ilk olarak kullanan Dr. Ivan Goldberg (1996) , bir yıllık bir dönem içinde herhangi bir zamanda ortaya çıkan, aşağıda verilen özelliklerden 3 veya daha fazlasıyla kendini gösteren, klinik olarak belirgin bir bozulmaya ya da sıkıntıya yol açan uygunsuz internet kullanımını şeklinde tanımlamıştır (10, 48).

1. Aşağıdaki özelliklerden biriyle tanımlanan tolerans gelişimi.
 - a. İstenen keyfin alınabilmesi için internet kullanım süresinin belirgin biçimde artması
 - b. Devamlı olarak aynı sürelerde internet kullanımı ile oluşan keyif almada azalmanın olması
2. Aşağıda tanımlanan şekilde yoksunluk gelişmesi, ağır ve uzun süreli internet kullanımı sonunda aşağıdakilerden en az 2 tanesinin günler içinde ortaya çıkması (1 ay içinde ortaya çıkabilir) ve kişilerin bunlardan dolayı iş, sosyal ve önemli işlevsel alanlarda sıkıntı yaşamaması.
 - a. Psikomotor ajitasyon
 - b. Bunaltı
 - c. İnternette neler olduğu hakkında takıntılı düşünceler
 - d. İnternet hakkında fanteziler ve hayal kurma
 - e. İsteyerek ya da istemeyerek tuşlara basma hareketi yapma

- f. Bu sıkıntılı durumlardan kurtulmak için internete veya benzeri servislere bağlanma
3. İnternet kullanımını genellikle planlandığından daha uzun süreler alır.
 4. İnternet kullanımını bırakmak veya denetim altına almak için sürekli bir istek veya boşa çıkan çabalar vardır.
 5. İnternet ile ilgili eylemlere çok uzun süreler ayrılır (kitap almak, yeni web tarayıcıları ve programları denemek, dosyaları düzenlemek vb.).
 6. İnternet kullanımını nedeniyle önemli toplumsal mesleki etkinlikler veya boş zamanları değerlendirme etkinlikleri bırakılır veya azaltılır.
 7. İnternet kullanımını, yol açtığı sorunlara (uykusuzluk, evlilik problemleri, işe ve randevulara geç kalma vb.) rağmen aşırı olarak devam eder (10, 48).

2.1.5.b. Young'ın İnternet Bağımlılığı İçin Tanı Ölçütleri

Young (1996), internet bağımlılığını başlı başına psikiyatrik bir rahatsızlık olarak kabul etmiş ve DSM-IV' de yer alan "patolojik kumar oynama" kriterlerini temel alarak, "problemlili internet kullanımını" tanımlamıştır. Young (1998) patolojik internet kullanımını olanlarda davranışsal bir dürtü kontrol bozukluğu bulunmasından ve bu dürtü kontrol bozukluğunun da kimyasal bir madde alımını içermemesinden hareketle bu tanıma en çok uyan patolojik kumar oynama tanı ölçütlerini patolojik internet kullanımına uyarlamış ve internet bağımlılığı için ilk ciddi, kapsamlı tanı ölçütlerini oluşturarak yayınlamıştır (49).

Young'ın tanımladığı 8 kriterden 5 tanesinin yaşanması durumunda kişi bağımlı olarak nitelendirilebilmektedir. Young (1998) tarafından ortaya konan tanı ölçütleri şunlardır:

1. İnternetin zihninizi çok fazla meşgul ettiğini hissediyor musunuz (En son veya bir sonraki çevrimiçi aktivitenizi düşünmek gibi)?
2. Doyuma ulaşmak için her defasında internet kullanma sürenizi artırmak zorunda hissediyor musunuz?

3. İnterneti kullanımını kontrol etmek, azaltmak ya da durdurmak için başarısız girişimlerde buldunuz mu?
4. İnternet kullanımınızı azaltılmaya ya da bırakmaya çalıştığınızda yorgun, karamsar, depresif veya asabi hissediyor musunuz?
5. Planladığınızdan daha fazla çevrimiçi kalıyor musunuz?
6. İnternet yüzünden önemli bir ilişki, iş, eğitim veya kariyer fırsatını riske attınız mı?
7. İnternete bağımlılık boyutunuzu gizlemek için aile üyelerine, terapisteye veya başka birine yalan söylediniz mi?
8. İnterneti problemlerden kaçma yolu olarak ya da sıkıntılı bir ruh halinden çıkmak için (Örneğin; acizlik hissi, suçluluk, kaygı, depresyon) kullanıyor musunuz? (49).

Bu tanı ölçütleri ile birlikte Young (1999) en problemleri çevrimiçi uygulamaları temel alarak internet bağımlılığını da beş ayrı kategoriye ayırmıştır:

1. Siber-Sex Bağımlılığı: Cinsel içerikli sitelere bağımlılık.
2. Siber-İlişki Bağımlılığı: Çevrim-içi ilişkilere bağımlılık.
3. Online Kumar Bağımlılığı: Çevrim-içi hisse senedi alım satımı, ticaret yapma veya kumar bağımlılığı.
4. Bilgi Sörfü: İnternette arama motorlarında bilgi arama ya da gezinme.
5. Bilgisayar Oyunları Bağımlılığı: Sürekli bilgisayar oyunu oynama (Çevrimiçi oyunlar). Görüldüğü üzere Young (1999) kategorilerine göre; bireylerin interneti kötü amaçlı kullanmaları (kumar vb. eğilimli aktiviteler) değil, iyi amaçlı kullanımları da (bilgi sörfü) internet bağımlılığına neden olabilmektedir (41, 49, 50).

2.1.5.c. Shapira ve Arkadaşlarının İnternet Bağımlılığı İçin Tanı Ölçütleri

Shapira ve arkadaşlarının internet bağımlılığı için tanı ölçütlerine göre; aşağıdakilerden en az biriyle ortaya çıkan internet kullanımıyla ilgili aşırı zihinsel uğraşı vardır.

- 1) İnternet kullanımını denetim altına alma çabalarının sonuçsuz kalması.
- 2) Planlandığından daha uzun süre internet kullanımı.
- 3) İnternet kullanımı veya aşırı zihinsel uğraşı iş, sosyal yaşantı veya diğer önemli alanlarda işlev kaybına ya da klinik belirtilere yol açmak.
- 4) Aşırı internet kullanımı hipomani ya da maniepidodları sırasında ortaya çıkmaz ve başka bir Eksen I bozukluğu ile daha iyi açıklanamaz.

Shapira ve arkadaşları (2003) bu tanılardan birine sahip olan bireyin internet bağımlısı olarak tanımlanabileceğini ifade etmektedir (51, 52).

2.1.5.d. Beard ve Wolf'ın İnternet Bağımlılığı İçin Tanı Ölçütleri

Beard ve Wolf (2001) çalışmalarında, Young (1996)'un geliştirdiği kriterleri 2 gruba ayırmışlardır; İlk grupta aşağıda belirtilen durumların (1-5) tümünün yaşanmış olması internet bağımlılığı olarak görülmektedir:

1. İnternet ile ilgili aşırı meşguliyet (internette yaptığı önceki çevrimiçi aktiviteleri düşünmek ya da bir sonraki çevrimiçi oturumları beklemek).
2. Tatmin olmak için sürekli artan internet kullanma ihtiyacı hissetmek.
3. İnternet kullanımını azaltma ya da kontrol altına alma çabalarının başarısız olması.
4. İnternet kullanımını azaltmaya ya da durdurmaya çalışıldığında huzursuz, depresif veya sinirli hissetmek.
5. Başlangıçta düşünülen daha uzun süre internette vakit geçirmek.

İkinci grupta ise aşağıda belirtilen durumların en az birini yaşamış olmaları durumunda birey internet bağımlısı kabul edilmektedir;

1. Uzun süre internet kullanılması sonucu sosyal yaşamındaki ilişkilerde, iş hayatında, kariyer fırsatlarında ve eğitim hayatında sıkıntılar yaşamak.
2. İnternete bağlı kaldığı süreyi gizlemek için aile üyelerine, terapisteye ya da başkalarına yalan söyleme.

3. İnterneti sorunlardan bir kaçış yolu olarak görme veya depresif duygularını bu şekilde rahatlatma (çaresizlik duygusu, suçluluk, anksiyete, depresyon gibi) (30, 47).

Beard ve Wolfun (2001) oluşturduğu bu kriterlere göre ilk 5 madde kişinin interneti kullanımı ile ilgili günlük işleyişler, son 3 madde ise kişinin internet kullanımı sonucu gördüğü zararı ve patolojik internet kullanımını ifade etmektedir. Bireylerin internet bağımlısı olarak tanılanabilmesi için ilk 5 maddenin tümünü, son 3 maddeden ise en az 1 tanesini yaşamış olması gerekmektedir (47, 48).

- 1.Sık sık ve uzun süreli olarak bilgisayar / internet kullanma.
 - 2.İstese de bilgisayar / internet'in başından ayrılmama
 - 3.Ödev gibi sorumluluklarını aşırı bilgisayar/internet kullanma dolayısıyla yerine getirmeme.
 - 4.Akademik başarıda düşüş,
 - 5.Bilgisayar / İnternet kullanma konusunda kısıtlanıldığında rahatsızlık hissetme.
 - 6.Bilgisayar / İnternet kullanma süresini saklama ya da bu konuda yalan söyleme.
 - 7.Bilgisayar / İnternet kullanmadığı zamanlarda olumsuz duygular hissetme.
- e-posta ve çevrimiçi sohbet programlarını yoğun kullanma görülmektedir (53).

2.2. Ortaokul Öğrencilerinde İnternet Kullanımının Sağlık Üzerine Etkileri

Ortaokul öğrencileri 5. 6. 7. ve 8. sınıfta öğrenim gören öğrencileri ifade etmektedir. Bilgisayar dolayısıyla internet kullanımı ile çocuklar ve gençler çok fazla vakit harcamaktadırlar. Sürekli masa başında oturulması birçok sağlık sorunlarını da beraberinde getirmektedir. İnternet bağımlılığının ortaokul öğrencilerinin üzerindeki olumlu ve olumsuz sağlık sorunları iki başlık altında toplanmıştır (44, 52, 54).

2.2.1. İnternet Kullanımının Sağlık Üzerine Olumlu Etkileri

Bilgisayar teknolojileri ve internet, günümüz çocuklarının ve gençlerinin fiziksel, bilişsel ve sosyal becerilerinin gelişmesine yardımcı olabilecek güçlü araçlar olarak görülmektedir. İnternet gençlerin kolaylıkla bilgiye ulaşım, araştırmalarını sağlayan ve kritik düşünme, yaratıcılık ve problem çözme gibi becerilerini destekleyen, zaman ve mekân sınırı tanımayan bir iletişim aracıdır. İnternetin bahsedilen bu gelişmeleri sağlayabilmesi için bireylerin interneti kritik, yaratıcı ve akılcı düşünme becerilerini geliştirebilme yönünde kullanmaları, internette ihtiyaç duydukları bilgilere ulaşma yollarını öğrenmeleri, internetin yararlarının ve zararlarının farkında olmaları gerekir (2).

2.2.1.a. Fiziksel Gelişime Etkisi

Bilgisayar kullanımının fiziksel gelişime katkıları bulunmaktadır. İnternet kullanımı küçük kas gelişimi, el- göz koordinasyonu ve motivasyonu arttıran dopamin salgılanması gibi katkıları bulunmaktadır. Bilgisayar kullanmak ortaokul döneminde küçük kaslarının gelişimine destek sağlamaktadır. Klavye kullanabilme el-göz koordinasyonunu geliştirmektedir. Ayrıca, fiziksel açıdan internette oyun oynayan ortaokul öğrencilerinde “dopamin” salgılanması artmaktadır. Dopamin salgılanması sonucu da motivasyon artmaktadır (55).

2.2.1.b. Bilişsel Gelişime Etkisi

Bilgisayar kullanımının görsel ve uzamsal beceriler, zekâ, hayal gücü ve yaratıcılık gelişimi açısından bilişsel gelişime katkıları bulunmaktadır. Ayrıca internet öğrenme ortamlarını zenginleştirerek, bilgi arama ve oyun oynama fırsatı

vererek bilişsel gelişime katkı sağlamaktadır. Bilişsel beceriler arasında; sebep-sonuç ilişkisi kurabilme, öğrenme, hatırlama yer almakta ve bu becerileri kazanması konusunda avantaj sağlamaktadır (54).

Araştırma sonuçları bilgisayar kullanımının okul olgunluğu ve bilişsel gelişim ile pozitif ilişkili olduğunu göstermiştir. İnternet, zihinsel gelişim ya da öğrenme açısından dezavantajlı gruplar için çeşitli avantajlar sağlayabilmektedir. İnternet kullanımının zihinsel gelişime etkileri bilgisayar kullanımının etkilerinden çok daha karmaşıktır. Çocuklar ve gençlerin her yönden sağlıklı olarak gelişebilmeleri için zenginleştirilmiş bir çevreye ihtiyaçları vardır (56). İnternetteki eğitim, bilgilendirme, eğlendirme amaçlı içerikler, çocuklar ve gençler için öğrenme ortamlarını zenginleştirir ve etkisini arttırmaktadır (57).

İnternet kullanımının gençlerin zekâsını geliştirici yönde olumlu etkileri olduğu söylenebilmektedir. Tahmin, hayal ve ifade gücünün gelişmesinde etkili rol oynamaktadır. İnternet üzerinde stratejik oyunların oynanması, web sayfalarının tasarlanması gibi eylemler çocukların ve gençlerin bilişsel gelişimine katkı sağlayabilir ve onlara yeni yetenekler kazandırabilir (58). Ayrıca, internet çocuklar ve gençleri yaratıcılığa da özendirir (59).

Üç boyutlu algılama, görsel ve uzamsal becerileri geliştirme, dezavantajlı gruplara destek sağlama, zengin öğrenme çevresi oluşturma, yaratıcılığı geliştirmenin yanında internet kullanımının bilişsel gelişime olumlu etkileri daha çok internette bilgi arama ve oyun oynama boyutları açısından ele alınmıştır. İnternetin ergenler tarafından bilgi edinme amaçlı kullanılması zaman yönetimi ve bilgiye ulaşma yollarını kavrama ile ilgili yeterliliklerini geliştirmesini sağlayabilir (60). İnternet ağı aracılığıyla istenilen bilgiye hızlı bir şekilde ulaşabilmek, zaman tasarrufu sağlanmakta, bilgiye ulaşım imkânlarının artmasıyla da hayat standartları yükselmektedir. Ayrıca bilgi ve düşüncelerin geniş kitlelere ulaşması sağlanmaktadır (61).

İnternet çalışma ve hayat standartlarımızı değiştirdiği gibi kültürümüzü de değiştirmektedir. İnternette araştırmanın daha kolay ve hızlı olması ile gençlerin merakı birleştiğinde kültür seviyesi de yükselmektedir (58). İnternet sayesinde gençler görmek istedikleri yerlerle ilgili bilgileri bilgisayarlarının başında edinebilmekte ve orada yaşayan yaşıtları ile iletişim kurabilmektedir. Bu sayede maddi imknsızlıklar nedeni ile gidilemeyen yerlerle ilgili bilgi alma fırsatı yakalayan gençlerin ufukları genişlemektedir (58, 59).

İnternette oyun oynamak zihinsel sağlık gelişimi de etkilemektedir. Bilgisayar oyunlarının çocuğun ve ergenin üç boyutlu görmesini, görsel zekâsını, akıl yürütme gerektiren oyunların bilgi işleme becerilerini geliştirdiği görülmüştür. Öğrenciler araba kullanma, futbol oynama, simülatörde bir uçağı kontrol etme gibi fiziksel becerileri ve para harcama gibi diğer stratejik becerileri bilgisayar oyunları oynarken kazanılabilir. Ayrıca oyunlar, öğrencilerin düşünme becerileri, sabırlı olma, azim, hafıza ve hayal gücünün gelişmesini, öğrenmenin ilginç, uyarıcı ve eğlenceli olmasını sağlamaktadır (54, 58).

2.2.1.c. Psiko-Sosyal Gelişime Etkisi

İnternet kullanımı ortaokul ğrencilerinde psiko-sosyal gelişime katkı sağlamaktadır. Kısa zamanda, az harcamayla dünyanın dört bir tarafından arkadaş bulmak internet aracılığıyla mümkündür. İnternet, sosyal anksiyeteyi azaltması, maliyetinin düşük olması olumlu olarak değerlendirilebilmektedir. İnternet kullanımının günlük yaşamı kolaylaştırma, ihtiyaçlara cevap verme gibi olumlu etkileri vardır. Ayrıca internet bireyler için yeni sosyal ve psikolojik bir alan oluşturmuştur. Bu bağlamda, internet kullanımının psiko-sosyal gelişime katkıları sosyalleşmeye, aile ilişkilerine ve kimlik gelişimine katkılar açısından incelenebilir (62).

İnternetin sosyalleşmeye etkileri ile ilgili bilgiler çelişkilidir. Bazı araştırmalar internet kullanımının sosyal destek ve etkileşimi arttırdığını bazıları azalttığını

savunmaktadır. İnternetin sosyalleşmeye olan katkıları arasında internet sayesinde insanların yalnızlıktan kurtulmaları, pek çok kişi ile iletişim kurmaları yer almaktadır. İnternetin yüz yüze iletişime göre yalnızlık açısından çeşitli avantajları vardır. Fiziksel mesafe sınırlarının olmaması, insanların sosyal ağını genişletmesi, erişim zamanı açısından internetin uyumaması bu avantajlar arasındadır. Özellikle cep telefonları, yeni mobil teknolojiler ve 3G aracılığıyla daha kolay bir şekilde internete bağlanılabildiği için internette iletişim kuracak insanlar her an bulunabilmektedir. İnternetteki sohbet ortamının rahat ve özgür olması, gençlere cazip gelmektedir (63).

İnternette insanlar kendi belirledikleri bireylerle ve gruplarla sosyalleşme fırsatı bularak kendileri için alternatif yeni sosyalleşme alanları oluşturmaktadırlar. Arkadaşları ile internete sosyal ilişki kurmak isteyen ortaokul öğrencilerinin, internette bireysel etkinlik yapan ergenlere göre sosyal becerileri daha gelişmiş ve uyum düzeylerinin yüksek olduğu görülmüştür. Sohbet odaları, sosyal ağlar ve anlık mesaj ergenlerin yoğun olarak kullandıkları uygulamalardır. İnternetteki sohbet odaları ergenlerin kaygılarını hafifletmekte ve gelişimsel sorunların üstesinden gelmek için ek bir ortam sağlamaktadır Sosyal yönleri zayıf olan ergenler, internette farklı bir kimlikle iletişim kurarak zayıf olan bu becerilerini geliştirebilmektedir (64).

2.2.2. İnternet Kullanımının Sağlık Üzerine Olumsuz Etkileri

İnternetin ortaokul öğrencileri, yaşamında ve iletişimde olumlu katkıları olsa da bazı sosyal problemler ve riskler ortaya çıkabilir (56). Aşırı ve bilinçsiz internet kullanımı kişisel-sosyal becerilerin gelişimini olumsuz yönde etkileyebilmektedir (65) ve sosyal sapsmalara yol açabilmektedir. İnternetin aşırı kullanımı, akademik ve kişisel gelişimi olumsuz etkileyerek, kişinin bağımlı olmasına yol açabilir (66). İnternet bağımlılığı ve aşırı internet kullanımı, kişinin okulda, işte ya da ilişkilerinde sorunlar yaşamasına neden olabilir. İnternetin ahlaki olmayan bir biçimde

kullanılması, aşırı kullanılarak bağımlılık oluşması yaşamın çeşitli yönlerini olumsuz etkiler (67).

2.2.2.a. Fiziksel Etkileri

Fiziksel etkiler, doğrudan sağlığı tehdit eden problemlerdir. Çocuklar ve ergenler büyüme döneminde olduklarından fiziksel açıdan yetişkinlerden çok daha fazla etkilenmektedir. Bilgisayar başından kalkmamak zamanla gençlerde bazı fiziksel etkiler, ciddi sağlık problemleri ortaya çıkarabilmektedir. Bilgisayarın uzun saatler boyunca kullanımı, kas gruplarında Karpal Tünel Sendromu'na yol açabilir (68). Tekrarlanan zorlama yaralanması ve sırt ağrısı ortak şikâyetler arasındadır (69). Bilgisayarı ve dolayısı ile interneti uzun süre, uygun olmayan oturma pozisyonunda kullanmak ergenlerin kas ve iskelet sisteminde bozukluklara, ağrılara yol açabilmektedir. Boyun ve sırt rahatsızlıkları, kas kasılmaları görülebilmektedir (58, 70).

Genel olarak ergenin fiziksel aktivitelere ayıracağı zamanı internette geçirmesi fiziksel olarak güçsüzleşmesine neden olabilmektedir (58). İnternette uzun süre geçiren çocuklar açık havada zaman geçirememekte, enerjilerini boşaltamamaktadır (71). Hareketsiz bir yaşam tarzı derin ven trombozu (deep vein thrombosis) ve akciğer emboli riskini artırabilir, sonunda obezite ile ilişkili komplikasyonlar görülebilir (72). Ayrıca, uzun süre bilgisayar önünde kalma beslenme bozukluklarına neden olabilmektedir (70,73).

İnternet kullanımı ergenlerde obezite riskini arttırmaktadır. Yapılan araştırmalarda ergenlerin internet kullanım süreleri azaltıldığında bir yıl içinde fiziksel yeterliklerinin arttığı görülmüştür (74). Aynı zamanda, internet bağımlılığının fiziksel belirtileri; Carpal Tunnel Sendromu, göz kuruluğu, migren ağrıları, sırt ağrıları, yemekleri yutmada güçlük çekme, kişisel temizliğini aksatma, uyku bozuklukları, uyku düzeninde değişim gibi sorunları beraberinde getirmektedir (52, 67, 74).

Ortaokul öğrencilerinin monitöre uzun süreli bakmaya bağlı olarak gözlerde sağlık sorunları, göz yorgunluğu ve göz kızarıklığı görülebilmektedir. Ayrıca, uyku bozukluklarına yol açabilmektedir. Uykusuzluk sonucunda yorgunluk nedeniyle öğrenciler okullarda, çalışanlar ise iş yerinde sorunlar yaşayabilmektedir. Yorgunluk bireyin konsantrasyon yeteneğini olumsuz etkilemektedir. Gece geç saatlerde internet kullanmak uyku bozuklukları, yorgunluk ve ters uyku düzeni nedeniyle akademik performansı olumsuz etkileyebilir (69).

İnternet kullanımının fiziksel etkileri içinde radyasyon riski de yer almaktadır (60). Bilgisayar kullanımının nörolojik etkileri de olabilmektedir. Bazı kullanıcılarda bilgisayar oyunları epileptik nöbetleri tetikleyebilir. Ayrıca, internet ve oyunlar beyinde dopamin salgısını arttırarak zihinsel işlevlerde bozulmaya yol açabilmektedir (64). Yapılan araştırmalarda problemlili internet kullanımı ile psikosomatik semptomlar arasında pozitif ilişki bulunmuştur (75, 76).

2.2.2.b. Bilişsel Etkileri

Ortaokul döneminde internet kullanımının Bilişsel yönden olumsuz etkileri bulunmaktadır. Bilgisayarın nasıl kullanıldığına bağlı olarak bilişsel gelişim üzerindeki etkiler değişebilmektedir. Uzun süre bilgisayar kullanma nedeniyle çocuklar ve gençlerin bilişsel gelişimlerinin olumsuz etkilendiği ve yaratıcı zekânın gerilediği, internetin insanları tembelliğe sürüklediği görülmüştür (77). Bilgisayarda uzun süreler harcayan çocukların temporal dopaminerjik aktivitesinde artış görülmekte ve hiperaktivite bozukluğu kriterlerini karşılamaktadırlar. Yapılan bir çalışmada yaş ortalaması 11 olan öğrencilerle öğrencilerin % 14,9'unun hem internet bağımlılığı, hem de dikkat eksikliği-hiperaktivite bozukluğu kriterlerini taşıdığı saptanmıştır (78).

Çocukların internetten elde edilen hazır bilgiyi olduğu gibi alma, çocuk ve ergenlerin kendi düşüncelerini ifade etmesini, yaratıcılık ve problem çözme

becerilerinin gelişimini olumsuz etkileyebildiği söylenebilir (71). Zihinsel süreçlerindeki özelliklerinden dolayı çocuklar kurmaca ile gerçek arasındaki farkı yetişkinler kadar kolay algılayamazlar ve yetişkinlerden farklı etkilenirler (23).

Ayrıca, internet bağımlılığı, sanal sohbet ve bilgisayar oyunları ders çalışma davranışını azaltmaktadır. İnternet aşırı kullanıldığında akademik yaşantıları olumsuz etkilemektedir. İnternetin eğlenmek, oyun oynamak, iletişim kurmak ya da amaçsızca kullanımı akademik etkinliklere harcanan zamanı azaltarak başarıyı azaltabilmektedir (4).

2.2.2.c. Psiko-Sosyal Etkileri

Çocuklar ve ergenler internet ortamında dolaşırken, birden bire şiddet, pornografi, hırsızlık, kumar, uyuşturucu, alkol, sigara, silah, yasadışı örgütlerle ilgili sitelerle karşılaşabilir ve bunları merak ederek okuyabilmektedir (64, 70, 71, 79). Özellikle çocukların ve ergenlerin propaganda aracı olarak kullanılan internette gördükleri ve okudukları karşısında etkilenmemesi mümkün değildir (57, 71). Bazı online faaliyetlerde çocuk ve ergenlerin gelişimsel görevlerini yerine getirmesini engelleyebilir, yaşının ve gelişim düzeyinin üzerinde bilgilere ulaşmasını sağlayabilir (80).

İnternet ortamında çocukların yaşlarının üzerindeki bilgilere ulaşması nedeniyle ergenlerin erken cinsel aktivitelere yönelebildikleri görülmektedir. Özellikle yasal olmayan, cinsel gelişimi olumsuz yönde etkileyebilecek sitelere çocukların, gençlerin ve dolayısıyla toplumun karşı karşıya kaldığı bir tehdittir. Gençlerin internette pornografik sitelere rahatça girebilmeleri, ahlaki yönden zayıflamaları, tuzağa düşmeleri, hatta evi terk etmeleri mümkün olmaktadır (55). İnternet ortamında çocukların ve ergenlerin karşı karşıya kalabileceği diğer riskler; internet bağımlılığı, siber zorbalık/siber kurbanlıktır (58, 81).

Aşırı internet kullanımı nedeniyle çocuk ve gençlerin gittikçe yalnızlaştığı ve yüz yüze iletişim kurma gücünü yaşadıkları vurgulanmaktadır (61, 68, 76). İnternetin aşırı kullanımı saldırgan davranışların artmasına neden olabilmektedir (66). Ayrıca, kendini ifade etme, sosyal ilişki kurabilme gibi kişisel gelişim açısından gerekli olan birçok beceriyi olumsuz etkileyebilmektedir (64, 71)

Ayrıca problemlerli internet kullanımının depresyon ve yalnızlığı artırıp benlik saygısını düşürerek iyi oluşu azalttığı bulunmuştur. İnternet gerçek yaşamdaki sosyal ilişkilerin yerini aldığında kişi bir kısır döngüye girmektedir. İnternetin aşırı kullanımı ruh sağlığını olumsuz etkilemekte, ruh sağlığı bozuldukça da internet kullanımı artabilmektedir. Online aktiviteler ergenlerin sosyal ağlarını genişletip güçlendirebilir, fakat online iletişimi tercih etmek ve internette fazla zaman harcamak internet bağımlılığı riskini arttırabilir (82).

2.2.3. Okul Sağlığı Hemşiresi ve İnternet Bağımlılığındaki Rolü

Okul sağlığı hizmetleri, okulda sağlıklı çevrenin oluşturulması, öğrencinin gereksinim duyduğu hemşirelik ve diğer sağlık hizmetlerinin sunulması, beslenme, fiziksel aktivite ve sağlık eğitimini kapsayan uygulamaların yürütülmesi, öğrencilerin sosyal ve duygusal yönden sağlığını geliştirme, öğrenme problemlerini ortadan kaldırma ve okul çalışanlarının sağlığını geliştirme faaliyetleri olarak tanımlanmaktadır (83).

Okul sağlığı hizmetleri, okul çağındaki bütün çocukların mümkün olan en iyi bedensel, ruhsal ve sosyal sağlığa kavuşmalarını sağlamak ve sürdürmek; çocukların dolayısıyla toplumun sağlık düzeyini yükseltmek amacıyla yürütülen çalışmaları kapsamaktadır. Okul çağı çocuğun fiziksel, bilişsel ve psikososyal gelişiminin hızlı olduğu önemli bir dönemdir. Bu dönemdeki çocukların sağlıklarına yönelik risklerin saptanması, sağlık durumlarını değerlendirilmeye yönelik çalışmaların yapılması,

sağlıklı yaşam biçimi davranışları kazandırmaya yönelik planlamaların yapılması ve koruyucu önlemlerin alınması gelecekteki sağlıklı toplumun temelini atılmasında büyük önem taşımaktadır (84).

Okul sağlığı hizmetleri 1964 yılında doktor, hemşire, diş hekimi, öğretmen ve gereksinim duyulan diğer profesyoneller tarafından, öğrenci ve okul personelinin sağlığını değerlendirmek, korumak ve geliştirmek için uygulanan prosedürler olarak tanımlanmıştır (29, 85). Bu prosedürler; öğrenci ve okul personelinin sağlığını değerlendirme, öğrencilerin gereksinimi olan tedaviyi almaları ya da yeteneklerine uygun okul programlarının geliştirilmesi için öğrenci, öğretmen ve aileye danışmalık yapma, yaralanma ya da akut hastalıklarda acil bakımın verilmesi, uygun temizlik koşullarını sağlama, çevre koşullarını optimum düzeye geliştirme ve okul personelinin sağlığını koruma ve geliştirme olarak belirtilmiştir (29, 85).

Okul sağlık hizmetleriyle nüfusun önemli bir kısmına sağlık hizmeti ulaştırılmaktadır. Bu hizmetlerden okul öncesi eğitimden üniversite öğrencilerine kadar geniş bir yelpazede yer alan öğrenciler yararlanmaktadır. Okul sağlığı hizmetleri öğrencilerin bedensel ve ruhsal yönünden sağlıklı olmaları ile yakından ilişkilidir. Bu yüzden okul sağlığı hizmetleri akademik yaşantının önemli bir unsurudur. Okul sağlık hizmetlerinde görev alan hemşireler tavsiyede bulunur. Ancak davranışların gerçek yaşam biçimi haline gelmesi konusunda ailelere çok iş düşmektedir. Televizyon seyretmek, internet ve bilgisayar kullanımını kısıtlamak aileye düşmektedir. Aileler çocuklarının sınırsız bilgisayar, tablet ve internet kullanımına izin verdikleri durumlarda daha ileride ciddi sağlık sorunları ile karşılaşabileceklerdir. Sosyal ilişki kurmada internet ve bilgisayar kullanımı ilişki alanındadır (21, 86).

Bu alandaki sorunlar öğrencilerin boş zaman aktivitelerinin olmaması, televizyon izleme süresinin fazlalığı, televizyonda gelişimine uygun olmayan programların takip edilmesi, bilgisayarın eğlence ve oyun amaçlı uzun süre kullanımı sonucu sosyal ilişkilerde azalma nedeniyle ortaya çıkmaktadır. Ayrıca öğrenciler için uygun okul dışı aktivitelerin aile ve okul tarafından sağlanmaması da önemli bir

nedendir. Bu değerlendirme; okul sağlığı hemşiresinin öğrencilere yönelik sanatsal/sosyal aktiviteler oluşturmak için okul yönetimini harekete geçirmesi, bu aktivitelerin öğrencilerin gelişimsel özelliklerine uygun olarak planlanmasında danışmanlık yapması, çocukların sağlıklı sosyal ilişkiler kurması için ailelere rehberlik etmesi, ailelerin gerekli önlemleri almalarında yardımcı olması ve öğrencilere kendi yararına olan aktivitelere yönelmesi için koşullar geliştirmesi gerektiğini göstermektedir (29, 85).

Öğrencilerin sedanter bir yaşam tarzını benimsedikleri, televizyon ve bilgisayar başında çok zaman geçirdikleri literatür tarafından da vurgulanan ve bu yaş grubu için önemle üzerinde durulması gerektiği belirtilen bir sorundur. Okul sağlığı hemşiresinin risk altındaki öğrencilerin ulaşabilecekleri hizmetlerle ilgili bilgiyi paylaşma, danışmanlık yapma rolleri en önemli ve en çok kullanması gereken rolü olarak tanımlanmaktadır (87).

Hemşire okul sağlığı ekibinin üyesi olmakla birlikte koordinatörlük görevini de üstlenebilen ideal kişidir. Sağlık ve eğitim arasında tanımlanmış bir ilişki vardır ve okul hemşiresinin varlığı, öğrencinin iyilik halini ve okul başarısını doğrudan etkilemektedir (23, 26). Okul sağlığı ekibinde hemşire, anahtar rol üstlenmektedir. Okulda sürekli bulunabilen bir hemşire sağlık taramaları ve izlemi yapabilir, sağlık eğitimi verebilir, sağlık koordinatörüne yardımcı olabilir, okul aşlamalarını yapabilir ve acil durumlara müdahale edebilir (88).

3. GEREÇ VE YÖNTEMLER

3.1. Araştırmanın Türü

Araştırma nicel türde tanımlayıcı ve ilişkisel bir araştırmadır.

3.2. Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Zaman

İzmir İli Çiğli İlçesi Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı Güzeltepe Ortaokulu, Mehmet Hikmet Kaşerci Ortaokulu, Tekel Ortaokulu, Selim Diniz Ortaokulu ve Çifte Havuzlar Ortaokulu'nda Eylül 2015 ve Ocak 2016 tarihleri arasında eğitim alan 5, 6, 7 ve 8. (10 ve 14 yaş aralığı) sınıf öğrencileri oluşturmuştur. Araştırma süreci Tablo 2'de gösterilmektedir.

Tablo 2: Araştırma Süreci

TARİH	Genel Literatür Tarama	Tez Konusu Belirleme	Konu ile İlgili Kaynak Tarama	Veri Toplama Araçlarının Geliştirilmesi	Tez Önerisi	Veri Toplama	Verilerin Analiz ve Değerlendirilmesi	Tezin Yazılması	Tezin Sunumu
2015	Ocak								
	Şubat								
	Mart								
	Nisan								
	Mayıs								
	Haziran								
	Temmuz								
	Ağustos								
	Eylül								
	Ekim								
	Kasım								
	Aralık								
2016	Ocak								
	Şubat								
	Mart								
	Nisan								
	Mayıs								
	Haziran								
	Temmuz								
	Ağustos								
	Eylül								
	Ekim								
	Kasım								
	Aralık								

3.3. Araştırmanın Evreni ve Örnekleme

Araştırmanın evrenini İzmir İli Çiğli Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı toplam 17 ortaokulda okuyan 5, 6, 7 ve 8. (10 ve 15 yaş aralığı) sınıf 7584 öğrenci oluşturmuştur. Örneklem sayısı evreni bilinenden örneklem hesaplama yöntemine göre % 95 güven aralığında 0.5 hata payı ile hesaplanarak, toplamda 1374 ortaokul öğrencisi örnekleme oluşturmuştur (89).

Örneklem seçiminde ise okullar sosyoekonomik durumuna göre düşük, orta ve yüksek olarak tabakalandırılmış ve orantılı tabakalı örnekleme yolu ile sosyoekonomik düzeye göre örneklem sayıları belirlenmiştir. Grupların kendi aralarında okul seçimleri ise basit rastgele örneklem yöntemi ile seçilmiştir. Bu yöntemlere göre düşük sosyoekonomik düzeyde Tekel Ortaokulu ve Güzeltepe Ortaokulu seçilmiş ve toplamda 252 tane öğrenci, orta sosyoekonomik düzeyde Selim Diniz Ortaokulu seçilmiş ve toplamda 466 tane öğrenci, yüksek sosyoekonomik düzeyde ise Çifte Havuzlar Ortaokulu ve Mehmet Hikmet Kaşerci Ortaokulu seçilmiş ve toplamda 656 tane öğrenci olmak üzere toplam 1374 öğrenci örnekleme oluşturmuştur. Örnekleme ulaşılmıştır ve toplamda 1410 öğrenci ve ebeveyninden veri toplanmıştır. Bazı veriler ise sadece öğrenci veya sadece aile anketleri olduğu için geçersiz sayılmıştır. Okullara göre öğrenci sayıları Tablo 3'de gösterilmektedir.

Veri toplamı sonucuna göre öğrencilerin % 19.6 (n=277) düşük ekonomik düzeye sahip, % 33.5 (n=472) orta ekonomik düzeye sahip ve % 46.9 (n=661) yüksek ekonomik düzeye sahip öğrenciler örnekleme oluşturmuştur. Tekel Ortaokul öğrencileri % 8.6 (n=121), Güzeltepe Ortaokul öğrencileri % 11.1 (n=156), Selim Diniz Ortaokul öğrencileri % 33.5 (n=472), Çifte Havuzlar Ortaokulu % 24.3 (n=342) ve Mehmet Hikmet Kaşerci Ortaokul öğrencileri % 22.6 (n=319) olarak örneklem oluşturmuştur.

Tablo 3: Örnekleme Alınan Okullara Göre Öğrenci Sayısı

Okullara göre öğrenci sayıları	Araştırmaya katılan/ Mevcut öğrenci	Kız		Erkek		Toplam	%
		n	%	n	%		
Tekel Ortaokulu	121/240	61	4.3	60	4.3	121	8.6
Güzeltepe Ortaokulu	156/313	96	6.8	60	4.3	156	11.1
Selim Diniz Ortaokulu	472/593	250	17.7	222	15.7	472	33.5
Mehmet Hikmet Kaşerci Ortaokulu	319/566	149	10.6	170	12.1	319	22.6
Çifte Havuzlar Ortaokulu	342/508	186	13.2	156	11.1	342	24.3
Toplam	1410/2220	742	52.6	668	47.4	1410	100

Veri toplamı sonucuna göre öğrencilerin % 19.6 (n=277) düşük ekonomik düzeye sahip, % 33.5 (n=472) orta ekonomik düzeye sahip ve % 46.9 (n=661) yüksek ekonomik düzeye sahip öğrenciler örnekleme oluşturmuştur. Tekel Ortaokul öğrencileri % 8.6 (n=121), Güzeltepe Ortaokul öğrencileri % 11.1 (n=156), Selim Diniz Ortaokul öğrencileri % 33.5 (n=472), Çifte Havuzlar Ortaokulu % 24.3 (n=342) ve Mehmet Hikmet Kaşerci Ortaokul öğrencileri % 22.6 (n=319) olarak örneklem oluşturmuştur.

Örnekleme oluşturan öğrencilerin % 52.6 sı (n=742) kız öğrenciler oluştururken % 47.4 ü (n=668) erkek öğrenci oluşturmuştur. Öğrencilerin % 28.1 i (n=396) 5. sınıf öğrencisi, % 20.8 i (n=284) 6. sınıf öğrencisi, % 24.2'si (n=341) 7.sınıf öğrencisi ve % 27.6'sı (n=389) 8.sınıf öğrencisidir.

3.4. Araştırmaya Alınma Kriterler

- Ortaöğretim 5, 6,7 ve 8. sınıf öğrencisi olmak,
- Araştırmaya katılmaya gönüllü olmak,
- Herhangi bir zihinsel engelinin bulunmaması.

3.5. Veri Toplama Araçları ve Verilerin Toplanması

3.5.1. Veri Toplama Araçları

Araştırma verileri öğrencilerden ve ailelerden olmak üzere iki şekilde toplanmıştır. Öğrencilerden Toplanan Veriler İçin: Kişisel Bilgi Formu, İnternet Bağımlılık Ölçeği (İBÖ) kullanılmıştır. Ailelerden Toplanan Veriler İçin: Aile Kişisel Bilgi Anket Formu ve Aile-Çocuk İnternet Bağımlılık Ölçeği (AÇİBÖ) kullanılmıştır.

3.5.1.a. Kişisel Bilgi Anket Formu

Araştırmacı tarafından literatür doğrultusunda geliştirilen form toplam 34 sorudan oluşmuştur. Öğrencilerin sosyodemografik özelliklerini (yaş, boy, kilo, hastalık olma durumu, gözlük kullanma durumu, okul başarı durumu, boş zaman aktiviteleri, cep telefonu varlığı, bilgisayar sahibi olma durumu vb.) 1 ile 14. sorular sorgularken; 15 ile 20. sorular internet ile ilişkisini (interneti en çok kullandığı yer, interneti kaç yıldır kullandığı, günde ortalama kaç saat internete girdiği, internet kullanım amacını, internet kullanırken ebeveyn denetleme durumu ve sahip olduğu sosyal ağları) sorgularken; 21 ile 34. sorular sağlık sorunlarını (internet kullanırken kişisel hijyen aksatma durumu, fiziksel aktivite aksatma durumu, bel, boyun ve sırt

ağrısını, el, kol ve bilek ağrısını, baş ağrısı vb.) sorgulayan sorulardan oluşmuştur. Bu sorular öğrenciyi tanımaya yönelik onların kişisel ilgi ve bilgileri hakkında bilgi sahibi olmak için oluşturulmuştur (90, 91) (Ek 1).

3.5.1.b. İnternet Bağımlılık Ölçeği

Young (1998) tarafından geliştirilen Bayraktar tarafından 2001 yılında geçerlilik güvenilirlik çalışması yapılan “İnternet Bağımlılık Ölçeği” kullanılmıştır. Bu test kendi kendini değerlendirme (self-report) testi şeklinde hazırlanmıştır. 20 soruluk Likert tipi bir ölçek olup katılımcılardan her bir madde için “Hiçbir zaman” ve “Her zaman” aralığındaki seçeneklerden birini işaretlemesi istenmektedir. Bu seçeneklere sırasıyla 0, 1, 2, 3, 4 ve 5 puanları verilmektedir. Toplam 80-100 arasında puan alanlar “bağımlı”, 50–79 arası puan alanlar “muhtemel bağımlı” ve “20-49 puan” alanlar “bağımlı olmayan” olarak tanımlanmıştır. Ölçekten alınan toplam puan yükseldikçe bağımlılık riski yükselmektedir (5,49, 92, 93).

Bayraktar tarafından güvenilirlik geçerlilik çalışması yapılan ölçeğin Cronbach’s Alpha değeri 0.91 Spearman-Brown değeri ise 0.87 olarak güvenilirlik değeri yüksek çıkmıştır (90). Bu çalışmada bulunan Cronbach Alfa değeri 0.89’dur (Ek 2).

3.5.1.c. Aile Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından literatür doğrultusunda geliştirilen 6 soruluk bir formdur. Formda yer alan soru aileyi tanımaya yönelik (anne baba çalışma durumu, anne baba birliktelik durumu, kardeş sayısı vb.) sorular yer almaktadır (90, 94) (Ek 3).

3.5.1.d. Aile-Çocuk İnternet Bağımlılık Ölçeği

Young tarafından geliştirilen Eşgi tarafından 2014 yılında geçerlilik güvenirliği yapılmış bir ölçektir. İnternet Bağımlılık Ölçeği'nden türetilerek oluşturulmuştur. 18 soruluk Likert tipi bir ölçek olan Aile-Çocuk İnternet Bağımlılık Ölçeği'nde, katılımcıdan “Uygun Değil”, “Nadiren”, “Arada Sırada”, “Çoğunlukla”, “Çok Sık” ve “Devamlı” seçeneklerinden birini işaretlemesi istenmektedir. Bu seçeneklere sırasıyla 0, 1, 2, 3, 4 ve 5 puan verilmektedir. 80 ve üzeri puan alındığında “İnternet bağımlısı” olarak tanımlanmakta; 50–79 puan arası alındığında “Sınırlı Semptom gösterenler” ve 49 puan ve altı alındığında “Semptom Göstermeyenler” olarak tanımlanmıştır.

Eşgi'nin (2014) yaptığı geçerlilik güvenirlik çalışmasında Cronbach Alfa 0.91 ve Spearman Brown değeri 0.89 olarak bulunmuştur. Türk kültüründe bireylerin internet bağımlılığı ya da bağımlılığına yönelik eğilimlerini belirlemek üzere kullanılacak geçerli ve güvenilir bir araç olduğu sonucuna varılmıştır. Bu çalışma için Cronbach Alfa değeri 0.91'dir (94) (Ek 4).

3.5.2. Verilerin Toplanması

Veriler araştırmacı tarafından aile ve öğrencilerden olmak üzere iki kısımda toplanmıştır.

Öğrencilerden Toplanan Veriler: Kişisel bilgi formu, internet bağımlılık ölçeği kullanılarak sınıf ortamında kalem kağıt yöntemiyle toplanmıştır. Öğretmene veri toplama formları hakkında bilgi verilmiştir. Öğretmeni olmayan sınıftan veriler toplanmamış öğrenciler soruları cevaplarken öğretmen sınıfta olmuştur. Veri toplama formundaki kilo ve boy öğrencilerden ölçülmeye çalışılmış olup öğrencilerin ders saatlerinden çok fazla vakit alındığı için öğrenciler kendileri belirtmiştir.

Ailelerden Toplanan Veriler: Aile kişisel bilgi formu ve aile-çocuk internet bağımlılık ölçeği ailelere öğrenciler aracılığıyla kapalı zarf ile verilerek aile tarafından doldurulması belirtilip ek olarak bir zarf daha verilip aile tarafından cevaplandıktan sonra kapalı zarf yöntemiyle öğrencilerden geri toplanmıştır.

3.6.Araştırmanın Değişkenleri

Bağımlı Değişkenler: Sağlık göstergeleri (beslenme durumu, uyku düzeni, fiziksel aktivite durumu, baş ağrısı, el-kol-bilek ağrısı, bel-sırt ağrısı).

Bağımsız Değişkenler: İnternet Bağımlılık Ölçek puanı

3.7. Verilerin Analizi

Tanımlayıcı olarak yapılan çalışmada katılımcıların demografik özellikleri ve ölçekli anket sorularına verdikleri yanıtlar objektif olarak analiz edilmiştir. Verilerin istatistiksel analizinde Statistical Package for the Social Sciences (SPSS 20.0) programı kullanılmıştır. Sayı, yüzde, standart sapma, ortalama değerleri tablo üzerinde belirtilmiştir.

Verilerin parametrik veya parametrik olmadığını belirlemek için verilere Kolmogorov Smirnov Testi uygulanmıştır.

Verilerin Kolmogorov-Smirnov Z test değerleri p anlamlık değerleri 0.05'ten küçük ($p < 0.05$) olduğu için verilerin analizinde parametrik olmayan test yöntemleri kullanılmıştır. Verilerin istatistik analizinde Kruskal Wallis H testi , Mann-Whitney U testi ve Spearman sıra korelasyon analizi uygulanmıştır

3.8. Etik İlkeler

Çalışma için İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik kurulundan (Ek.5) ve İzmir ili Milli Eğitim Müdürlüğünden (Ek.8) çalışmanın yürütüleceği okullar için izin alınmıştır. Çalışmaya katılan öğrencilerin ailelerinden gönüllülük için onam formu alınmıştır ve araştırmada kullanılan ölçekler için izin alınmıştır (Ek.6).

3.9. Araştırmanın Sınırlılığı ve Genellenabilirliği

Araştırma İzmir İli Çiğli İlçesine bağlı ortaokullar ile sınırlı tutulmuştur. Bu açıdan yalnızca ortaokul öğrencileri kapsamı ve Çiğli ilçesiyle sınırlı olduğundan dolayı tüm yaş grubu öğrencilere genellenemez olması araştırmanın sınırlılığı olarak değerlendirilmiştir.

Öğrencilerin velilerine ulaştırılmak üzere verilen formları ebeveynlerin yerine kendilerinin doldurma olasılığı ve öğrencilerin anketlere doğru cevap vermemesi araştırmanın sınırlılığını oluşturmuştur.

4. BULGULAR

4.1. Demografik Özelliklere Yönelik Tanımlayıcı Bulgular

Bu bölümde araştırma kapsamına alınan öğrencilerin kişisel bilgi formuna ait genel bilgiler yer almaktadır. Araştırmaya katılan çocukların demografik özellikleri çözümlenmesinde frekans analizi uygulanmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 3'de gösterilmektedir (N=1410).

Tablo 4: Öğrencilerin Sosyodemografik Özellikleri

Demografik özellik	n	%
Cinsiyet		
Kız	742	52.6
Erkek	668	47.4
Sınıf		
5. Sınıf	396	28.1
6. Sınıf	284	20.1
7. Sınıf	341	24.2
8. Sınıf	389	27.6
Yaş*	12.26±1.25 (Min:10-Mak:14)	
Sürekli bir hastalığın olma durumu		
Hastalık yok	1300	92.2
Baş dönmesi	9	.6
Akdeniz ateşi	6	.4
Baş ağrısı	2	.1
Epilepsi	12	.9
Göz hastalığı	4	.3
Alerji	42	3.0
Astım	12	.9
Kan hastalığı	4	.3
Kalp hastalığı	10	.7
Sürekli ilaç kullanma durumu		
İlaç kullanmayan	1362	96.6
İlaç kullanan	48	3.4

Gözlük kullanım durumu ve kullanma süresi		
Kullanmayanlar	1158	82.1
1 yıl ve altı	74	5.2
2 yıl	33	2.3
3 yıl	50	3.5
4 yıl ve üstü	95	6.7
Beden Kitle İndeksi Persentili	153.90±9.51 (Min:135-Max:173)	
5-15 persentil	158	11.2
15-25 persentil	199	14.1
25-50 persentil	344	24.4
50-75 persentil	366	26.0
75-85 persentil	161	11.4
85-95 persentil	182	12.9
Öğrencinin kendisine göre okul başarı durumu		
Düşük	15	1.1
Orta	323	22.9
İyi	656	46.5
Pekiyi	416	29.5
Toplam	1410	100

*Yaş ortalama olarak verilmiştir.

Tablo 4’de görüldüğü üzere araştırmaya katılan öğrencilerin % 52.6’sını (n=742) kız öğrenciler oluştururken, % 47.4’ünü (n=668) erkek öğrenciler oluşturmuştur. Araştırma örneklemini oluşturan öğrencilerin en küçüğü 10 yaşındayken en büyüğü 15 yaşında ve yaş ortalamaları 12.26±1.25’dir.

Öğrencilerin % 28.1’i (n=396) 5. sınıf, % 20.8’i (n=284) 6. sınıf, % 24.2’si (n=341) 7.sınıf ve % 27.6’sı (n=389) 8.sınıf öğrencisidir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin % 0.6’sı (n=9) baş dönmesine, % 0.4’ü (n=6) akdeniz ateşi, % 0.1’i (n=2) baş ağrısı, % 0.9’u (n=12) epilepsi, % 0.3’ü (n=4) göz hastalığı, % 3’ü (n=42) alerji, % 0.9’u (n=12) astım, % 0.3’ü (n=4) kan hastalıkları, % 0.7’i (n=10) kalp hastalığına sahiptir. Öğrencilerin % 96.6’sı (n=1362) sürekli ilaç kullanmıyorken % 3.4’ü (n=48) sürekli ilaç kullanmaktadır.

Öğrencilerin % 5.2'si (n=74) bir yıl ve altında gözlük kullanıyor, % 2.3'ü (n=33) iki yıldır gözlük kullanıyor, % 3.5'i (n=50) üç yıldır gözlük kullanıyor ve % 6.7'si (n=95) dört yıldır gözlük kullanıyor durumdadır.

Öğrencilerin beden kitle indeks persentil eğrisine göre % 26.0 (n=366) 50-75 persentilinde % 24.4 (n=344) 25-50 persentilinde yer almaktadır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin kendilerine göre okul başarı durumu % 1.1'in (n=15) düşük, % 22.9'un (n=323) orta, % 46.5'in (n=656) iyi ve % 29.5'in (n=416) pekiyidir.

Öğrencilerin ebeveyn özelliklerine göre analizler Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5: Öğrencilerin Ebeveyn Özellikleri

Genel Özellikler	n	%
Anne eğitim durumu		
Okuryazar değil	41	2.9
Okuryazar	45	3.2
İlkokul mezunu	559	39.6
Ortaokul mezunu	306	21.7
Lise mezunu	348	24.7
Üniversite mezunu	111	7.9
Baba eğitim durumu		
Okuryazar değil	21	1.5
Okuryazar	40	2.8
İlkokul mezunu	430	30.5
Ortaokul mezunu	298	21.1
Lise mezunu	451	32
Üniversite mezunu	170	12.1
Anne meslek		
Çalışmıyor/Ev Hanımı	938	66.5
Memur	68	4.8
İşçi	298	21.1
Serbest meslek/esnaf	71	5
Emekli	22	1.6
Diğer	13	0.9

Baba meslek		
Çalışmıyor	42	3
Emekli	134	9.5
Memur	149	10.6
İşçi	732	51.9
Serbest meslek/esnaf	334	23.7
Diğer	19	1.3
Anne ve Baba birliktelik durumu		
Birlikte yaşıyorlar	1251	88.7
Anne ölü	13	0.9
Baba ölü	15	1.1
Anne-baba boşandı/ayrı yaşıyor	128	9.1
Anne-baba ölü	3	0.2
Çocuk sayısı		
1	268	19
2	817	57.9
3	245	17.4
4	49	3.5
5 ve üzeri	31	2.2

Tablo 5’de görüldüğü üzere araştırmaya katılan öğrencilerin öğrencilerin anne eğitim durumuna bakıldığında % 2.9’u (n=41) okuryazar değil, % 3.2’si (n=45) okuryazar, % 39.6’sı (n=559) ilkököl mezunu, % 21.7’si (n=306) ortaokul mezunu, % 24.7’si (n=348) lise mezunu ve % 7,9’u (n=111) üniversite mezunudur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin baba eğitim durumu % 1.5’i (n=21) okuryazar değil, % 2.8’i (n=40) okuryazar, % 30.5’i (n=430) ilkököl mezunu, % 21’i (n=298) ortaokul mezunu, % 32’si (n=451) lise mezunu ve % 12.1’i (n=170) üniversite mezunudur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin anne babalarının birlikte yaşama durumlarına bakıldığında % 88.7’si (n=1251) anne baba birlikte yaşıyor, % 0.9’u (n=13) anne ölü, % 1.1’i (n=15) baba ölü, % 9.1’i (n=128) anne-baba boşandı/ayrı yaşıyor.

Öğrencilerin kardeş sayısı incelendiğinde % 19’u (n=268) tek kardeş, % 57.9’u (n=817) iki kardeş, % 17.4’ü (n=245) üç kardeştir.

Öğrencilerin günlük yaşamlarına ve internet kullarımlarına ilişkin analizler Tablo 6’da gösterilmiştir.

Tablo 6: Öğrencilerin Günlük Yaşamlarına ve İnternet Kullanımlarına İlişkin Genel Özellikleri

Genel Özellikler	n	%
Boş zamanı değerlendirme aktivite durumu		
Aktivite yapmayan	86	6.1
Spor yapan	418	29.6
Kitap okuyan	216	15.3
Müzik dinleyen	212	15
Resim yapan	259	18.4
Bilgisayar kullanan	219	15.5
Kendine ait cep telefonu olma durumu		
Yok	643	45.6
Var	767	54.4
Evinde bilgisayar olma durumu		
Yok	255	18.1
Var	1155	81.9
Evinde internet olma durumu		
Yok	362	25.7
Var	1048	74.3
İnternet kullanma yeri		
İnternete girmiyor	8	.6
İnternet kafe	114	8.1
Ev	1175	83.3
Okul	41	2.9
Arkadaşın evi	72	5.1
İnternet kullanım süresi (yıl)		
1 yıl ve altı	218	15.5
2 yıl	226	16
3 yıl	269	19.1
4 yıl ve üstü	697	49.4
Günlük internet kullanım süresi (saat)	Ort= 1.67 (Min=0 Max=8)	
İnternet kullanırken ebeveyn denetleme durumu		
Denetlenmeyen	445	31.6
Denetlenen	965	68.4
İnternet kullanım amacı		
Giriş yapmıyor	8	0.6
Ödev hazırlamak	844	59.9
Film-mp3 müzik dinlemek	119	8.4
Chat yapmak	46	3.3

Oyun oynamak	232	16.5
Sosyal paylaşım sitelerine girmek	137	9.7
Webde sörf yapmak	18	1.3
Alışveriş yapmak	6	.4
Toplam	1410	100

Tablo 6’da görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğrencilerin boş zamanlarında % 29.6’sı (n=418) spor yapıyor, % 15.3’ü (n=216) kitap okuyor, % 15’i (n=212) müzik dinliyor, % 18.4’ü (n=259) resim yapıyor ve % 15.5’i (n=219) bilgisayar kullanıyor.

Araştırmaya katılan öğrencilerin % 45.6’sı (n=643) cep telefonuna sahip değilken % 54.4 ‘ü (n=767) cep telefonuna sahiptir. Öğrencilerin % 18.1’inde (n=255) evinde bilgisayar bulunmazken, % 81.9’unun (n=1155) evinde bilgisayar bulunuyor. Araştırmaya katılan öğrencilerin % 25.7’si (n=362) evinde internet ağına sahip değilken % 74.3’ü (n=1048) evinde internet ağına sahiptir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin internete % 83.3’ü (n=1175) internete evde giriyor, % 8.1’i (n=114) internete internet kafelerde giriyor, % 5.1’i (n=72) internete arkadaşının evinde giriyor ve % 2.9’u (n=41) internete okulda giriyor.

Araştırmaya katılan öğrencilerin interneti ne kadar süredir kullandıkları incelendiğinde % 15,5’i (n=218) interneti bir yıl ve bir yılın altında bir süredir kullanıyor, % 16’sı (n=226) interneti iki yıl süredir kullanıyor, % 19.1’i (n=269) interneti iki yıl süredir kullanıyor ve % 49.4’ü (n=697) interneti dört yıl ve dört yıldan uzun süredir kullanıyor.

Araştırmaya katılan öğrencilerin günlük internet kullanım süreleri incelendiğinde ortalama 1.67 saat (min=0 Max=8) internet kullandığı belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin % 31.6’sını (n=445) internet kullanırken velileri denetlemezken, % 68.4’ünü (n=965) internete girerken velileri denetliyor.

Araştırmaya katılan öğrencilerin interneti kullanım amaçları sorgulandığında % 59.9'unun (n=844) ödev yapmak % 8.4'unun (n=119) film-mp3 izlemek/dinlemek, % 3.3'ünün (n=46) sohbet etmek, % 16.5'ünün (n=232) oyun oynamak, % 9.7'sinini (n=137) sosyal paylaşım sitelerine bakmak, % 1.3'ünün (n=18) web de sörf yapmak ve % 0.4'ünün (n=6) alışveriş yapmak için kullandıkları belirlenmiştir.

4.2. İnternet Bağımlılık Ölçeği ve Aile-Çocuk İnternet Bağımlılık Ölçeği Analizlerine Yönelik Bulgular

İnternet bağımlılık ölçeği aralıklarına ilişkin dağılımlar Tablo 7'de gösterilmiştir.

Tablo 7: İnternet Bağımlılık Ölçeği (İBÖ) Puan Aralıklarına İlişkin Dağılımlar

İBÖ	Sayı	Yüzde	İBÖ		
			Ortanca	Min.	Max.
Bağımlı olmayanlar	1287	91.3	13.00	00,00	88.00
Muhtemel bağımlı olanlar	111	7.9			
Bağımlı olanlar	12	.9			
Toplam	1410	100.0			

İnternet bağımlılık ölçeğine göre Tablo 7'de görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğrencilerin % 91.3'ü (1287 kişi) bağımlı olmayan, % 7.9'u (111 kişi) muhtemelen bağımlı olan, % 0.9'u (12 kişi) bağımlı olan grupta yer almaktadır.

Aile çocuk internet bağımlılık ölçek puanına ilişkin dağılımlar Tablo 8'de gösterilmiştir.

Tablo 8: Aile-Çocuk İnternet Bağımlılık Ölçeği (AÇİBÖ) Puan Aralıklarına İlişkin Dağılımlar

AÇİBÖ	Sayı	Yüzde	AÇİBÖ		
			Ortanca	Min.	Max.
Semptom göstermeyen	1360	96.5	12.00	00.00	76.00
Sınırlı semptom gösteren	50	3.5			
Toplam	1410	100.0			

Araştırmaya katılan öğrencilerin aile-çocuk internet bağımlılık ölçeğine göre %96.5'i (1360 kişi) semptom göstermeyen, %3.5'i (50 kişi) sınırlı semptom gösteren grupta yer almaktadır. Araştırmaya katılan velilerin verdikleri cevaplara göre öğrenciler arasında internet bağımlısı çıkmamıştır.

İnternet bağımlılık ölçeği ile aile çocuk internet bağımlılık ölçeği arasında korelasyon ilişkisi Tablo 9'da verilmektedir.

Tablo 9: İnternet Bağımlılık Ölçeği (İBÖ) İle Aile Çocuk İnternet Bağımlılık Ölçeği (AÇİBÖ) Arasındaki İlişki

Değişkenler	n	r	p
İBÖ Puanları	1410	.571	0.000*
AİBÖ Puanları			

* $p < 0.05$

Analiz sonucuna göre İBÖ ile AÇİBÖ puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p < 0.05$). Bu ilişki +1'e yakın (spearman sıra korelasyonu 0.571) orta düzeyde pozitif yönlüdür. İnternet bağımlılık ölçek puanı arttıkça aile-çocuk internet bağımlılık ölçek puan ortalaması da aynı yönde artmaktadır.

4.3. Öğrencilerin Demografik Özellikleri İle İnternet Bağımlılık Ölçek Puanlarının Analizlerine Yönelik Bulgular

Verilerin Kolmogorov-Smirnov Z test değerleri p anlamlık değerleri 0.05'ten küçük ($p < 0.05$) olduğu için verilerin analizinde parametrik olmayan test yöntemi kullanılmıştır.

Öğrencilerin okul sosyo ekonomik düzeylerine göre internet bağımlılık ölçek puan ortalamasının karşılaştırılması Tablo 10'da yer almaktadır.

Tablo 10: Öğrencilerin İnternet Bağımlılık Ölçek (İBÖ) Puan Ortalamasının Okul Sosyo Ekonomik Düzeylerine Göre Karşılaştırılması

Okulların sosyo ekonomik düzeyi	N	İBÖ Ort. ± Ss	İstatistiksel analiz ve anlamlılık
Düşük sosyo ekonomik düzey	277	15.80±15.07	KW=9.667 P=.008*
Orta sosyo ekonomik düzey	472	18.50±14.94	
Yüksek sosyo ekonomik düzey	661	17.18±15.68	
Toplam	1410		

* $p < 0.05$

Yapılan istatistiksel analiz neticesinde İBÖ puan ortalaması puanları ile okul sosyo ekonomik düzeyleri arasında ($p < 0.05$) istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur. Bu farklılığın yapılan ileri analiz (sample average rank of) sonucunda düşük ve orta sosyo ekonomik düzeye sahip okullardan kaynaklandığı saptanmıştır.

Öğrencilerin İBÖ puan ortalamasının öğrenim şekillerine göre karşılaştırılması Tablo 11'de verilmiştir.

Tablo 11: Öğrencilerin İnternet Bağımlılık Ölçek (İBÖ) Puan Ortalamasının Öğrenim Şekillerine Göre Karşılaştırılması

Öğrenim şekli	N	İBÖ Ort. ± SS.	İstatistiksel analiz ve anlamlılık
Yarım gün	628	17.71±15.29	U=238328.000
Tüm gün	782	17.06±15.38	P=.342
Toplam	1410		

***p>0.05**

Yapılan istatistik neticesinde internet bağımlılık ölçek puan ortalaması ile öğrenim şekilleri arasında ($p>0.05$) istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanmamıştır.

Öğrencilerin internet bağımlılık ölçek puan ortalamasının cinsiyete göre karşılaştırılması Tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 12: Öğrencilerin İnternet Bağımlılık Ölçeği (İBÖ)Puan Ortalamalarının Cinsiyete Göre Karşılaştırılması

Cinsiyet	N	İBÖ Ort.± SS.	İstatistiksel analiz ve anlamlılık
Kız	742	15.23±14.01	U=205859.500
Erkek	668	19.70±16.38	P=.000*
Toplam	1410		

***p<0.05**

Yapılan analize göre erkek öğrencilerin İBÖ puan ortalaması kız öğrencilerin internet bağımlılık ölçeği puan ortalamasına göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek saptanmıştır ($p<0.05$).

Öğrencilerin İBÖ puan ortalamasının sınıf düzeylerine göre karşılaştırılması Tablo 13’de gösterilmiştir.

Tablo 13: Öğrencilerin Sınıf Düzeylerine Göre İnternet Bağımlılık Ölçeği (İBÖ) Puan Ortalamasının Karşılaştırılması

Sınıf	N	İBÖ Ort. ± SS.	İstatistiksel analiz ve anlamlılık
5.Sınıf	396	14.06±15.09	KW=57.282 P=.000*
6.Sınıf	284	16.27±15.10	
7.Sınıf	341	20.45±15.70	
8.Sınıf	389	18.77±14.77	
Toplam	1410		

*p<0,05

Yapılan analize göre öğrencilerin sınıf düzeylerine göre İBÖ puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık bulunmuştur ($p<0.05$). Yapılan ileri analize (sample average rank of) göre yedinci ve sekizinci sınıfta okuyan öğrencilerin altıncı ve beşinci sınıfta okuyanlara göre İBÖ puan ortalaması daha yüksek saptanmıştır¹

Öğrencilerin yaşlarına göre İBÖ puan ortalamasının karşılaştırılması Tablo 14’de yer almaktadır.

Tablo 14: Öğrencilerin Yaşlarına Göre İnternet Bağımlılık Ölçeği (İBÖ) Puan Ortalamasının Karşılaştırılması

Yaş	N	İBÖ Ort. ± SS.	İstatistiksel analiz ve anlamlılık
10 yaş	105	12.03±14.40	KW=67.929 P=0.000*
11 yaş	360	14.23±14.47	
12 yaş	284	18.48±16.41	
13 yaş	375	20.67±14.06	
14 yaş	286	17.76±13.69	
Toplam	1410		

Yapılan analize göre öğrencilerin yaşlarına göre İBÖ puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık bulunmuştur ($p<0.05$). Yapılan ileri analize (sample average rank of) göre 10 yaşındaki öğrencilerin 12, 13 ve 14

yaşlarında olan öğrencilere göre İBÖ puan ortalaması düşüktür. Aynı şekilde 11 Yaş grubu öğrencilerin 12, 13 ve 14 yaşlarındaki öğrencilere göre İBÖ puan ortalaması düşüktür.

Öğrencilerin beden kitle indeksi (BKİ) persentillerine göre İBÖ puan ortalamasının karşılaştırılması Tablo 15’de yer almaktadır.

Tablo 15: Öğrencilerin Beden Kitle İndeksi (BKİ) Persentillerine Göre İnternet Bağımlılık Ölçek (İBÖ) Puan Ortalamasının Karşılaştırılması

Beden kitle indeks persentili	N	İBÖ Ort. ± SS.	İstatistiksel analiz ve anlamlılık
5-15	158	20.18±17.02	KW=14.853 P=0.01
15-25	199	16.02±14.29	
25-50	344	16.52±14.56	
50-75	466	16.70±15.81	
75-85	161	16.83±15.23	
85-95	182	19.70±15.12	
Toplam	1410		

p<0.05

Yapılan istatistik sonucunda öğrencilerin beden kitle indeksi persentili ile İBÖ puan ortalaması arasında anlamlı farklılık bulunmuştur (p<0.05). Yapılan ileri analize (sample average rank of) göre farkın 5-15. Persentil grubunda olan öğrencilerden kaynaklandığı saptanmıştır.

Öğrencilerin sürekli ilaç kullanma durumuna göre İBÖ puan ortalamasının karşılaştırılması Tablo 16’da yer almaktadır.

Tablo 16: Öğrencilerin Sürekli İlaç Kullanma Durumlarına Göre İnternet Bağımlılık Ölçek (İBÖ) Puan Ortalamasının Karşılaştırılması

Sürekli kullandığı ilaç durumu	N	İBÖ Ort. ± SS.	İstatistiksel analiz ve anlamlılık
Hayır	1362	17.28±15.19	U=31594.000 P=.693
Evet	48	19.31±19.12	
Toplam	1410		

***p>0,05**

Yapılan analiz sonucunda İBÖ puan ortalaması düzeyleri ile sürekli ilaç kullanma durumu arasında ($p>0.05$) istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanmamıştır.

Öğrencilerin gözlük kullanma durumlarına göre İBÖ puanının karşılaştırılması Tablo 17’de yer almaktadır.

Tablo 17: Öğrencilerin Gözlük Kullanma Durumlarına Göre İnternet Bağımlılık Ölçek (İBÖ) Puan Ortalamasının Karşılaştırılması

Gözlük kullanım durumu	N	İBÖ Ort. ± SS.	İstatistiksel analiz ve anlamlılık
Kullanmayanlar	1158	17.11±15.08	U=140314.500
Kullananlar	252	18.48±16.42	P=.339
Toplam	1410		

*** $p>0,05$**

Yapılan istatistiksel analiz sonucunda gözlük kullanımıyla İBÖ puanı ortalaması arasında istatistiksel bir anlamlılık bulunmamıştır ($p>0.05$).

Öğrencilerin kendilerine göre okul başarı durumuyla internet bağımlılık ölçek puan ortalamasının karşılaştırılması Tablo 18’de gösterilmiştir.

Tablo 18: Öğrencilerin Kendilerine Göre Okul Başarı Durumuyla İnternet Bağımlılık Ölçek (İBÖ)Puan Ortalamasının Karşılaştırılması

Okul başarı durumu	N	İBÖ Ort. ± SS.	İstatistiksel analiz ve anlamlılık
Düşük	15	18.47±13.12	KW=63.090 P=.000*
Orta	323	21.66±17.01	
İyi	656	17.76±14.91	
Pekiyi	416	13.32±13.65	
Toplam	1410		

*** $p<0.05$**

İstatistiksel analiz sonucuna göre öğrencilerin okul başarı durumuna göre İBÖ puan ortalaması arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p<0.05$). İstatistiksel farkın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek için yapılan ileri analiz (sample average rank of) sonucunda okul başarı durumu pekiyi olan öğrencilerin İBÖ puanlarının başarı durumu düşük, iyi ve orta olan öğrencilere göre daha düşük ve benzer şekilde okul başarı durumu iyi olan öğrencilerin başarı durumu orta olan öğrencilerin İBÖ puan ortalamalarından daha düşük olarak belirlenmiştir.

Öğrencilerin internet bağımlılık ölçek (İBÖ) puan ortalamasının boş zaman değerlendirme aktivite durumuna göre değerlendirilmesi Tablo 19’da gösterilmiştir.

Tablo 19: Öğrencilerin İnternet Bağımlılık Ölçek (İBÖ) Puan Ortalamasının Boş Zamanlarını Değerlendirme Aktivite Durumuna Göre Değerlendirilmesi

Boş zaman aktivitesi	N	İBÖ Ort. ± SS	İstatistiksel analiz ve anlamlılık
Spor yapmak	418	19.02±14.59	KW=9.008 P=.061
Kitap okumak	216	15.44±13.46	
Müzik dinlemek	212	17.24±16.24	
Resim yapmak	259	18.91±19.05	
Bilgisayar kullanmak	219	18.20±13.95	
Toplam	1324		

*** $p>0,05$**

Yapılan analiz neticesinde İBÖ puan ortalaması ile boş zamanlarını değerlendirme aktivite durumu arasında ($p>0.05$) istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır.

4.4. Öğrencilerin İnternet Kullanım Özellikleri İle İnternet Bağımlılık Ölçek Puanlarının Analizlerine Yönelik Bulgular

Öğrencilerin internet bağımlılık ölçek puan ortalamasının bazı internete erişim özelliklerine göre karşılaştırılması Tablo 20’de gösterilmiştir.

Tablo 20: Öğrencilerin İnternet Bağımlılık Ölçek (İBÖ) Puan Ortalamasının Bazı İnternete Erişim Özelliklerine Göre Değerlendirilmesi

İnternet Erişim Özelliği	N	İBÖ Ort. ± SS	İstatistiksel analiz ve anlamlılık
Cep telefonu olma durumu Yok Var	643 767	15.82±15.50 18.63±15.09	U = 210032.500 P= .000*
Cep telefonunun internet bağlantısı durumu Yok Var	853 557	15.90±15.35 19.57±15.06	U= 193838.500 P= .000*
Evde bilgisayar olma durumu Yok Var	255 1155	15.42±15.80 17.78±15.21	U= 128087.500 P= .001*
Evde internet bağlantısı olma durumu Yok Var	362 1048	15.49±15.86 17.99±15.11	U= 161927.500 P= .000*
Toplam	1410		

*p<0.05

Öğrencilerin İBÖ puan ortalamasının kendilerine ait cep telefonu olma durumuna göre karşılaştırılmasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık (p<0.05) saptanmıştır.

Öğrencilerin İBÖ puan ortalamasının cep telefonunda internet bağlantısı olma durumuna göre karşılaştırılmasında yapılan analiz neticesinde İBÖ puan

ortalamasıyla cep telefonunda internet bağlantısı olma durumu arasında ($p<0.05$) istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur.

Öğrencilerin İBÖ puan ortalamasının evlerinde bilgisayar bulunma durumuna göre yapılan analiz neticesinde internet bağımlılık ölçek puan ortalamasıyla evlerinde bilgisayar bulunma durumu arasında ($p<0.05$) istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur.

Analiz neticesinde İBÖ puan ortalamasıyla öğrencilerin evlerindeki bilgisayar da internet bağlantısı bulunma durumu arasında ($p<0.05$) istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur.

Öğrencilerin internet bağımlılık ölçek puan ortalamasının internet kullanım özelliklerine göre karşılaştırılması Tablo 21’de gösterilmiştir.

Tablo 21: Öğrencilerin İnternet Bağımlılık Ölçek (İBÖ) Puan Ortalamasının İnterneti Kullanım Özelliklerine Göre Karşılaştırılması

İnternet Kullanım Özellikleri	N	İBÖ Ort. ± SS	İstatistiksel analiz ve anlamlılık
İnternet Kullanma Yeri			
İnternet kafe	114	15.98±18.12	KW= 36.467 P= .000*
Okul	41	7.75±9.91	
Arkadaşın evi	72	17.51±17.90	
Ev	1175	17.89 ±14.91	
İnternet Kullanım Süresi (yıl)			
1 yıl ve altı	218	13.38±13.72	KW=50.615 P=.000*
2 yıl	226	13.87±12.82	
3 yıl	269	17.17±15.40	
4 yıl ve üstü	697	19.79±16.07	

Günlük İnternet Kullanım süresi			
2 saatten az	807	12.16±12.41	KW=302.819 P=000*
2 ve 4 saat arası	479	21.26±13.69	
4 saat ve üstü	124	36.03±19.22	
Toplam	1410		

***p<0.05**

Yapılan analiz neticesinde İBÖ ortalamasıyla interneti en çok kullandıkları yer arasında ($p<0.05$) istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur. İstatistiksel farkın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere yapılan ileri analize (sample average rank of) göre internet kafe, ev ve arkadaşının evinde internete girenlerin İBÖ puanı okulda girenlere göre daha yüksek ve evde internete girenlerinde internet kafede internete girenlere göre İBÖ puanı daha yüksek olarak belirlenmiştir.

Yapılan analiz neticesinde İBÖ puan ortalaması ile kullanım süresi arasında ($p<0.05$) istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur. İstatistiksel farkın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek için yapılan ileri analizde (sample average rank of) bir yıl ve daha az süredir internet kullananların İBÖ puanı üç yıl ve dört yıl ve üzeri kullananlara göre daha düşük, benzer şekilde iki yıl ve üzeri internet kullananların puanı dört yıl ve üzeri kullananlara göre daha düşük belirlenmiştir.

Analiz neticesinde İBÖ puan ortalaması ile gün içinde internet kullanım süresine göre ($p<0.05$) istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur. İstatistiksel farkın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek için yapılan ileri analizde (sample average rank of) 2 saatten az kullananların İBÖ puan ortalaması 2-4 saat arası ve 4 saatten fazla kullananlara göre daha düşük olduğu, 2-4 saat arası kullananların 4 saatten fazla kullananlara göre daha düşük olduğu saptanmıştır.

Öğrencilerin İBÖ puan ortalamasının internet kullanırken ebeveynleri tarafından denetleme durumuna göre incelenmesi Tablo 22'de verilmiştir.

Tablo 22: Öğrencilerin İnternet Bağımlılık Ölçek (İBÖ) Puan Ortalamasının İnternet Kullanırken Ebeveynleri Tarafından Denetleme Durumuna Göre İncelenmesi

İnternet kullanırken ebeveyn denetleme durumu	N	İBÖ Ort. ± SS.	İstatistiksel analiz ve anlamlılık
Denetlenmeyen	445	17.46±15.18	U=212394.500 P=.744
Denetlenen	965	17.30±15.42	
Toplam	1410		

Yapılan analiz neticesinde internet bağımlılık ölçek puan puanları ile internet kullanırken ebeveyn denetleme durumu arasında ($p>0.05$) istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır.

Öğrencilerin internet bağımlılık ölçek puan ortalamasının interneti kullanım amacına göre karşılaştırılması Tablo 23’de gösterilmiştir.

Tablo 23: Öğrencilerin İnternet Bağımlılık Ölçek (İBÖ) Puan Ortalamasının İnterneti Kullanım Amacına Göre İncelenmesi

İnternet kullanım amacı	N	İBÖ Ort. ± SS.	İstatistiksel analiz ve anlamlılık
Ödev hazırlamak	844	12.86±12.24	KW=211.539 P=.000*
Film-mp3 müzik dinlemek	119	18.99±13.50	
Chat yapmak	46	29.93±19.07	
Oyun oynamak	232	24.03±17.76	
Sosyal paylaşım sitelerine girmek	137	26.03±15.54	
Web’de sörf yapmak	18	35.78±22.45	
Alışveriş yapmak	6	21.50±4.42	
Toplam	1402		

***p<0.05**

Yapılan analiz neticesinde İBÖ puanları ile interneti kullanım amacı arasında ($p<0.05$) istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur. İleri analiz ile bu farklılık interneti ödevi için kullananların diğerlerine göre farklılık gösterdiği sonucuna varılmıştır. (Sample average rank of) internete ödev hazırlamak için girenlerin İBÖ puanının diğer gruplara göre daha düşük olduğu saptanmıştır.

Öğrencilerin İBÖ puan ortalamasının sahip oldukları sosyal ağ sayısına göre karşılaştırılması Tablo 24’de verilmiştir.

Tablo 24: Öğrencilerin İnternet Bağımlılık Ölçek (İBÖ) Puan Ortalamasının Sahip Oldukları Sosyal Ağ Sayısına Göre Karşılaştırılması

Sahip olunan sosyal ağ sayısı	N	İBÖ Ort. ± SS.	İstatistiksel analiz ve anlamlılık
Sosyal ağ yok	156	8.81±14.00	KW=138.552 P=.000*
1 sosyal ağ	395	15.37±13.99	
2 sosyal ağ	156	18.85±15.99	
3 sosyal ağ	448	18.84±14.78	
4 sosyal ağ	138	19.64±14.03	
5 sosyal ağ	117	25.03±18.06	
Toplam	1410		

***p<0.05**

Yapılan analiz neticesinde İBÖ puan ortalaması ile sahip olduğu sosyal ağlar arasında ($p<0.05$) istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur. İstatistiksel farkın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek için yapılan ileri analizde (sample average rank of) sosyal ağı olmayanların İBÖ puan ortalaması diğerlerine göre daha düşük olarak belirlenmiştir. Benzer şekilde 1 tane sosyal ağa sahip öğrencilerin İBÖ puan ortalaması daha çok sosyal ağa sahip olanlara göre daha düşük olarak tespit edilmiştir. Sosyal ağ sayısı arttıkça İBO puanı da artmaktadır.

4.5. Öğrencilerin Sağlık Durumunu Etkileyen Faktörler İle İnternet Bağımlılık Ölçek Puanlarının Analizlerine Yönelik Bulgular

Öğrencilerin İnternet Bağımlılık Ölçek (İBÖ) puan ortalamasının günlük aktivite durumuna göre incelenmesi Tablo 25’de verilmiştir.

Tablo 25: Öğrencilerin İnternet Bağımlılık Ölçek (İBÖ) Puan Ortalamasının Günlük Aktivite Durumuna Göre İncelenmesi

Günlük aktivite durumu	N	İBÖ Ort. ± SS.	İstatistiksel analiz ve anlamlılık
Kişisel Hijyeni Aksatma Durumu			
Hayır	1084	14.76±13.70	KW=133.183 P=.000*
Bazen	269	24.45±15.98	
Evet	57	33.02±21.17	
Düzenli Olarak Yapılan Aktivite Sıklık Durumu			
Aktivite yapmayan	176	19.95±16.32	KW=6.811 P=.146
Her gün	403	16.86±14.53	
Haftada iki- üç gün	651	16.60±14.64	
Haftada bir gün	146	18.68±17.65	
Ayda bir gün	34	18.41±20.26	
Fiziksel Aktivite Uygulamasını Aksatma Durumu			
Aksatmayan	1178	15.10±13.51	U=72513.500 P=.000*
Aksatan	232	28.77±18.66	
Toplam	1410		

*p<0.05

Yapılan analiz neticesinde İBÖ puan ortalaması ile internet kullanırken kişisel hijyen aksatma durumu arasında (p<0.05) istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur. İstatistiksel farkın hangi gruptan kaynakladığını belirlemek için yapılan ileri analizde (sample average rank of) kişisel hijyenlerini aksatmayan öğrencilerin İBÖ puan ortalaması diğer grupta yer alan öğrencilere göre daha düşük olarak saptanmıştır.

Analiz neticesinde İBÖ puan ortalaması ile düzenli olarak yapılan aktivite sıklık durumu arasında ($p>0.05$) istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır.

Analiz neticesinde İBÖ puan ortalaması ile fiziksel aktivite uygulamasını aksatma durumu arasında ($p<0.05$) istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur.

Öğrencilerin İBÖ puan ortalamasının bazı fizyolojik problemlere göre karşılaştırılması Tablo 26’de gösterilmiştir.

Tablo 26: Öğrencilerin İnternet Bağımlılık Ölçek (İBÖ) Puan Ortalamasının Bazı Fizyolojik Problemlere Göre İncelenmesi

Bazı fizyolojik problemler	N	İBÖ Ort. ± SS.	İstatistiksel analiz ve anlamlılık
Baş Ağrısı Yaşama Sıklığı			
Hiç Yaşamayan	991	15.86±14.82	KW=50.854 P=.000*
Her gün	27	21.78±15.80	
Haftada iki üç gün	136	23.59±15.01	
Haftada bir gün	131	18.13±15.19	
Ayda bir gün	125	20.60±17.45	
Bel-Sırt Ağrısı Yaşama Sıklığı			
Hiç ağrı yaşamayan	1035	15.24±14.28	KW=100.934 P=.000*
Her gün	39	18.67±17.26	
Haftada iki üç gün	138	26.99±16.72	
Haftada bir gün	95	18.84±13.83	
Ayda bir gün	103	23.76±17.48	
El-Kol-Bilek Ağrısı Yaşama Sıklığı			
Hiç ağrı yaşamayan	1088	15.79±14.60	KW=65.745 P=.000*
Her gün	55	28.27±16.22	
Haftada iki üç gün	119	23.36±18.66	
Haftada bir	76	20.79±14.92	
Ayda bir gün	72	19.01±13.69	
Son Zamanlarda Göz Ağrısı/Kaşıntı Yaşama Durumu			
Hayır	1070	15.57±14.47	U=129948.000 P=.000*
Evet	340	22.96±16.61	
Toplam	1410		

* $p<0.05$

Yapılan analiz neticesinde İBÖ puan ortalaması ile baş ağrısı yaşama sıklığı arasında ($p<0.05$) istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur. İstatistiksel farkın hangi gruptan kaynakladığını belirlemek için yapılan ileri analizde (sample average rank of) hiç baş ağrısı yaşamayanlar ile ayda bir gün baş ağrısı yaşayanlar arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Hiç baş ağrısı yaşamayan öğrencilerin internet bağımlılık ölçek puan ortalaması ayda bir gün, haftada iki üç gün ve her gün baş ağrısı yaşayanlardan anlamlı olarak daha düşük belirlenmiştir. Aynı şekilde haftada bir gün baş ağrısı yaşayan öğrencilerin haftada iki üç gün baş ağrısı yaşayan öğrencilere göre İBÖ puanı anlamlı olarak daha düşük saptanmıştır.

Analiz neticesinde internet bağımlılık ölçek puan ortalaması ile bel-sırt ağrısı yaşama sıklığı arasında ($p<0.05$) istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur. İstatistiksel farkın hangi gruptan kaynakladığını belirlemek için yapılan ileri analizde (sample average rank of) bel ve sırt ağrısı yaşamayan öğrenciler ile haftada bir gün, haftada iki üç gün ve ayda bir gün bel ve sırt ağrısı yaşayanlar arasında anlamlı bir fark vardır. Bel ve sırt ağrısı yaşamayan öğrencilerin internet bağımlılık ölçek puan ortalaması diğerlerine göre daha düşüktür. Aynı zamanda her gün bel ve sırt ağrısı yaşayanlar ile haftada iki ve üç gün bel ve sırt ağrısı yaşayan öğrencilerin İBÖ puanı arasında anlamlı farklılık saptanmıştır. Haftada iki üç gün bel ve sırt ağrısı yaşayan öğrencilerin internet bağımlılık ölçek puan ortalaması her gün ve haftada bir gün bel ve sırt ağrısı yaşayanlara göre daha yüksek olarak belirlenmiştir.

Analiz neticesinde internet bağımlılık ölçek puan ortalaması ile el-kol-bilek ağrısı yaşama sıklığı arasında ($p<0.05$) istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur. İstatistiksel farkın hangi gruptan kaynakladığını belirlemek için yapılan ileri analizde (sample average rank of) el, kol ve bilek ağrısı yaşamayan ve haftada bir gün yaşayan, haftada iki üç gün yaşayan ve her gün yaşayan öğrenciler arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. El, kol ve bilek ağrısı yaşamayan öğrencilerin internet bağımlılık ölçek puan ortalaması diğerlerine göre daha düşük belirlenmiştir. . Aynı zamanda ayda bir gün el, kol ve bilek ağrısı yaşayan öğrenciler ile her gün el, kol ve bilek ağrısı yaşayan öğrenciler arasında da anlamlı farklılık bulunmuştur. Her gün

ağrı yaşayan öğrencilerin internet bağımlılık ölçek puan ortalaması ayda bir gün el, kol ve bilek ağrısı yaşayanlara göre daha yüksek bulunmuştur.

Analiz neticesinde internet bağımlılık ölçek puan ortalaması ile göz ağrısı/kaşıntı yaşama durumu arasında ($p<0.05$) istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur.

Öğrencilerin internet bağımlılık ölçek puan ortalamasının internet kullanırken yemek yeme alışkanlıkları durumuna göre karşılaştırılması Tablo 27’de gösterilmiştir.

Tablo 27: Öğrencilerin İnternet Bağımlılık lek (İBÖ) Puan Ortalamasının İnternet Kullanırken Yemek Yeme Alışkanlıklarına Göre İncelenmesi

İnternet Kullanırken Yemek Yeme Alışkanlıkları	N	İBÖ Ort. ± SS.	İstatistiksel analiz ve anlamlılık
İnternet Başındayken Yemek Yeme Durumu			
Yemek yemeyen	1306	16.88±15.02	U=52441.000 P=.000*
Yemek yiyen	104	23.32±17.88	
İnternet Kullanırken Yemek ğn Sayısı			
2 ğn	157	21.06±16.29	KW=22.140 P=.000*
3 ğn	977	16.28±14.77	
4 ğn	221	17.52±14.95	
5 ğn	55	25.09±19.88	
İnternet Kullanırken Yemek Saatleri Düzen Durumu			
Düzensiz	320	21.99±17.07	U=136565.000 P=.000*
Düzenli	1090	15.99±14.52	
İnternet Kullanılan Zamanda ğn Atlama Durumu			
ğn atlamayan	1205	15.57±13.89	U=72892.000 P=.000*
ğn atlayan	205	27.81±18.90	
Toplam	1410		

* $p<0.05$

Yapılan analiz neticesinde internet bağımlılık ölçek puan ortalaması ile internet kullanırken yemek yeme alışkanlıkları arasında ($p<0.05$) istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur.

Analiz neticesinde İBÖ puan ortalaması ile günlük yemek öğün sayıları arasında ($p<0.05$) istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur. İstatistiksel farkın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek için yapılan ileri analizde (sample average rank of) 3 öğün yemek yiyen öğrenciler ile 2 ve 5 öğün yemek yiyen öğrenciler arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. 3 öğün yemek yiyen öğrencilerin internet bağımlılık ölçek puan ortalaması 2 ve 5 öğün yemek yiyen öğrencilerin İBÖ puan ortalamasından anlamlı olarak daha düşük belirlenmiştir.

Analiz neticesinde İBÖ puan ortalaması ile yemek saatleri düzen durumu arasında ($p<0.05$) istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur.

Analiz neticesinde İBÖ puan ortalaması ile internet kullanılan zamanda öğün atlama durumu arasında ($p<0.05$) istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur.

Öğrencilerin internet bağımlılık ölçek puan ortalamasının uyku özelliklerine göre karşılaştırılması Tablo 28’de gösterilmiştir.

Tablo 28: Öğrencilerin İnternet Bağımlılık Ölçek Puan Ortalamasının Uyku Özelliklerine Göre İncelenmesi

Uyku Özellikleri	N	İBÖ Ort.± SS.	İstatistiksel analiz ve anlamlılık
Uyku Düzen Durumu			
Kötü	77	26.60±16.94	KW=136.886 P=.000*
Orta	407	22.43±15.51	
İyi	926	14.35±14.20	
Akşam Uyuma Saati			
21.00'dan önce	169	17.12±17.34	KW=57.920 P=.000*
21.00 ve 22.00 arası	639	14.64±13.16	
22.00 ve 23.00 arası	495	19.12±15.72	
23.00'den sonra	107	25.71±18.08	

Toplam Uyku Süresi (günlük)			
8 saatten az	599	20.46±16.34	KW=51.460 P=.000*
8 ile 9 saat arası	489	14.40±13.23	
9 ile 10 saat arası	270	16.16±15.43	
10 saatten çok	52	15.38±15.15	
Toplam	1410		

***p<0.05**

Yapılan analiz neticesinde İBÖ puan ortalaması ile uyku düzen durumu arasında ($p<0.05$) istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur. İstatistiksel farkın hangi gruptan kaynakladığını belirlemek için yapılan ileri analizde (sample average rank of) uyku düzeni iyi olan öğrenciler ile uyku düzeni orta ve kötü olan öğrenciler arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Uyku düzeni iyi olan öğrencilerin İBÖ puan ortalaması uyku düzeni orta ve kötü olan öğrencilerden daha düşük saptanmıştır.

Analiz neticesinde öğrencilerin İBÖ puan ortalaması ile akşam uyku saati arasında ($p<0.05$) istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur. İstatistiksel farkın hangi gruptan kaynakladığını belirlemek için yapılan ileri analizde (sample average rank of) öğrencilerin saat 21:00 ve 22:00 arası uyuyanları ile saat 22:00 ve 23:00arası uyuyanlar ile saat 23'den sonra uyuyanlar arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. saat 21:00 ve 22:00 arası uyuyan öğrencilerin internet bağımlılık ölçek puan ortalaması diğerlerine göre düşük bulunmuştur. Aynı zamanda saat 21:00' den önce uyuyan öğrenciler ile saat 22:00 ve 23:00 arası uyuyanlar ile saat 23:00'den sonra uyuyanlar arasında da anlamlı bir farklılık bulunmuştur ve saat 21:00'den önce uyuyanların internet bağımlılık ölçek puan ortalaması daha düşük bulunmuştur. Öğrencilerin saat 22:00 ve 23:00arası uyuyanlar ile 23:00'den sonra uyuyanları ile de anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Saat 23:00'den sonra uyuyanların İBÖ puan ortalaması yüksek bulunmuştur.

Analiz neticesinde İBÖ puan ortalaması ile öğrencilerin günlük toplam uyku süresi arasında ($p<0.05$) istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur. İstatistiksel farkın hangi gruptan kaynakladığını belirlemek için yapılan ileri analizde (sample average rank of) uyku süreleri 8 saatten az olan öğrenciler ile diğerleri arasında

anlamli bir farklılık bulunmuştur. 8 saatten az uyuyan öğrencilerin İBÖ puan ortalaması daha yüksek bulunmuştur.

5. TARTIŞMA

Bu çalışmada ortaokul öğrencilerinde internet bağımlılık düzeylerinin sağlık üzerine etkileri ailenin de bu konuda görüşleri alınarak araştırılmıştır. Elde edilen bulgular literatür bilgileri ışığında tartışılmıştır.

5. 1. Öğrencilerin İnternet Bağımlılık Ölçeği (İBÖ) ve Aile- Çocuk İnternet Bağımlılık Ölçeği'ne (AÇİBÖ) İlişkin Bulguların İncelenmesi

İnternet Bağımlılık Ölçeği'ne göre araştırmaya katılan 1410 öğrenciden 12'sinin (% 0.9) internet bağımlısı, 111'nin (% 7.9) internet bağımlısı olma riski taşıdığı, 1287 öğrencinin (% 91.2) ise internet bağımlısı olmadığı sonucuna varılmıştır (Tablo 7). Budak (2016) çalışmasında 1700 öğrenciden 22 öğrencinin (% 1.3) internet bağımlısı olduğunu, 193 öğrencinin (% 11.4) de internet bağımlılık riski taşıdığını ifade etmiştir (95). Şahin (2011) 710 öğrenciden 9 öğrenciyi (% 1.3) internet bağımlısı, 101 öğrenciyi (% 14.2) ise internet bağımlılık riski taşıyan olarak belirlemiştir (5). Çalışgan'ın (2013) çalışmasında da internet bağımlılığı ölçeği uygulaması sonucunda 1 öğrencinin (% 0.2) internet bağımlısı olduğu, 22 öğrencinin (% 3.5) internet bağımlılık riski taşıdığı sonucuna varılmıştır (35). Kılınç ve Doğan (2014) 7. ve 8. Sınıf öğrencileri ile yapmış olduğu araştırmasında öğrencilerin %10.7'sinin internet bağımlısı ve % 11.7'sinin de bağımlılık riski taşıdığını belirtmiştir (96). Cömert ve arkadaşların (2009) İstanbul'da 2209 öğrenci ile yaptıkları çalışmada internet bağımlılık düzeyini % 4.5, riskli internet bağımlılık düzeyini ise % 21.2 olarak saptamışlardır (65). Yapılan araştırmalarda bizim araştırmamızdaki internet bağımlılık ve riskli internet bağımlılık düzeyleri benzerlik göstermektedir. Ortaokul öğrencilerinin büyüme ve gelişme çağının en hızlı olduğu dönemde bulunduğu ve her geçen gün öğrencilerin internet ortamında zaman geçirme eğilimlerindeki artış göz önüne alındığında bu oranların azımsanmayacak düzeyde olduğu düşünülmektedir.

Ebeveynlerin, çocuklarının internet kullanımına ilişkin görüşlerinin sorgulandığı Aile İnternet Bağımlılık Ölçeği sonuçlarına göre öğrencilerin % 96.5'i (1360 kişi) semptom göstermeyen, % 3.5'i (50 kişi) sınırlı semptom gösteren grupta yer almaktadır (Tablo 8). Türkiye'de ebeveynlerin görüşüne göre öğrencilerin internet bağımlılığıyla alakalı herhangi bir çalışma yapılmamıştır fakat aile tutumlarına göre öğrencilerin internet bağımlılığıyla alakalı araştırmalar karşımıza çıkmaktadır. Çevik ve Çelikkaleli'nin (2010) araştırmalarında aileleri ihmalkar tutuma sahip bireylerin internet bağımlılık düzeylerinin müsamahakar, demokratik ve otoriter aile stiline sahip ailelerin çocuklarına göre daha yüksek olduğu bulunmuştur (97). Ayas ve Horzum'un (2013) araştırma sonucuna göre internete yönelik ihmalkar tutuma sahip ailelerin çocuklarının otoriter, müsamahakar ve demokratik internet tutumuna sahip ailelerin çocuklarından daha fazla internet bağımlısı olduğu tespit edilmiştir (98).

Öğrencilerin görüşüyle ebeveynlerin görüşü birbirini desteklemektedir. Bu durum hem çalışmamızda kullanılan her iki ölçeğin bu konudaki geçerlilik ve güvenilirliğini, hem de çalışmamıza katılan öğrencilerin ve ebeveynlerinin sorulara verdikleri yanıtlardaki hassasiyeti ve tutarlılığı ortaya koymaktadır. İnternet bağımlılık ölçek puanı arttıkça aile-çocuk internet bağımlılık ölçek puanı da artmaktadır. Ailelerin ve çocukların verdiği cevaplar analiz sonucuna göre birbirine uyum sağlamak ve bu korelasyonu desteklemektedir (Tablo 9).

5.2. Öğrencilerin Sosyo Demografik Özelliklerine Göre İnternet Bağımlılık Durumlarının İncelenmesi

Araştırmaya katılan öğrencilerin sosyo demografik özellikleri ile internet bağımlılık ölçeğine göre internet bağımlılık durumları incelendiğinde;

Çalışma sonucumuza göre düşük gelirli öğrencilerin internet bağımlılık puanı orta gelirli öğrencilerden düşük bulunmuştur (Tablo 10). Günüş (2009)' de öğrencilerin aile geliri arttıkça internet bağımlılığı düzeyinin de arttığını belirtmiştir

(32). Araştırmamız bu sonucu kısmen desteklerken çalışma sonucumuza ters olarak, bazı çalışmalar ekonomik durum ile internet bağımlılığı arasında bir ilişki olmadığını belirtmektedirler (99, 100). Ekonomik düzeyin internete erişimde önemli bir faktör olduğunu bu nedenle gelir düzeyine paralel olarak artan internet erişiminin bağımlılık düzeyini de artırdığını düşünmekteyiz.

Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyet durumlarına göre internet bağımlılıklarına bakıldığında erkek öğrencilerin internet bağımlılık düzeyinin kız öğrencilere göre daha yüksek olduğu saptanmıştır (Tablo 12). Kılınç (2013) internet bağımlılığı ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı ilişki olduğunu, erkelerin internet bağımlılığına daha fazla yatkınlık gösterdiğini tespit etmiştir (96). Benzer şekilde yapılan birçok çalışmada erkek öğrencilerin internet bağımlılık düzeylerinin kız öğrencilerden daha yüksek olduğu belirtilmiştir (95, 101 102). Araştırma sonucumuz bu çalışmalarla paralellik gösterirken, Young (1998) yaptığı çalışmada ise kızların erkeklere göre internet bağımlılığının daha yüksek olduğunu belirtmiştir (49). Gökçearslan ve Günbatar (2012) bu farklılığı kültürel etkiye bağlarken, Türk kültüründe erkek öğrencilerin bilgisayar başında fazla zaman geçirmesine, kız öğrencilere göre daha müsamahalı davranılabiliyor olabileceği şeklinde açıklamaktadır (102).

Araştırma sonucumuza göre öğrencilerin akademik başarı durumu düştükçe internet bağımlılık puanları artmaktadır (Tablo 18). Akademik başarı durumuyla internet bağımlılığı arasında negatif yönlü bir ilişki olduğu araştırmalar ile belirtilmiştir. Bu çalışmalarda internet bağımlılığının akademik başarı düzeyini düşürdüğü sonucuna varılmıştır (16, 93, 98, 103, 104). Araştırma sonucumuz literatürle benzerlik göstermektedir. Bu durumun öğrencinin okul derslerine, ödevlerine ayırması gereken zamanı, internet başında geçirerek okula yönelik sorumluluklarını ihmal etmesinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Çalışmamızda öğrencilerin sınıflarına göre internet bağımlılık puanları farklılık göstermektedir. 8. sınıf öğrencilerin 5.ve 6. sınıf öğrencilerine göre internet bağımlılık düzeyleri daha yüksektir (Tablo 13). Wu ve Tsai 'da (2006) öğrencilerin sınıf düzeylerine göre internet tutumlarının farklılaştığını belirtmiştir Doğan'da

(2014) 8. sınıf öğrencilerinin diğer sınıflara göre internet bağımlılığının yüksek olduğunu saptamıştır ve sekizinci sınıfa devam eden öğrencilerin bağımlılık düzeyinin altı ve yedinci sınıftaki öğrencilerden daha yüksek olmasını bu öğrencilerin bilgisayar kullanma becerilerinden ve teknolojik imkanlarının diğer sınıflardaki öğrencilerden daha iyi olmasıyla ilişkilendirmiştir (105, 91). Benzer şekilde, Ayas ve Horzum'da (2013) sınıflar arası internet bağımlılık düzeylerinin farklı olduğunu tespit etmiş ve 8. sınıfta öğrenim gören çocukların internet bağımlılık düzeylerini, 6. sınıf ve 7. sınıfta öğrenim gören çocuklara göre daha yüksek olduğunu saptamıştır (98). Ayrıca bu durumun öğrencilerin ailelerinin sınıf yükseldikçe ihmalkar aile tutumunu daha çok benimsemelerinden kaynaklanıyor olabileceğini belirtmişlerdir.

Çalışmamızda kendilerine ait cep telefonu ve cep telefonunda internet bağlantısı olan öğrencilerin internet bağımlılık düzeyleri telefonu olmayan öğrencilere göre daha yüksek bulunmuştur (Tablo 20). Türkiye istatistik kurumunun 2013 yılında yayınlamış olduğu 6-15 yaş grubu çocuklarda bilişim teknolojileri ve medya araştırmasına göre 11-15 yaş arası cep telefonu kullanma oranı % 37.4 olarak belirtmiştir (8). Araştırmamıza göre kendine ait cep telefonu olan öğrencilerin cep oranı yaklaşık % 55'dir. Noyan ve arkadaşlarının (2015) akıllı telefon bağımlılığı ölçeğinin kısa formunun Türkçe geçerlilik güvenirlik çalışması sonucunda akıllı telefon sahibi olan öğrencilerin internet bağımlılık puanlarının daha yüksek olduğu belirtilmiştir (106). Aynı şekilde yurt dışında yapılan bir çalışmada akıllı telefon kullanıcısı gençlerin % 36'sında yoksunluk, % 30'unda tolerans, % 27'sinde niyetlenenden daha uzun süre kullanma, % 18'inde başarısız olan kullanımı azaltma girişimleri, % 10'unda yakın ilişkilerde bozulma gibi bağımlılığın tüm tanı ölçütlerinin karşılandığı ve internet bağımlılıklarının yüksek olduğu belirtilmiştir (107). Cep telefonunun kolay taşınabilir olması, sürekli internet erişimi sağlaması, sosyal iletişim servisleri aracılığı sürekli ulaşılabilir olmayı sağlaması ve kablosuz internet bağımlılığının Türkiye genelinde hızla artması bu duruma neden olabiliyor diyebiliriz.

Çalışmamızda evinde bilgisayarı ve bilgisayarında internet bağlantısı olan çocukların diğerlerine göre internet bağımlılık puanı daha yüksek olarak

belirlenmiştir (Tablo 20). Türkiye istatistik kurumunun 2015 yılında yayınlamış olduğu 06-15 yaş grubu çocuklarda bilişim teknolojileri ve medya araştırmasına göre hanelerin % 25.2'sinde masaüstü bilgisayar olduğu, % 43.2'sinde taşınabilir bilgisayar olduğu belirlenmiştir. Yapılan araştırmaya göre % 67.8'inde internet erişimi olduğu belirtilmiştir (36). Araştırmamızda ise 1410 öğrencinin 1155 öğrencinin evinde bilgisayar olduğu ve 1048 öğrencinin bilgisayarında internet bağlantısı mevcuttur. Siamos ve arkadaşları da (2008) evde bilgisayar olmasının internet bağımlılığını desteklediğini belirtmiştir (108). Ülkemizde yapılan başka birçok çalışmada da evde bilgisayar ve internet olmasının internet bağımlılığı ile ilişkili olduğu sonucuna varmıştır (18, 109). Bu durum internete evde kolay ulaşılabilirliğin bir sonucu olarak düşünülmektedir.

Çalışmamıza göre öğrencilerin internet kullanım süresine göre internet bağımlılık puanları değişim göstermektedir (Tablo 21). İnternette geçirilen yıl arttıkça internet bağımlılığı da artmaktadır. Çalışmamıza katılan 1410 öğrenciden 697 öğrenci internete 4 yıl ve üzeri süredir kullanmaktadır. Ülkemizde internet kullanım süresine ilişkin yapılan çalışmalar incelendiğinde; Özcan ve Buzlu (2005) öğrencilerin ortalama internet kullanım süresini 3.17 yıl olarak belirlemiştir (110). Ata ve arkadaşları (2011) katılımcıların % 56.7'sinin internet kullanım süresinin 1-4 yıl arasında olduğunu saptamıştır (111). Morahan-Martin ve Schumacher (2000) üniversite öğrencileri ile yaptıkları çalışmada ortalama internet kullanım süresini 20.72 ay tespit etmiştir (112). Doğan (2013) interneti iki yıldan fazla kullanan ergenlerin internet bağımlılık düzeyinin, interneti bir iki yıl arası ile bir yıldan az kullananlardan daha yüksek olduğunu ifade etmiştir (91). Bizim çalışmamızın ve literatürün aksine Akbulut ve Yılmaz (2016) internet bağımlılığı ile interneti kullanım süresi arasında bir ilişki olmadığını belirtmiştir (55).

Araştırmaya katılan öğrencilerin internet bağımlılık puanları gün içerisinde interneti kullanma süreleri arttıkça yükselmektedir (Tablo 21). Günüş (2009) çalışmasında katılımcıların % 73.7'sinin günde 1-3 saat, % 14'ünün 4-6 saat, % 3'ünün 7-9 saat ve % 2'sinin 10 saat ve üstü internet kullandıklarını belirlemiştir (32). Doğan'a (2014) göre haftalık internet kullanım süresi internet bağımlılığını etkileyen etmenler arasında yer almakta ve internet bağımlısı olma riskini 1.06 kat

oranında artırmaktadır (91). Doğan (2014) ayrıca çalışma grubunda haftalık internet kullanım suresini sırasıyla internet bağımlısı olanlarda 23.68 saat, risk grubunda olanlarda 16,87 saat, internet bağımlısı olmayanlarda % 8.84 saat olarak saptamıştır (91). Yang ve Tung (2004) alışmasında internet bağımlısı grupta haftalık internet kullanım uresini 21.2 saat, bağımlı olmayan grupta ise 12.1 saat olduğunu belirtmiştir (113). Çalışma sonucumuz literatürle aynı doğrultudadır ve uzun sure kontrolsüz internet kullanımının bir sonucu olarak internet bağımlılığının oluşabilirliğini desteklemektedir.

Çalışma sonucumuza göre araştırmaya katılan öğrencilerin internet kullanırken ebeveynleri tarafından denetlenme durumu ile internet bağımlılık arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır (Tablo 22). Yapılan birçok çalışma bizim çalışma sonucumu destekler niteliktedir. Ayas ve Horzum (2013) araştırmasında öğrencilerin interneti çok kullandığında aile bireyleri tarafından uyarılmalarının internet bağımlılığıyla anlamlı bir ilişkisinin olmadığını belirtmiştir (98). Lee ve Chae (2007) de çalışmasında ailelerin internet kullanımını sınırlamasıyla çocukların internet kullanımı arasında bir ilişki olmadığını belirtmiştir (114). Çalışma sonucumuzun aksine, Shih'in (2003) ailelerin internet kullanımına karşı tutumlarıyla internet bağımlılığı arasında doğrudan bir ilişki olduğunu savunmaktadır (115).

Çalışma sonucumuza göre interneti dev hazırlamak amacıyla kullanan öğrencilerin internet bağımlılık puanı, film ve mp3 müzik dinlemek, arkadaşlarla sohbet etmek, web de srf yapmak, oyun oynamak, alışveriş yapmak gibi amaçlarla kullananlara göre daha düşük olarak saptanmıştır (Tablo 23). Aynı zamanda interneti daha çok oyun oynamak için kullananların internet bağımlılık puanı, diğer amaçlarla kullananlara göre daha yüksektir. Esen (2009) interneti sohbet ve oyun öncelikli kullanan öğrencilerin internet bağımlılık puanlarını sosyal ağ, müzik-film ve dev- araştırma öncelikli internet kullanan öğrencilerinkinden daha yüksek bulmuştur (13). Avrupa evrim İçi ocuk Projesine göre internetin en çok okul ile ilgili işler için kullanıldığı (% 92), öte yandan oyun oynamak (% 49), haberleri takip etmek (% 40), eğlence ve video klip izlemek (% 59), müzik ya da film indirmek (% 40), akranlar ile sosyal ağlarda paylaşımda bulunmak (% 48) gibi etkinliklerin de yaygın olduğu

gözlemlenmiştir ve aynı araştırmaya göre Türk çocukların Avrupa'daki yaşlılarına göre iletişim tabanlı faaliyetleri daha az gerçekleştirdikleri belirtilmiştir (9). Madell ve Muncer (2004) 11-16 yaş arası 1340 ortaokul öğrencisi ile yaptıkları çalışmada, öğrencilerin % 67'si müzik dinlemek, % 56'sı internette gezinti yapmak ve % 55'i elektronik postalarını kontrol etmek için internete girdiklerini, % 28 gibi küçük bir bölümünün bilgi edinmek amacı ile interneti kullandıklarını ifade etmiştir (116). Yapılan bir çalışmada internet kullanım amaçlarına bakıldığında katılımcıların interneti en çok sosyal ağlara erişmek (% 93.7), müzik dinlemek (% 91.4), video izlemek/indirmek (% 87.7), çevirim içi haber, gazete ve dergi okumak amacıyla (% 83.1) kullandıkları tespit edilmiş ve bu bağlamda internetin daha çok sosyal ağlara erişmek ve eğlence maksadıyla (müzik dinlemek, video izlemek) kullanıldığı sonucuna varılmıştır (117).

İnternetin öğrenciler için bilgiye kolay erişilerek ödev hazırlamayı kolaylaştırmak gibi pek çok faydasının olduğu açıktır. Fakat olumlu sonuçlarının yanında uzun süre ve denetimsiz kullanım sonucu çocuklar üzerinde kalıcı zararlar bırakmakta ve hatta bağımlılık oluşturması da göz ardı edilemez bir problemdir.

Araştırmamızda hiç sosyal paylaşım ağına sahip olmayan öğrencilerin internet bağımlılık puanı bir ve birden çok sosyal paylaşım ağına sahip olan öğrencilere göre daha düşüktür (Tablo 23). Sahip olunan sosyal paylaşım ağı sayısı arttıkça internet bağımlılık puanı artmaktadır. Çalışma sonucumuza benzer şekilde Thadani ve Cheung (2011) internet bağımlılığına sosyal paylaşım ağlarında geçirilen zamanın nasıl etkilediğini incelediği çalışmasında, sosyal paylaşım ağlarında 3 saatten fazla vakit geçiren grubun internet bağımlılığının daha yüksek olduğunu ve bu nedenle, internet bağımlılığında sosyal ağ kullanımının bir etken olabileceğini ifade etmiştir (118).

5.3. İnternet Bağımlılığının Sağlık Üzerine Etkisinin İncelenmesi

İnternetin uzun süreli kullanımı bir takım fizyolojik sorunlara sebep olmakla birlikte gelişim sürecini tamamlamamış olan çocuklarda bu durum sağlık sorunlarına yol açmaktadır (9). İnternet bağımlılığıyla birlikte kişilerde uyku döngüsünün bozulabildiği, kahve ve kolalı gibi uyarıcı içeceklerin aşırı tüketildiği, fiziki aktivitenin giderek azalmasına bağlı obezite, karpal tünel sendromu, sırt ağrısı ve postür bozuklukları gelişebileceği ve günlük ilişkilerin aksatılması araştırmalar ile belirtilmiştir.(50, 119, 66, 120).

Araştırmamızda fiziksel aktivitelerini, ve hijyenlerini sürekli ve bazen aksatanların öğrencilerin internet bağımlılık puanı daha yüksektir (Tablo 25). Sunny ve Tsai (1999) 10. ve 12. sınıflarda yaptığı araştırmada çok fazla internet kullanımının çocuğun günlük yaşantısında gerçekleştirmesi gereken rutin işleri dahi aksattığı sonucuna varmıştır (121). Çalışma sonucumuza benzer şekilde, Gür ve arkadaşları (2016) da hijyenlerini (el yıkama, banyo yapma), tuvalet ihtiyaçlarını aksatan katılımcıların internet bağımlılık puanlarının yüksek olduğu sonucuna varmıştır (122). Kautianinen ve arkadaşları (2005) da internet bağımlısı olan çocuk ve ergenlerde fiziksel aktivite düşüklüğü olduğunu belirtmiştir (123). Araştırma sonucumuzun da desteklediği üzere internette uzun vakit geçirmek günlük yaşam aktivitelerinin aksatılmasına yol açmaktadır.

Çalışmamızda gözlerinde ağrı yaşayan; her gün el, kol ve bilek ağrısı yaşayan; bel, sırt ve boyun ağrısı yaşayan öğrencilerin internet bağımlılık puanı yüksek bulunmuştur.

Kuzu ve arkadaşları (2008) internetin aşırı kullanımına bağlı olarak bireylerde en sık yaşanan fizyolojik sorunların sırasıyla göz yorgunluğu/göz kızarıklığı; sırt/boyun ağrısı, baş ağrısı, eklem/kas ağrısı, yorgunluk ve uykusuzluk olduğunu belirtmiştir (124). Sevindik (2011) öğrencilerde internet kullanımına bağlı olarak görülen sağlık sorunlarının en fazla sırası ile gözlerde yanma (% 50.6), boyun

kaslarında ağrı (% 35.8) olduğunu ifade etmiştir (120). Türkiye çapında yapılan bir araştırmada bireylerin internet/bilgisayar kullanımına bağlı olarak yaşadıkları fizyolojik sorunlar en çok göz yorgunluğu/göz kızarıklığı olduğu ortaya çıkmıştır. Bunu sırasıyla sırt/boyun ağrısı, baş ağrısı, eklem/kas ağrısı, yorgunluk ve uykusuzluk izlemektedir. (85). Bir başka çalışma da bilgisayar kullanıcılarında en sık görülen yakınmaların kas ve iskelet sistemi yakınmaları olduğu ve bu yakınmaların sırt, boyun ve omuz ağrısı şeklinde kendini gösterdiğini tespit etmiştir (125). ABD’de yapılan bir çalışmada 152 ortaokul öğrencisinde bilgisayar kullanımına bağlı kas ve iskelet ağrılarının yüksek oranda yaşandığı saptanmıştır (126). Araştırma sonucumuz literatürü destekler biçimde aşırı bilgisayar/internet kullanımına bağlı kas-iskelet sistemine ilişkin fizyolojik sorunların ortaya çıkabileceğini doğrulamaktadır (Tablo 26).

İnternet bağımlılığının uyku düzeni ile ilişkisini incelediğimizde uyku düzeni iyi olan öğrencilerin internet bağımlılık ölçek puanı uyku düzeni orta ve kötü olan öğrencilerden daha düşük olarak saptanmıştır (Tablo 28). Çam’ın (2014) yaptığı çalışmada internet bağımlısı olanların uyku düzensizliği normal internet kullanıcılarına göre daha yüksek bulunmuştur (127). Aktepe ve arkadaşlarının (2013) Isparta’da 1569 adölesan üzerinde yaptığı araştırmada, uyku problemi olan ve gece 6 saatten daha az uyuyanların internet bağımlılık düzeylerinin daha yüksek olarak belirlenmiştir (128). Kim ve ark. (2010) Kore’de 853 kişi üzerinde yaptıkları araştırmada, internet bağımlılığının uyku düzensizliğine neden olduğunu belirtmişlerdir (129). Çalışma sonucumuz literatürü destekler nitelikte olup öğrencilerin internette daha fazla vakit geçirmek adına uykularından ödün verdiklerini göstermektedir.

Araştırmamızda internet kullanırken yemek tüketenlerin internet bağımlılık puanı yüksek bulunmuştur (Tablo 27). Benzer şekilde öğün atlayan, yemek saatleri ve öğün sayısı düzensiz olan öğrencilerin düzenli olan öğrencilere göre internet bağımlılık puanları daha yüksek bulunmuştur (Tablo 27). Gür ve arkadaşlarının (2016) yaptığı araştırmada 2 öğün yemek yiyen veya bilgisayar başında atıştırma olarak yemek öğünlerini atlayan katılımcıların internet bağımlılık puanlarının yüksek olduğunu belirtmiştir (122).

İnternet bağımlısı olan kişilerin zihinleri sürekli meşgul olduğu için çoğu zaman birincil ihtiyaçlarını bile karşılamayı unutabilirler. İnterneti kullanırken çoğu zaman yemek öğünlerini atlayabilirler veya farkında olmadan çok yemek yiyebilir çoğu zaman atıştırma olarak sağlıksız besinler alabilirler. Bununla birlikte kilo problemleri yaşayabilirler (129). Obezite oluşumunda internet bağımlılığının etkisini araştırmak amacıyla yapılan çalışmada internet bağımlılığının obezite oluşumunda etken olduğu bulunmuştur. (130). Ulutaş ve arkadaşlarının (2014) 6 ve 18 yaş üzerinde yaptığı araştırmada tv, bilgisayar ve internet başında geçirilen vakitin obezite konusunda etkili olmadığını belirtmişlerdir ve Çam (2014) yaptığı araştırmasında da obeziteyle internet bağımlılığı arasında bir ilişki bulamamıştır (126, 131). Araştırmamızda internet bağımlılığının beden kitle indeksi persentili ile anlamlı ilişkisi olduğu gözlemlenmiştir. Bu sonuca göre Çelik (2012) ve Yıldız'ın (2014) araştırmasını desteklerken, Ulutaş (2014) ve Çam'ın (2014) araştırmalarını desteklememektedir (126, 129, 130, 131).

6. SONUÇ ve ÖNERİLER

6.1 Sonuç

Öğrencilerin Günlük Yaşamlarına ve İnternet Kullanımlarına İlişkin Genel Özellikleri açısından;

- Öğrenciler boş vakitlerini % 29.6 (n=418) spor yaparak, % 18.4 (n= 259) resim yaparak, % 15.5 (n=219) bilgisayar kullanarak değerlendirmektedir.
- Öğrencilerin % 54.4 (n=767) kendine ait cep telefonu vardır.
- Öğrencilerin % 81.9 (n=1155) evinde bilgisayar ve % 74.3 (n=1048) evinde internet bağlantısı vardır.
- Öğrencilerin % 83.3 (n=1175) internete evden, % 8.1 (n=114) internete internet kafeden girmektedir.
- Öğrencilerin % 49.4 (n=697) interneti 4 yıl ve üzeri, % 15.5 (n=218) 1 yıl ve daha az süredir kullanmaktadır.
- Öğrencilerin % 57.2 (n=807) interneti günde 2 saatten az, % 34 (n=479) 2ve 4 saat arası, % 8.8 (n=124) 4 saat ve üzerinde internete girmektedir.
- Öğrencilerin % 59.9 (n=844) internete ödev hazırlamak, % 19.5 (n=232) internete oyun oynamak için girmektedir.
- Öğrencilerin % 98.4 (n=965) ebeveynleri internet kullanırken denetlemektedir.

Öğrencilerin internet bağımlılıkları açısından;

- Öğrencilerin İBÖ' ne göre internet bağımlılık oranı % 0,9 (n=12), muhtemelen internet bağımlılık oranı % 7.9 (n=111) 'dur.
- AİBÖ'ne göre sınırlı semptom gösteren öğrenci oranı % 3.5 (n=50)'dir.
- Erkek öğrencilerin internet bağımlılık puanı kız öğrencilerin internet bağımlılık puanından yüksektir (p<0.05).

- Öğrencilerin sınıf düzeyleri yükseldikçe internet bağımlılık puanı yükselmiştir. 7. ve 8. sınıf öğrencilerin internet bağımlılığı 5. ve 6. sınıf öğrencilerine göre daha yüksektir.
- Öğrencilerin kendilerine göre okul başarı durumu arttıkça internet bağımlılık puanı azalmaktadır.
- Kendilerine ait cep telefonuna ve evde bilgisayara sahip olan öğrencilerin internet bağımlılık puanları yüksektir.
- Evden internete giren öğrencilerin internet kafede giren öğrencilere göre internet bağımlılık puanları yüksektir ($p<0.05$).
- Öğrencilerin internete girme süreleri (yıl ve günlük giriş saati) artıkça internet bağımlılık puanları da artmaktadır.
- İnterneti ödev hazırlamak amacıyla kullanan öğrencilerin internet bağımlılık puanları düşüktür.
- Kişisel hijyenini aksatan öğrencilerin internet bağımlılık puan (İBÖ) daha yüksektir.
- Baş ağrısı, bel, sırt, boyun ve el-kol, bilek ağrısı yaşayan öğrencilerin internet bağımlılık puanları daha yüksektir ($p<0.05$).
- İnternet kullanırken yiyecek (aburcubur, meyve, çerez), içecek (kahve, çay, gazlı içecek) tüketen öğrencilerin internet bağımlılık puanları daha yüksektir ($p<0.05$).
- Yemek saatleri düzensiz olan, öğün atlayan öğrencilerin internet bağımlılık puanları daha yüksektir ($p<0.05$).
- Uyku düzeni kötü olan, gece geç saatte uyuyan ve 8 saatten az uyuyan öğrencilerin internet bağımlılık puanları daha yüksektir ($p<0.05$).

6.2 Öneriler

Araştırma bulguları doğrultusunda;

- Öğrencileri ve ailelerini kapsayacak doğru güvenli internet kullanımı ve internet bağımlılığı konulu bilgilendirme eğitim programlarının yaygınlaştırılması ve sürekliliğinin sağlanması
- Okul çağı çocuklarına ve ailelerine yanlış internet kullanımının sağlık üzerine olumsuz etkisini vurgulamak adına farkındalık eğitimlerinin verilmesi
- Okul çağı çocuklarında internet bağımlılığını ve internet bağımlılığının sağlığa olan yansımalarını belirlemek için düzenli tarama programlarının yapılması
- İnternet bağımlılık düzeyi belirleme çalışmaları sonucuna göre bağımlılık, muhtemel bağımlılık, semptom gösteren ve sınırlı semptom gösteren öğrencilere yönelik müdahale çalışmalarının yapılması
- İnternet kullanımı ve sağlık üzerine internet bağımlılığının etkisini belirlemek amacıyla prospektif çalışmaların yapılması
- Öğrencilerin sağlıklı yaşam biçimi davranışları kazanabilmesi için ailesi, öğretmeni ve okul hemşiresi tarafından desteklenmesi önerilmektedir.

ÖZET

Ortaokul Öğrencilerinde İnternet Bağımlılık Düzeylerinin Sağlık Üzerine Etkilerinin İncelenmesi

Bu araştırmada ortaokul öğrencilerinde internet bağımlılık düzeylerinin sağlık üzerine etkilerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda ailenin de bu konuda görüşleri alınarak internet bağımlık düzeyleri ve internet bağımlılık düzeylerine sosyo-demografik özelliklerin etkisi de incelenmek amacıyla yapılmış, nicel türde tanımlayıcı ve ilişkisel bir araştırmadır.

Araştırma, İzmir İli Çiğli İlçesi Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı Güzeltepe, Mehmet Hikmet Kaşerci, Tekel, Selim Diniz ve Çifte Havuzlar Ortaokulu'nda 2015 Eylül 2016 Ocak tarihleri arasında yürütülmüştür, çalışmanın evrenini İzmir İli Çiğli Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı toplam 17 ortaokulun 5, 6, 7, 8 ve 9. sınıfında öğrenim gören 7584 öğrenci oluşturmuştur. Örneklem sayısı evreni bilinen örneklem hesaplama yöntemine göre 1374 ortaokul öğrencisi olarak belirlenmiştir. Örneklem seçiminde ise okullar sosyoekonomik durumuna göre düşük, orta ve yüksek olarak tabakalandırılmış ve orantılı tabakalı örnekleme yolu ile örneklem sayıları belirlenmiştir. Toplamda 1410 öğrenci ve ebeveynden veri toplanmıştır. Araştırma verileri öğrencilerden ve ailelerden olmak üzere iki şekilde toplanmıştır. Veri toplama aracı olarak, öğrencilerden toplanan verilerde: Kişisel Bilgi Anket Formu, İnternet Bağımlılık Ölçeği (İBÖ), Ailelerden toplanan verilerde: Aile Kişisel Bilgi Anket Formu ve Aile-Çocuk İnternet Bağımlılık Ölçeği (AİBÖ) kullanılmıştır.

İBÖ göre araştırmaya katılan öğrencilerin %91,3'ü (1287 kişi) bağımlı olmayan, %7,9'u (111 kişi) muhtemelen bağımlı olan, %0,9'u (12 kişi) bağımlı olan grupta yer almaktadır. Araştırmaya katılan ebeveynlere göre ise AÇİBÖ göre öğrencilerin %96,5'i (1360 kişi) semptom göstermeyen, %3,5'i (50 kişi) sınırlı

semptom gösteren grupta yer almaktadır. İnternet bağımlılığı konusunda öğrencilerin ve ebeveynlerin görüşleri tutarlılık göstermektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin baş ağrısı, bel ve sırt ağrısı, el, kol ve bilek ağrısı, göz ağrısı ve kaşıntısı yaşama durumları ile öğrencilerin internet bağımlılık puanları arasında ilişki vardır ($p<0.05$).

Çalışma bulguları internet bağımlılığının sağlık sorunlarıyla doğru orantılı olduğunu fakat direk buna yorumlanması için daha spesifik araştırmalarla desteklenmesi gerektiğini vurgulamaktadır.

Anahtar sözcükler: İnternet bağımlılığı, ortaokul öğrencileri, ebeveynler, internet ve sağlık.

ABSTRACT

Determining The Impact On Health Of Internet Addiction Level Of Secondary School Students

In this study, it was aimed to examine the impact on health of internet addiction level of secondary school students. It was investigated internet addiction level of the students and socio-demographic characteristics effects on their internet addiction level by also having their family opinions in this study which is a descriptive and relational research in quantitative form. The study was performed between date of September 2015 and January 2016 in Hikmet Kaşerci, Tekel, Selim Diniz, and Çifte Havuzlar secondary schools affiliated to İzmir Çiğli District Directorate of İzmir Çiğli District. Population of the study consisted of 7584 students that are 5th, 6th, 7th, 8th and 9th graders of 17 secondary schools. Sample size was calculated as 1374 students by using known population formula. In the sample selection, the schools were stratified as low, medium and high according to their socioeconomic status and sample numbers were determined by proportional layered sampling method. Datas were collected from a total of 1410 students and parents. Research data were collected in two ways, from students and families Data collected from the students were collected using the Personal Information Questionnaire, Internet Addiction Test (IAT), and from parents by using Family Personal Information Questionnaire and Parent-Child Internet Addiction Test (PCIAT).

According to IAT, 91.3% (1287 people) of the students who participated in the survey are in the group who are not dependent, 7.9% (111 people) are probably dependent, and 0.9% (12 people) are dependent. According to the parents participating in the study, 96.5% (1360 people) of the students were not symptom-free and 3.5% (50 people) were in the limited symptom group according to the

PCIAT. The opinions of students and parents on Internet addiction are consistent. The students who participated in the research had a relationship between their headache, back and lumbar pain, hand, arm and wrist pain, eye pain and itchiness, and students' internet addiction scores ($p < 0.05$).

The findings of the study emphasize that Internet addiction is directly proportional to health problems but it needs to be supported by more specific researches to be interpreted directly.

Key words: Internet addiction, secondary school students, parents, the internet and health

KAYNAKLAR

1. Greenfield P, Yan Z. Children, Adolescents, And The İnternet: A New Field Of İnquiry İn Developmental Psychology. *Developmental Psychology* 2006; 42(3): 391–394.
2. Çetin AB. Ergenlerin İnternet ve Problemlı İnternet Kullanım Davranışlarının Bazı Psiko-Sosyal Özellikler Açısından İncelenmesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eskişehir 2014.
3. Ersoy A, Yaşar ř. İlköğretim 4, ve 5. Sınıf Öğrencilerinin İnternet Kullanma Durumları, Tez Özeti, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir 2002.
4. Ceyhan E, Ceyhan AA. An İnterigation Of Problematic İnternet Usage Behaviors On Turkish University Students. 7th International Educational Technology Conference. Proceedings Of IETC2007, North Cyprus: Near East University, 03-05 May 2007: 115-120.
5. şahin M. İlköğretim Okulu Öğrencilerindeki İnternet Bağımlılığı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Yönetimi ve Denetimi Ana Bilim Dalı, İstanbul 2011.
6. İnternet World Statts, (2014). Erişim adresi: <http://www.internetworldstats.com/stats.htm>. Erişim Tarihi: 20 Kasım 2014.
7. Yurttaş OG. İnternet Kullanım Alışkanlıkları Açısından İlköğretim 5.-6.-7-8. Sınıf Öğrencilerinin Durumu - İnternet Kullanımı İle İlgili Ailelerin Değerlendirmeleri, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2013.
8. Türkiye İstatistikler Kurumu İstatistiklerle Çocuk 2013. Ankara/2014. file:///C:/Users/Pc/Downloads/1511439771192202840.pdf. Erişim Tarihi: 17 Kasım 2014.
9. Akbulut Y. Çocuk ve Ergenlerde Bilgisayar ve İnternet Kullanımının Gelişimsel Sonuçları. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 2012; 3: 2: 53-68.
10. Goldberg I. Goldberg's message, Retrieved 1996 from <http://www.usr.rider.edu/~suler/psycyber/supportgp.html>.

11. Olcay N, Hülya G, Andrzej F. ve ark. Türk Çocuklarında Vücut Ağırlığı, Boy Uzunluğu, Baş Çevresi ve Vücut Kitle İndeksi Referans Değerleri. Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi 2008; 51: 1-14.
12. Young KS. Psychology of Computer Use: XI. Addictive Use of The Internet: A Case That Breaks The Stereotype. Psychological Reports 1996; 79: 899-902.
13. Esen KB. Çeşitli Değişkenlere Göre Ergenlerde İnternet Bağımlılığının Yordanması. e-Journal of New World Sciences Academy Education Sciences 2009; 4(4): 1331-1340.
14. Gunnell DJ, Smith GD, Frankel SJ. Et al. Socioeconomic And Dietary Influences On Leg Length And Trunk Length İn Childhood: Areanalysis Of The Carnegie (Boyd Orr) Survey Of Diet And Health İn Prewar Britain, Paediatric and Perinatal Epidemiology 1998; 12: 96-113.
15. Kim JS. Chun BC. Association Of Internet Addiction With Health Promotion Lifestyle Profile And Perceived Health Status İn Adolescents. Journal Of Preventive Medicine And Public Health = Yebang Uihakhoe Chi 2005; 38(1): 53-60.
16. Choi K, Son H, Park M et al. 'Internet Overuse And Excessive Daytime Sleepiness İn Adolescents'. Psychiatry and Clinical Neurosciences 2009; 63(4): 455-462.
17. Lam LT, Peng ZW, Mai JC, Jing J. Factors Associated With Internet Addiction Among Adolescents', Cyberpsychology and Behavior 2009; 12(5): 551-555.
18. Şahin C, Korkmaz Ö. İnternet Bağımlılığı Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması. Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi 2011; 32.
19. Öztürk GD, Bıkmaz FH. İlköğretim Programlarında Sağlık Bilinci. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi 2007; 40:215-242.
20. Varol KY ve İmamoğlu AF. Türk Ve İngiliz Eğitim Sistemlerine İlişkin Sayısal Verilerin Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi. Journal of Research in Education and Teaching 2014; 3 (1): 2146-9199
21. Akay H. Gülay, Çocuk Gelişimi, Esin Yayınları, İstanbul, 2000
22. T.C. Milli Eğitim Bakanlığı MEGEP, Çocuk Gelişimi ve Eğitimi, Ankara 2009.

http://megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller_pdf/Geli%C5%9Fim.pdf Erişim Tarihi: 10/10/2016 saat: 21:00

23. Yaşare AA. 3-18 Yaş Grubu Çocuk ve Gençlerin İnteraktif İletişim Araçlarını Kullanma Alışkanlıklarının Değerlendirilmesi. The Turkish Online Journal Of Educational Technology 2005; 4(4):1303-6521.
24. Wanajak K. Internet Use And Its Impact On Secondary School Students In Chiang Mai, Thailand. Faculty of Computing, Health and Science Edith Cowan University 2011: 220-228
25. Sun P et al. 'Internet Accessibility and Usage among Urban Adolescents in Southern California: Implications for Web-Based Health Research'. CyberPsychology and Behavior 2005; 8(5): 441-453.
26. Shek DTL, Yu L. 'Family Functioning, Positive Youth Development, and İnternet Addiction İn Junior Secondary School Students: Structural Equation Modeling Using AMOS', International Journal on Disability and Human Development 2014; 13(2): 227-238.
27. Günel A, Turhal Ç, İmal N. İlköğretim Öğrencileri Arasında İnternet Kullanımının İncelenmesine Yönelik Anket Çalışması. Emo Bilimsel Dergisi 2012; 2(4). Erişim: http://www.emo.org.tr/ekler/a3ab9ab93998aad_ek.pdf. Erişim Tarihi: 15Aralık2014 saat:18:00.
28. Biçer U. Sosyal Beceri Eğitiminin Ortaokul Öğrencilerindeki İnternet Bağımlılığı Düzeyine Etkisi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Adana 2014.
29. Seçginli S, Erdoğan S, Demirezen E. Okul Sağlığı Tarama Programı: Bir Pilot Çalışma. Sted. 2004; 13(12): 462
30. Demir E. Birey ve Aile Yaşamına İlişkin Konularda İnternet Kullanımının Etkisinin Belirlenmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara 2006.
31. Bostan N. Hemşirelerin Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışlarını Etkileyen Faktörler, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, İzmir 2013.

32. Günüç S. İnternet Bağımlılık Ölçeğinin Geliştirilmesi ve Bazı Demografik Değişkenler İle İnternet Bağımlılığı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Van 2009.
33. Ögel K. İnternet Bağımlılığı. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2012
34. Çağıltay K. Herkes İçin İnternet, Tubitak-Odtü Yayınları, Ankara 1994
35. Akgül M. İnternet Yaşamdır!, İnternet Haftası Açılış Konuşması, s 10-1, 9-22 Nisan 2007, Samsun.
36. Türkiye İstatistik Kurumu. Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması,(18660). Haber Bülteni, Ankara 2015.
37. Tanrıverdi S. Ortaöğretim Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı İle Algılanan Sosyal Destek Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Van 2012.
38. Balta ÇÖ, Horzum BM. Web Tabanlı Öğretim Ortamındaki Öğrencilerin İnternet Bağımlılığını Etkileyen Faktörler. Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 2008; 41(1): 187-205.
39. Çalışgan H. İlköğretim Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı Ve Siber Zorbalık, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Denetimi Anabilim Dalı, İstanbul 2013.
40. Ceyhan E, Ceyhan AA ve Gürcan A. Problemler İnternet Kullanımı Ölçeği'nin geçerlik ve güvenirlik çalışmaları. Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi 2007; 7: 387-416.
41. Çetinkaya M. İlköğretim Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığının İncelenmesi, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir 2013.
42. (http://www.internetbagimliliği.info/gelisim_internet_bagimliliği.asp)
43. Dinç M. İnternet Bağımlılığı. Ferfir Eğitim ve Yayıncılık İstanbul 2010.
44. Taçyıldız O. Lise Öğrencilerinin İnternet Bağımlılığı Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre Yordanması, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir 2010.

45. Young K. Cognitive Behavior Therapy with Internet Addicts: Treatment Outcomes and Implications. *CyberPsychology & Behavior*. October 2007; 10(5): 671-679.
46. Goldberg, L. R. A broad-bandwidth, public domain, personality inventory measuring the lower-level facets of several Wve-factor models. In I Mervielde, I. Deary, F. De Fruyt, & F. Ostendorf (Eds.), *Personality psychology in Europe*. Tilburg, The Netherlands: Tilburg University Press 1999; 7: 7–28.
47. Beard K. W, Wolf E. M. Modification in the proposed diagnostic criteria for internet addiction. *Cyber Psychology and Behavior* 2001;4 (3): 377-380.
48. Öztürk Ö, Odabaşoğlu G, Eraslan D, Genç Y. ve Kalyoncu, A. İnternet bağımlılığı: Kliniği ve tedavisi. *Bağımlılık Dergisi* 2007; 8(1): 36-41.
49. Young, K. Internet Addiction: The Emergence Of A New Clinical Disorder. *Cyberpsychology&Behavior* 1998; 1(3): 237–244.
50. Young K. *Innovations in Clinical Practice (Volume 17)* by L. VandeCreek & T. L. Jackson (Ed.), Sarasota, FL: Professional Resource Press. 1999.
51. Shapira NA, Lessig MC, Goldsmith TD ve ark. Problematic internet use: proposed classification and diagnostic criteria. *Depress Anxiety* 2003; 17: 207-216.
52. Aslan S. Akademisyenlerde internet bağımlılık düzeyleri ve buna bağlı oluşabilecek sağlık sorunları arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi, Halk Sağlığı Hemşireliği, Malatya 2011.
53. Yılmaz S. İnternet ve İnternet Kafelerin İlk ve Orta Öğretim Öğrencilerine Etkileri (İstanbul Örneği), Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Sakarya 2006.
54. Altuğ M, Ersöz F, Gencer C. Ortaöğretim Öğrencilerinin Hayatında Bilgisayarın Yeri. *Bilişim Teknolojileri Dergisi* 2001; 4(1): 19-28.
55. Akbulut AB, Yılmazel G. Ergen Yaş Grubunda İnternet Bağımlılığı Düzeyinin Belirlenmesi, 15.Ulusal Halk Sağlığı Kongresi Bildiri Kitabı, 368-371, 2-6 Ekim 2016, Bursa
56. Yücel N. Ergenlerin Akran İlişkileri ve Yalnızlık Düzeylerinde Evde İnternet Kullanımının Etkisinin İncelenmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara 2009.

57. Çelen FK, Çelik A, Seferoğlu SS. Çocukların İnternet Kullanımları Ve Onları Bekleyen Çevrim-İçi Riskler, Sözlü Bildiri, 2-4 Şubat İnönü Üniversitesi, Malatya 2011.
58. Altın F. İnternet Kullanımının Gençlere Etkisi Kastamonu İli Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara 2006.
59. Tuncer N. İnternet: Çocuklar ve Yasalar. [Çevrimiçi sürüm]. Türk Kütüphaneciliği Dergisi 2001; 15(4): 427-435.
60. Doruk D. Öğrenme İsteksizliğinin İnternet Kullanımıyla İlişkilendirilmesi (Ergen Boyutunda), Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2007.
61. Çalık D, Çınar ÖP. Geçmişten Günümüze Bilgi Yaklaşımları Bilgi Toplumu Ve İnternet XIV. Türkiye'de İnternet Konferansı, 12-13 Bilgi Üniversitesi, İstanbul Aralık 2009.
62. Üneri ÖŞ, Tanıdır C. Bir Grup Lise Öğrencisinde İnternet Bağımlılığı Değerlendirmesi: Kesitsel Bir Çalışma. [Çevrimiçi Sürüm]. Düşünen Adam Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi 2011; 24: 265-272.
63. Kayıkçı S. Spor Yapan ya da Yapmayan Lise Öğrencilerinin İnternete Yönelik Tutumlarının İncelenmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karedeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon 2007.
64. Kelleci M. İnternet, Cep Telefonu, Bilgisayar Oyunlarının Çocuk Ve Gençlerin Ruh Sağlığına Etkileri. [Çevrimiçi sürüm]. TAF Preventive Medicine Bulletin 2008; 7(3): 253-256.
65. Cömert IT, Ögel K. İstanbul Örneğinde İnternet ve Bilgisayar Bağımlılığının Yaygınlığı ve Farklı Etkenlerle İlişkisi, Türkiye Klinikleri: J. Foren Med 2009; 6(1): 9-16.
66. Cengizhan C. Öğrencilerin Bilgisayar ve İnternet Kullanımında Yeni Bir Boyut: Bağımlılık. Eğitim Bilimleri Dergisi 2005; 22: 83-98.
67. Ceyhan E, Ceyhan AA. Çocuk ve Ergenlerde Bilgisayar İnternet Kullanımının Gelişimsel Sonuçları. Abdullah Kuzu (Ed). Bilgisayar II içinde (165-188). Açıköğretim Fakültesi Yayınları, Eskişehir 2011.

68. Shields MK, Behrman RE. Children And Computer Technology: Analysis And Recommendations. [Çevrimiçi sürüm]. The Future of Children 2000; 10(2):4-30.
69. Flisher C. Getting Plugged In: An Overview Of İnternet Addiction. [Çevrimiçi sürüm]. Journal of Paediatrics and Child Health 2010; 46: 557-559.
70. Aktaş A, Arnas Y. 3-18 Yaş Grubu Çocuk ve Gençlerin İnteraktif İletişim Araçlarını Kullanma Alışkanlıklarının Değerlendirilmesi. Turkish Online Journal of Educational Technology 2005; 4(4): 59-66.
71. Gündoğdu D. İlköğretim Öğrencilerinin İnternet Kullanım Düzeyleri Ve Amaçları, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ 2006.
72. Healy B, Levin E, Perrin K. Et al. Prolonged Work- and Computer-Related Seated Immobility and Risk of Venous Thromboembolism. [Çevrimiçi sürüm]. J R Soc Med 2010; 103: 447-454.
73. Demir P, Çırak Y, Dalkılıç M. Ve ark. İlkokul Çocuklarında Çanta Taşıma, Bilgisayar Kullanma Alışkanlığı ve Postür. Ankara Medikal Journal 2012; 12: 4.
74. Larwin KH, Larwin DA. Decreasing Excessive Media Usage While Increasing Physical Activity: A Single-Subject Research Study. [Çevrimiçi sürüm]. Behavior Modification 2008; 32(6): 938-956.
75. Cao H, Sun Y, Wan Y. et al. Problematic İnternet Use İn Chinese Adolescents And Its Relation To Psychosomatic Symptoms And Life Satisfaction. BMC Public Health 2011; 11: 802-808.
76. Yang CK, Choe BM, Baity M et al. SCL-90-R and 16PF Profiles Of Senior High School Students With Excessive İnternet Use. [Çevrimiçi sürüm]. CanJPsychiatry 2005; 50(7): 407-414.
77. Çalık D, Çınar ÖP. Geçmişten Günümüze Bilgi Yaklaşımları Bilgi Toplumu Ve İnternet XIV. Türkiye'de İnternet Konferansı, 12-13 Bilgi Üniversitesi, İstanbul Aralık 2009.
78. Yoo HJ, Cho SC, Ha J. et al. Attention Deficit Hyperactivity Symptoms And İnternet Addiction. [Çevrimiçi sürüm]. Psychiatry and Clinical Neurosciences 2004; 58(5): 487-494.

79. Canbek G, Sağıroğlu Ő. Çocukların ve Gençlerin Bilgisayar ve İnternet Güvenliği. Politeknik Dergisi 2007; 10: 33-39.
80. Subrahmanyam K, Smahel D. Internet use and well-being: Physical and psychological effects. Digital Youth içinde (). Springer New York. 2011: 123-142.
81. Numanoğlu G, Bayır Ő. İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Sınıf Düzeylerine Göre İnternet Kullanımları. [Çevrimiçi sürüm]. Türk Eğitim Bilimleri Dergisi 2012; 10(2): 295-323.
82. Smahel D, Brown BB, Blinka L. Associations Between Online Friendship And Internet Addiction Among Adolescents And Emerging Adults. [Çevrimiçi sürüm]. Developmental Psychology 2012; 48: 1-28.
83. Koçoğlu D. Kapsamlı Okul Sağlığı Hemşireliği Hizmetlerinin Öğrencilerin Akademik Performansına Etkisinin Değerlendirilmesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara 2011.
84. Ayaz S. İlköğretim Öđretmenlerinin Okul Sağlığı HemŐireliđine İlişkin Görüşleri. Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakóltesi Dergisi 2014; 42–52.
85. Sağlık Bakanlığı. (2008). Okul Sağlığı Hizmetleri Genelgesi Sağlık Bakanlığı Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü. Retrieved 20.08.2016. from <http://www.saglik.gov.tr/TR/belge/1-7313/eski2yeni.html>
86. Kahraman, N. Okul Sağlığında Mevzuat, Örgütlenme, Mevcut Durum, 1.Ulusal Okul Sağlığı Sempozyumu Bildiri Özet Kitabı, Mersin 2010: 1-5.
87. Kocoğlu Z, Özek Y ve Kesli Y. Blended Learning: Investigating İts Potential In An English Language Teacher Training Program. Australasian Journal Of Educational Technology 2011; 27(7): 1124-1134.
88. Gündüz S, Albayrak HM. Okul Sağlığında Neredeyiz?, Ankara Med J 2014; 14(1): 29-33.
89. Sümbüloğlu K. ve Sümbüloğlu V. (2004) Araştırma Yöntemleri.Hatipoğlu . Ankara.

90. Toraman M. İnternet Bağımlılığı ve Sosyal Ağ Bağımlılığının Ortaöğretim Öğrencilerinin Akademik Başarılarıyla İlişkinin İncelenmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi, Elazığ 2013.
91. Doğan A. İnternet Bağımlılığı Yaygınlığı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Aile Eğitimi ve Danışmanlığı Anabilim Dalı Aile Eğitimi ve Danışmanlığı Programı, İzmir 2014.
92. Gencer SL. Ortaöğretim Öğrencilerinin İnternet Bağımlılık Durumlarının İnternet Kullanım Profilleri ve Demografik Özelliklere Göre Farklılıklarının İncelenmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Teknoloji Bilimleri Anabilim Dalı, Isparta 2011.
93. Bayraktar F. İnternet Kullanımının Ergen Gelişimindeki Rolü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı, İzmir 2001.
94. Eşgi N. Aile Çocuk internet Bağımlılık Ölçeği'nin Türkçeye Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. Kastamonu Eğitim Dergisi 2014; 22(2): 807-839.
95. Budak C. Ortaokul Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı, Obezite Prevelansı ve Fiziksel Aktivite Katılım Düzeylerinin İncelenmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Muğla 2016.
96. Kılınç M. Doğan A. Ortaokul 7. ve 8. Sınıf Öğrencilerinin İnternet Bağımlılığı İle Biliş Üstü Farkındalıklarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Türkc 2014; 9(5): 1385-1396.
97. Çevik BG ve Çelikkaleli Ö. Ergenlerin arkadaş bağlılığı ve internet bağımlılığının cinsiyet, ebeveyn tutumu ve anne baba eğitim düzeylerine göre incelenmesi. Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 2010; 19: (3): 225-240.

98. Ayas T, Horzum MB. İlköğretim Öğrencilerinin İnternet Bağımlılığı ve Aile İnternet Tutumu. Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi 2013; 4(39): 46-57.
99. Balcı Ş. Gülnar, B. Üniversite Öğrencileri Arasında İnternet Bağımlılığı ve İnternet Bağımlılarının Profili, Selçuk İletişim 2009; 6(1): 5-22.
100. Park, S.K., Kim J.Y., Cho, C.B. Prevalence of İnternet Addiction and Correlations With Family Factors Among South Korean Adolescents, Adolescence 2008; 4(172): 895-909
101. DiNicola D M. Pathological İnternet Use Among College Students: The Prevalence of Pathological İnternet Use and Its Correlates. A Dissertation Presented to The Faculty of the College of Education of Ohio University, In Partial Fulfillment of The Requirements for The Degree Doctor of Philosophy, March, 2004.
102. Gökçearslan Ş, Günbatar MS. Ortaöğretim Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı. Eğitim Teknolojisi Kuram Ve Uygulama 2012; 2: 2.
103. Elmas O, Kete S, Hızlısoy SS, Kumral NH. Teknolojik Cihaz Kullanım Alışkanlıklarının Okul Başarısı Üzerine Etkisi. SDÜ Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi 2015; 6(2).
104. Anderson KJ. İnternet Use Among College Students: An Exploratory Study. Journal of American College Health 2001; 50(1): 21-26.
105. Wu, Y.T. ve Tsai, C.C. (2006). University Students İnternet Attitudes and İnternet Self-Efficacy: A Study At Three Universities in Taiwan. Cyberpsychology and Behavior. 9 (4): 441- 450.
106. Noyan ve ark. Akıllı Telefon Bağımlılığı Ölçeğinin Kısa Formunun Üniversite Öğrencilerinde Türkçe Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalışması. Anadolu Psikiyatri Dergisi 2015; 16(Özel sayı.1):73-81.
107. Yen CF, Tang TC, Yen JY, Lin HC, Huang CF, Liu SC, Ko CH. Symptoms of problematic cellular phone use, functional impairment and its association with depression among adolescents in southern Taiwan. J Adolesc 2009; 32: 863-873.

108. Siomos KE, Dafouli ED, Braimiotis DA, Mouzas OD, Angelopoulos NV. Internet Addiction Among Greek Adolescent Students. *Cyberpsychology and Behavior* 2008; 11(6): 653-657.
109. Aslanbay Y, Aslanbay M ve Çobanoğlu E. Internet addiction among Turkish young consumers. *Young Consumers* 2009; 10(1): 60-70.
110. Özcan NK, Buzlu S. Problemlı İnternet Kullanımının Belirlemede Yardımcı Bir Araç: “İnternette Bilişsel Durum Ölçeği'nin Üniversite Öğrencilerinde Geçerlik ve Güvenilirliği”. *Bağımlılık Dergisi* 2005; 6(1): 19- 26.
111. Ata EE, Akpınar Ş, Kelleci M. Üniversite Öğrencilerinin Problemlı İnternet Kullanımı ile Öfke İfade Tarzları Arasındaki İlişki. *Taf Preventive Medicine Bulletin* 2011; 10(4): 473-480.
112. Morahan Martin J. Schumacher P. Incidence and Correlates of Pathological Internet Use Among College Students. *Computers in Human Behavior* 2000; 16(1): 13- 29.
113. Yang SC ve Tung CJ. Comparison of internet addicts and nonaddicts in Taiwanese high school. *Computers İn Human Behavior* 2007; 23: 79–96.
114. Lee S, Chae MA. Children'S Internet Use İn A Family Context: Influence On Family Relationships and Parental Mediation. *Cyberpsychology & Behavior* 2007; 10(5): 640-644.
115. Shih SR. Network Characteristics Of The Virtual World And İts İncidence On The Young. *Student Counseling Bimonthly* 2003; 89: 80-89.
116. Madell D, Muncer S. Gender Differences İn The Use Of The İnternet By English Secondary School Children. *Social Psychology of Education* 2004; 7:229-51. <http://dx.doi.org/10.1023/B:SPOE.0000018552.85903.4d>
117. Dal NE, Dal V. Kişilik Özellikleri ve Sosyal Ağ Sitesi Kullanım Alışkanlıkları: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 2012; 6(11):144-162.
118. Thadani D, Cheung C. Exploring The Role Of Online Social Network Dependency İn Habit Formation. 17. Online Communities And Digital Collaborations. *ICIS 2011 Proceedings*. 34. Erişim Tarihi:01/05/2016 <http://aisel.aisnet.org/icis2011/proceedings/onlinecommunity/34>

119. Jacobs K, Baker NA. The Association Between Children's Computer Use And Musculoskeletal Discomfort Work. 2002; 18: 221-226
120. Sevindik F. Fırat Üniversitesi Öğrencilerinde Problemlı İnternet Kullanımı ve Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışlarının Belirlenmesi, Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Malatya 2011.
121. Sunny SJ and Tsai CC. Sensation seeking and internet dependence of Taiwanese high school adolescents. Computers in Human Behavior 2002; 18(4): 411-426.
122. Gür K, Şişman NF, Şener N, Çetindağ Z. Internet Addiction In Turkish Adolescents And Their Postponed Activities of Daily Living. Journal of Health Sciences of Kocaeli University January 2016; 2(1): 32-38.
123. Kautiainen S, Koivusilta L, Lintonen T, Virtanen SM ve Rimpelä A. Use of information and communication technology and prevalence of overweight and obesity among adolescents. International Journal of Obesity 2005; 29(8): 925-933.
124. Kuzu A, Odabaşı F, Erişti SD, Kabakçı I, Kurt AA, Akbulut Y, Dursun ÖÖ, Kıyıcı M ve Şendağ S. İnternet kullanımı ve aile. Ankara: T. C. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü Bilim Serisi 2008: 133.
125. Mbaye I, Fall MC, Sagnon A, Sow ML. Survey of Pathology Associated With The Use of Video Display Terminals. Dakar Med 1998; 43: 37-40.
126. Çam HH. Adölesanlarda İnternet Bağımlılığı Prevalansı İle Psikopatolojik Semptomlar ve Obezite Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Sivas 2014.
127. Aktepe E, DüNDAR NO, Soyöz Ö, Sönmez Y. Possible Internet Addiction In High School Students In The City Center Of Isparta and Associated Factors: A Cross-Sectional Study. The Turkish Journal of Pediatrics 2013; 55(4): 417-425.
128. Kim Y. Et Al. The Effects of Internet Addiction on the Lifestyle and Dietary Behavior Of Korean Adolescents, Nutrition Research and Practice 2010; 4(1): 51-57.

129. Çelik BÇ. Üniversite Öğrencilerinin Problemlı İnternet Kullanımlarının Akademik Öz-Yeterlik, Akademik Erteleme ve Yeme Tutumları İle İlgisi. e-Journal of New World Sciences Academy 2012; 7(1): 345-352
130. Yıldız Ü. Üniversite Öğrencilerinde Obezite Oluşumunda İnternet Bağımlılığının Etkisinin Saptanması, Tıpta Uzmanlık Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir 2014.
131. Ulutaş PA, Atla P, Say AZ ve Erdal S. Okul Çağındaki 6-18 Yaş Arası Çocuklarda Obezite Oluşumunu Etkileyen Faktörlerin Araştırılması. Zeynep Kamil Tıp Bülteni 2014; 45: 192-96.

EKLER

Ek 1. Kişisel Bilgi Formu

Sevgili öğrenciler,

Bu çalışma, ortaokul öğrencilerinin internet kullanım durumlarını aile ve çocuğa göre değerlendirmek ve sağlık davranışlarıyla ilişkisini belirlemek amacıyla yapılmaktadır. Sizden her maddeyi dikkatli bir şekilde okuyarak, kendinize en uygun seçeneği işaretlemeniz beklenmektedir. Cevaplarınız bilimsel bir araştırma amacıyla kullanılacak ve bilgiler gizli tutulacaktır. Yardımcı olduğunuz ve içtenlikle yanıtladığınız için teşekkürler.

Nazife KAPLAN

İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü
Yükseklisans Öğrencisi

Ad ve Soyad:

1. Okulun Adı:

2. Öğrenim şekli: 1. () Sabahcı 2. () Öğlenci 3. () Tüm gün

3. Cinsiyet: 1. () Kız 2. () Erkek

4. Sınıf:.....

5. Yaş:..... Doğum yılı:.....

6. Boy:.....

7. Kilo:.....

8. Mevcut bir hastalığınız var mı?

1.() Hayır 2.() Evet Evet ise hastalığınız nedir yazınız?.....

9. Sürekli kullandığınız ilaçlar var mı? 1. () Hayır 2. () Evet

Evet ise neler kullanıyorsunuz yazınız.....

10. Gözlük kullanıyor musunuz? 1.() Hayır 2.() Evet

Evet ise ne zamandır gözlük kullanıyorsunuz.....

11. Size göre okul başarı durumunuz nasıl? 1. () Düşük 2. () Orta 3. () İyi 4. () Pekiyi

12. Boş zamanlarınızı değerlendirmede aşağıdaki aktivitelerden en çok hangisini yaparsınız? En çok yaptığınızdan başlayarak 1'den 5'e kadar numaralandırınız?

() Spor yapmak () Bilgisayar/internet kullanmak

() Kitap Okumak () Müzik dinlemek

() Resim yapmak

13. Size ait cep telefonunuz var mı? 1.() Yok 2.() Var

Cep telefonunuz varsa telefonunuzun internet bağlantısı var mı? 1.() Yok 2.() Var

14. Evinizde bilgisayarınız var mı? 1.() Yok 2.() Var

Bilgisayarınız var ise internet bağlantınız var mı? 1.() Yok 2.() Var

15. İnterneti en çok kullandığınız yere göre 1'den 4'e kadar numaralandırınız?
 () İnternet Kafe
 () Ev
 () Okul
 () Arkadaşın evi
16. İnterneti kaç yıldır kullanıyorsunuz, yazınız.....
17. Günde ortalama kaç saat internete giriyorsunuz yazınız.....
18. İnternet kullanırken anne-babanız (veya diğerleri) sizi denetler mi?
 1.() Hayır 2.() Evet
19. İnterneti kullanım amacınıza göre 1'den 7'e kadar numaralandırınız.
 () Ödev hazırlamak
 () Film -MP3 müzik indirmek
 () Chat yapmak
 () Oyun oynamak
 () Sosyal paylaşım sitelerine girmek
 () Webde sörf yapmak
 () Alışveriş yapmak
20. Sahip olduğunuz sosyal ağları işaretleyiniz?
 () Facebook
 () Twitter
 () İnstagram
 () Hotmail/ gmail
 () Diğer açıklayınız
21. İnternet kullanımına bağlı kişisel hijyeninizde (banyo yapma, diş fırçalama gibi) aksaklıklar oluyor mu? 1.() Hayır 2.() Bazen 3.() Evet
22. Düzenli olarak yaptığınız fiziksel aktivite (yürüme, koşu, bisiklet sürme, futbol oynama, ip atlama vb.) var mı? 1.() Hayır 2.() Evet
 Cevabınız evet ise hangi sıklıkta yapıyorsunuz?
 1. () Her gün
 2. () Haftada iki – üç gün
 3. () Haftada bir gün
 4. () Ayda bir gün
23. Fiziksel aktivite uygulamalarınızı (spor yapma, yürüyüşe çıkma vb gibi) internet kullanırken aksatıyor musunuz? 1.() Hayır 2.() Evet
24. Son zamanlarda baş ağrınız oluyor mu? 1.() Hayır 2.() Evet
 Cevabınız evet ise ne sıklıkla başınız ağrıyor?
 1. () Her gün
 2. () Haftada iki –üç gün
 3. () Haftada bir gün
 4. () Ayda bir gün

25. Son zamanlarda bel-sırt ağrınız oluyor mu? 1.() Hayır 2.() Evet
Cevabınız evet ise ne gibi ne sıklıkla bel-sırt ağrınız oluyor?
1. () Her gün
2. () Haftada iki –üç gün
3. () Haftada bir gün
4. () Ayda bir gün
26. Son zamanlarda el- kol -bilek ağrınız oluyor mu? 1.()Hayır 2.() Evet
Cevabınız evet ise ne sıklıkla el- kol -bilek ağrınız oluyor?
1. () Hergün
2. () Haftada iki –üç gün
3. () Haftada bir gün
4. () Ayda bir gün
27. Son zamanlarda göz ağrınız/kaşıntınız oldu mu? 1. () Hayır 2.() Evet
28. İnternet kullanırken yiyecek tüketiyor musunuz? 1.() Hayır 2.() Evet
Cevabınız, evet ise genellikle neler yiyorsunuz? yazınız.
29. Günde kaç öğün yemek yiyorsunuz?
() 2 Öğün () 3 Öğün () 4 Öğün () 5 Öğün ve daha fazla
30. Yemek saatleriniz düzenli midir? 1.() Hayır 2.() Evet
31. İnternet kullandığınız zamanlarda öğün atlar mısınız? 1.() Hayır 2.() Evet
32. Son zamanlarda uyku düzeniniz nasıl? 1. () Kötü 2.() Orta 3.() İyi
33. Akşam saat kaçta uyuyorsunuz yazınız.....
34. Toplam kaç saat uyuyorsunuz yazınız.....

Teşekkürler☺

Ek 2. İnternet Bağımlılık Ölçeği

No	Lütfen aşağıdaki soruları size en yakın olan şıkki işaretleyerek cevaplayınız.	Hiçbir zaman	Çok az	Arada sırada	Sık	Çok sık	Her zaman
1	Planladığınızdan daha çok süre internette kalıyor musunuz?						
2	İnternette daha uzun süre kalmak için günlük işlerinizi ihmal eder misiniz?						
3	Arkadaşlarınızla birlikte olmak yerine interneti tercih eder misiniz?						
4	İnternet kullanıcıları ile ne sıklıkla yeni ilişkiler kurarsınız?						
5	Yakın çevrenizdeki insanlar (aile, akraba) sizin internette harcadığınız zamanın fazlalığından şikayet ederler mi?						
6	İnternette harcadığınız zamandan dolayı okul yaşamınız ne sıklıkta olumsuz etkilenir?						
7	Bir işe başlamadan önce ne sıklıkla e-postanızı (e-mail) kontrol edersiniz?						
8	Okuldaki başarınız ve verimliliğiniz internet kullanımınızdan ne sıklıkla olumsuz yönde etkilenir?						
9	Herhangi biri internette ne yaptığınızı sorduğunda ne sıklıkla kendinizi savunur veya ne yaptığınızı gizlersiniz?						
10	Hayatınız hakkında sizi rahatsız eden düşünceleri dağıtmak için ne sıklıkla internete girersiniz?						
11	İnternete girmek için sabırsızlanır mısınız?						
12	İnternetsiz hayatın sıkıcı, boş ve eğlencesiz olacağını ne sıklıkla düşünürsünüz?						
13	Biri sizi internet ortamında rahatsız ettiğinde ne sıklıkla kırıncı konuşur, bağırır veya kızgın davranışlar gösterirsiniz?						
14	Gece geç saatlerde internet kullanmaktan ötürü ne sıklıkta uykusuz kalırsınız?						
15	İnternette olmadığınız zamanlarda ne sıklıkla interneti düşünür veya internete girmeyi hayal edersiniz?						
16	İnternet ortamında kendinizi ne sıklıkla "yalnızca birkaç dakika daha " derken bulursunuz?						
17	İnternette harcadığınız zamanın miktarını ne sıklıkla azaltmaya çalışıyor ama başarısız oluyorsunuz?						
18	İnternette kaldığınız süreyi ne sıklıkla başkalarından gizlemeye çalışırsınız?						
19	Başkalarıyla gezmek yerine internette daha fazla zaman geçirmeyi ne sıklıkla tercih edersiniz?						
20	İnternette olmadığınızda ne sıklıkla kendinizi çökmüş, aksi veya sinirli hissedip, internete girince rahatlırsınız?						

Ek 3. Aile Kişisel Bilgi Formu

Değerli anne ve babalar,

Bu çalışma, ortaöğretim öğrencilerinin internet kullanım durumlarını aile ve çocuğa göre değerlendirmek ve sağlık davranışlarıyla ilişkisini belirlemek amaçlı yapılmaktadır. Sizden her maddeyi dikkatli bir şekilde okuyarak, kendinize en uygun seçeneği işaretlemeniz beklenmektedir. Cevaplarınız bilimsel bir araştırma amacıyla kullanılacak ve bilgiler gizli tutulacaktır. Cevapladıktan sonra size verilen zarf ile kapalı bir şekilde öğrencinizle geri göndermeniz gerekmektedir. Yardımcı olduğunuz ve içtenlikle yanıtladığınız için teşekkür ederim .

Nazife KAPLAN

İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sağlık

Bilimleri Enstitüsü

Yüksek Lisans Öğrencisi

Adınız ve Soyadınız:

Öğrencinin adı ve soyadı:

1. Annenin eğitim durumu?
 1. () Okur- Yazar değil
 2. () Okur- Yazar
 3. () İlkokul mezunu
 4. () Ortaokul mezunu
 5. () Lise mezunu
 6. () Üniversite mezunu
2. Babanın eğitim durumu?
 1. () Okur- Yazar değil
 2. () Okur- Yazar
 3. () İlkokul mezunu
 4. () Ortaokul mezunu
 5. () Lise mezunu
 6. () Üniversite mezunu
3. Anne işi
 1. () Çalışmıyor
 2. () Ev Hanımı
 3. () Memur
 4. () İşçi
 5. () Serbest Meslek/ Esnaf
 6. () Emekli
 7. () Diğer yazınız.....
4. Babanın işi
 1. () Çalışmıyor

2. () Emekli
 3. () Memur
 4. () İşçi
 5. () Serbest Meslek/ Esnaf
 6. () Diğer yazınız.....
5. Anne ve babanın birliktelik durumu
1. () Birlikte yaşıyor
 2. () Anne ölü
 3. () Baba ölü
 4. () Anne- baba boşandı/ayrı yaşıyor
6. Kaç çocuğunuz var (bu çocuk dahil) yazınız
.....

Teşekkürler☺

Ek 4. Aile- Çocuk İnternet Bağımlılık Ölçeği

Aşağıdaki her bir maddeyi okuyarak, bu madde sizin için her zaman doğru ise ‘‘Devamlı’’, hiçbir zaman doğru değilse ‘‘Hiçbir zaman’’ olacak şekilde işaretleme yapınız. Lütfen her bir maddeyi okuyunuz ve doğru bir şekilde cevaplayınız.		Uygun Değil	Nadiren	Ara Sıra	Çoğunlukla	Çok Sık	Devamlı
1	Hangi sıklıkla çocuğunuz aile üyeleri ile vakit geçirmek yerine internette zaman harcamayı tercih eder?						
2	Hangi sıklıkla çocuğunuz internette zaman harcamak için günlük ev işlerini ihmal eder?						
3	Hangi sıklıkla çocuğunuz internette ne yaptığını sorduğunuzda savunmacı ya da gizemli olur?						
4	Hangi sıklıkla çocuğunuz interneti kullanmadan öncesine göre yorgun ve bitkin görünür?						
5	Hangi sıklıkla çocuğunuz internetteki kullanıcılarla yeni arkadaşlıklar kurar?						
6	Hangi sıklıkla çocuğunuz odasında yalnız başına bilgisayarda oyun oynayarak zaman geçirir?						
7	Hangi sıklıkla çocuğunuzun internet ortamında harcadığı süreden şikayet edersiniz?						
8	Hangi sıklıkla çocuğunuzun notları internette harcadığı süreden dolayı düşer?						
9	Hangi sıklıkla çocuğunuz interneti keşfettiğinden beri diğer insanlardan uzak durur?						
10	Hangi sıklıkla çocuğunuz internette bağlı kalması için koyduğunuz zaman sınırına uymaz?						
11	Hangi sıklıkla çocuğunuz başka bir şey yapmadan önce e-postasını (e-mail) denetler?						
12	Hangi sıklıkla çocuğunuz internette ne kadar süre kaldığı ile ilgili uyarılarınıza öfke nöbetleri oluşturur?						
13	Hangi sıklıkla çocuğunuz aksini söylemenize rağmen gizlice internete bağlanırken bulursunuz ?						
14	Hangi sıklıkla çocuğunuz internette iken rahatsız edildiğinde kontrolünü kaybeder, bağırır ya da rahatsız olmuş gibi hareketler yapar?						
15	Hangi sıklıkla çocuğunuz internette bağlı değilken internetle ilgili bir şeyler yapar görünür?						
16	Hangi sıklıkla çocuğunuz yapmaktan hoşlandığı hobi ve/veya dışarıda bir etkinlik yapmak yerine internette zaman geçirmeyi seçer?						
17	Hangi sıklıkla çocuğunuz arkadaşları ile birlikte dışarı gitmek yerine internet ortamında zaman geçirmeyi seçer?						
18	Hangi sıklıkla çocuğunuz internetten yeni tanıştığı arkadaşlarından telefon çağrılarını alır?						

Ek 5. Etik Kurul İzni

İZMİR KÂTİP ÇELEBİ
ÜNİVERSİTESİ

İZMİR KÂTİP ÇELEBİ ÜNİVERSİTESİ GİRİŞİMSSEL OLMAYAN KLİNİK ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU KARAR FORMU
(İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Atatürk Eğitim ve Araştırma Hastanesi 35360 Karabağlar / İZMİR
Tel:0 232 245 04 38 --- 0 232 244 44 44 / 1234 Fax: 0 232 245 04 38 E-posta ikcetik2@gmail.com)

Hemşire Nazife KAPLAN
Kamu Hastaneleri Birliği Güney Genel Sekreterliği
Bayındır Devlet Hastanesi

Karar No: 160
Tarih : 13.08.2015

Kamu Hastaneleri Birliği Güney Genel Sekreterliği Bayındır Devlet Hastanesi'nden Hemşire Nazife KAPLAN sorumluluğunda yapılması planlanan "Ortaokul öğrencilerinde internet bağımlılık düzeylerinin sağlık üzerine etkilerinin belirlenmesi" adlı araştırma başvuru dosyası ile ilgili belgeler araştırmanın gerekçe, amaç, yaklaşım ve yöntemleri dikkate alınarak incelenmiş çalışmanın başvuru dosyasında belirtilen merkezlerde gerçekleştirilmesinde etik ve bilimsel sakınca bulunmadığına toplantıya katılan Etik Kurul üyelerinin oy birliği ile karar verilmiştir.

Prof. Dr. Recep SÜTÇÜ
İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi
Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar
Etik Kurulu Başkanı

Ek 6. Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formu

Sizi Nazife Kaplan tarafından yürütülen “Ortaokul Öğrencilerinde İnternet Bağımlılık Düzeylerinin Sağlık Üzerine Etkilerinin Belirlenmesi” başlıklı ankete dayalı bir araştırmaya davet ediyoruz. Çocuklarınız için bu araştırmaya katılıp katılmama kararını vermeden önce, araştırmanın neden ve nasıl yapılacağını bilmeniz gerekmektedir. Bu nedenle bu formun okunup anlaşılması büyük önem taşımaktadır. Aşağıdaki bilgileri dikkatlice okumak için zaman ayırınız. İsterseniz bu bilgileri aileniz ve/veya yakınlarınız ile tartışınız. Eğer anlayamadığınız ve sizin için açık olmayan şeyler varsa, ya da daha fazla bilgi isterseniz bize sorunuz.

Bu anket çalışmasına katılmak tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır. Çalışmaya katılmama hakkına sahiptir. Anketi yanıtlamanız, araştırmaya katılım için onam verdiğiniz biçiminde yorumlanacaktır. Size verilen anket formlarındaki soruları yanıtlarken kimsenin baskısı veya telkini altında olmayın. Bu formlardan elde edilecek bilgiler tamamen araştırma amacı ile kullanılacaktır.

Araştırma Sorumlusu

Nazife KAPLAN

ARAŞTIRMAYLA İLGİLİ BİLGİLER:

Araştırmanın Adı: Ortaokul Öğrencilerinde İnternet Bağımlılık Düzeylerinin Sağlık Üzerine Etkilerinin Belirlenmesi.

Araştırmanın İçeriği: Bu araştırmada, çocukların ve ailelerin görüşleri alınarak ortaokul öğrencilerinde internet bağımlılık düzeyleri ve internet bağımlılık düzeyinin sağlık üzerine etkileri incelenecektir.

Araştırmanın Amacı: Bu çalışma, ortaokul öğrencilerinde internet bağımlılık düzeylerinin sağlık üzerine etkilerinin incelenmesini amaçlamaktadır.

Araştırmanın Öngörülen Süresi: Araştırma bilgilerinin 1 Ekim 2015 ile 31 Aralık 2015 yaklaşık 3 ay içinde toplanması öngörülmektedir. Bu süreçte 1374 öğrenci ve ailesinden veri alınması hedeflenmektedir.

ARAŞTIRMAYA KATILMA İLE BEKLENEN OLASI YARAR(LAR):

Bu araştırmada sizin için beklenen yararlar, günümüz teknoloji çağında çocuklarımızın internet ile olan ilişkilerinin farkına varılması ve internetin olumsuz etkilerini önlemeye yönelik planlanacak girişimlere yön gösterebilecek bir çalışma olmasıdır.

ARAŞTIRMA SÜRESİNCE ÇIKABİLECEK SORUNLAR İÇİN İRTİBAT

Uygulama süresi boyunca araştırma hakkında ek bilgiler almak için aşağıdaki araştırmacı ile irtibat kurabilirsiniz.

Nazife Kaplan Telefon: 0543 872 10 04

Mail: nazkpln@gmail.com

Adres: Bayındır Devlet Hastanesi Bayındır/İzmir

ÇALIŞMAYA KATILMA ONAYI:

Yukarıda yer alan ve araştırmadan önce gönüllüye verilmesi gereken bilgileri gösteren Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formunu kendi anadilimde okudum ya da bana okunmasını sağladım. Bu bilgilerin içeriği ve anlamı, yazılı ve sözlü olarak açıklandı. Aklıma gelen bütün soruları sorma olanağı tanındı ve sorularıma yeterli cevaplar aldım.

Çalışmaya katılmadığım ya da katıldıktan sonra çekildiğim durumda, hiçbir yasal hakkımdan vazgeçmiş olmayacağım. Bu koşullarla, söz konusu araştırmaya hiçbir baskı ve zorlama olmaksızın gönüllü olarak katılmayı kabul ediyorum.

Bu formun imzalı bir kopyası bana verildi.

Gönüllünün Adı- Soyadı:

İmzası:

Velayet ya da vesayet altında bulunanlar için;

Veli ya da Vasinin Adı- Soyadı:

İmzası:

Ek 7. Ölçek İzinleri

16.01.2017 Gmail - internet bağımlılık ölcegi hakkında

 Naz Kaplan <nazkpln@gmail.com>

Internet bağımlılık ölcegi hakkında
2 ileti

Naz Kaplan <nazkpln@gmail.com> 8 Aralık 2016 11:16
Alici: fatih.bayraktar@emu.edu.tr

İyi çalışmalar fatih bey. Tez çalışmamda türkçeye uyarladığınız Young'ın internet bağımlılık ölçeğini kullanmak istiyorum izin vermişsiniz?

Fatih Bayraktar <fatih.bayraktar@emu.edu.tr> 8 Aralık 2016 11:18
Alici: Naz Kaplan <nazkpln@gmail.com>

Merhaba Naz,

İnternet Bağımlılık Ölçeği'ni araştırmada gönül rahatlığıyla kullanabilirsin. İyi çalışmalar dilerim.

Doç. Dr. Fatih Bayraktar
Doğu Akdeniz Üniversitesi
Fen-Edebiyat Fakültesi
Psikoloji Bölümü
Mağusa/Kuzey Kıbrıs

From: Naz Kaplan [nazkpln@gmail.com]
Sent: Thursday, December 08, 2016 10:16 AM
To: Fatih Bayraktar
Subject: Internet bağımlılık ölcegi hakkında

İyi çalışmalar fatih bey. Tez çalışmamda türkçeye uyarladığınız Young'ın internet bağımlılık ölçeğini kullanmak istiyorum izin vermişsiniz?

<https://mail.google.com/mail/u/0/?ui=2&ik=54eb6f3d27&view=pt&q=fatih.bayraktar%40emu.edu.tr&qs=true&search=query&th=158dd7f967bb9d23&siml=1...> 1/1

16.01.2017

Aile-Çocuk İnternet Bağımlılık Ölçeği - nazkpln@gmail.com - Gmail

Aile-Çocuk İnternet Bağımlılık Ölçeği

Gelen Kutusu x

 Naz Kaplan	26.03.2015
 Merhabalar Necmi Bey; Ben İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Halk Sağlığı Hemşir... necmi.esgi@gop.edu.tr	27.03.2015
 Alıcı: bana	

Merhabalar,
Elbette kullanabilirsiniz, çalışmalarınızda kolaylıklar dilerim,
Selamlar,
Necmi EŞGİ

<https://mail.google.com/mail/u/0/#search/necmi.esgi%40gop.edu.tr/14c5789f6868e975>

1/1

Ek 8. İzmir İl Milli Eğitim Müdürlüğü İzni

T.C.
İZMİR VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 2018877-604.01.02-E.10143567

09.10.2015

Konu: **Nazife KAPLAN**
Araştırma İzni

KATİP ÇELEBİ ÜNİVERSİTESİNE
(Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü)
İZMİR

- İlgi: a) MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü'nün 07/03/2012 tarihli ve B.08.0.YET.00.20.00.0/3616 sayılı yazısı (Genelge 2012/13)
b) 05/10/2015 tarihli ve 1500038261 sayılı yazınız.
c) 08/10/2015 tarih ve 12018877-604.01.02-E.10087506 sayılı Valilik Onayı

Üniversiteniz Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik tezli yüksek lisans programı öğrencisi Nazife KAPLAN'ın "Ortaokul Öğrencilerinin İnternet Bağımlılık Düzeylerinin Sağlık Üzerine Etkilerinin Belirlenmesi " konulu tez çalışması için kullanacağı ölçekleri, Müdürlüğümüz Çiğli ilçesinde bulunan Tekel Ortaokulu, Güzeltepe Ortaokulu, Selim Diniz Ortaokulu, Çifte Havuzlar Ortaokulu, Mehmet Hikmet Kaşerci Ortaokulu'nda Öğrenim gören öğrencilere uygulamak istediği ilgi (c) Valilik Onayı ile uygun görülmüştür.

Araştırmacı tarafından yapılan araştırmanın tamamlanmasından itibaren en geç iki hafta içinde Araştırmanın Teslimine İlişkin Taahhütname Tutanağı doldurulup, araştırmanın CD'ye aktarılması sağlanarak Müdürlüğümüze gönderilmesi gerekmektedir.

Bilgilerinize ve gereğini arz ederim.

Metin ENDER KARABULUT
Müdür a.
Şube Müdürü

EKLER:

- 1- Valilik Onayı (1 sayfa)
- 2- Araştırma Değerlendirme Formu (1 sayfa)
- 3- Taahhüt Formu (1 sayfa)
- 4-Onaylı Veri Araçları(..... sayfa)

Ash ile Aynıdır
5070 sayılı yasa ile
elektronik olarak imzalanmıştır.

09.10.2015

Hükümet Konağı C Blok Kat:8 Strateji Geliştirme Hizmetleri İl Bölümü Konak/İZMİR Ayrıntılı bilgi için :N.GÜR Memur
Elektronik Ağ: izmir.meb.gov.tr Tel: (0 232) 477 21 37
e-posta: strateji35_1@meb.gov.tr Faks: (0 232) 477 21 54

Bu belge orijinal elektronik imza ile imzalanmıştır. <http://www.meb.gov.tr> adresinde 2106-Sayı 5-2900-0604-026 tarihli tebliğle imzalanmıştır.

ÖZGEÇMİŞ

Nazife KAPLAN 18.10.1990 Mersin doğumludur. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulundan 2012 yılında mezun olmuştur. 2014 Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Sağlık Kurumları İşletmeciliği bölümü bitirmiştir. 2015 Amasya Üniversitesi Pedagojik formasyon almıştır. 2014 yılında İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Halk Sağlığı Hemşireliği Tezli Yüksek Lisans eğitimine başlamıştır. Özel Bodrum Acıbadem Hastanesi Yenidoğan Yoğun Bakım Hemşireliği (1 yıl), Sağlık Bakanlığı Bayındır Devlet Hastanesi Genel Yoğun Bakım (2 yıl), Palyatif Bakım Hemşireliği (1 yıl) görev yapmıştır. 2016 Aydın Çine Devlet Hastanesinde Palyatif Bakım Hemşireliği yapmaktadır.